

Դ
Տ
Գ
Բ
ՈՒ
Ն
Ե
Ս
Ի
Փ
Ր
ՈՂ
ԱՄ

Ի
Չ
Ք
Ր
Թ
Տ
Կ
Օ
Վ
Մ

РАФИГ ЈУСИФОВЛУ

ЊЭСРЭТ КӨЧҮ

(Ше'рлар)

Рафиғ Юсифов
1928 йили 10-май
1998 йили 10-май
Рафиғ Юсифов «Њэсрэт Көчү»
китобини «Сумгајит» нәшриятининг
ташкоти билан 1998 йили
10-май кунинда чыгарган.

«СУМГАЈЫТ» нәшријјаты—1998

Бу китабын нәшриндә мәнә мадди вә мә'нәви көмәк
көстөрән достум Низами Худијевә вә Тофиг Нүсејнова
дәрин миннәтдарлығымы билдирирәм.

Редактор: **Һачы Ағәддин Мансурзадә.**

Рәссам: **Илгар Мейдијев.**

Корректор: **Таһирә Һәблијева.**

Рафиг Јусифоғлу

«Һәсрәт көчү», «Сумгајыт» нәшријјаты,
1998, сәһ, 160.

Рафиг Јусифоғлу, «Јурдум-јувам», «Әтирли дүймә-
ләр», «Очаг јери», «Ајлы чығыр», «Гәм карваны» ше'р
китабларынын мүәллифидир. Шаирин «Һәсрәт көчү»
адланан јени китабы онун охучуларла даһа бир кө-
рүшүдүр.

С $\frac{4702060204}{(037)98}$ Е'лансыз

«Сумгајыт» нәшријјаты 1998

ЈУРД ҺӘСРӘТИ

АЈ АЛЛАҺ

Хәјалән күлләрдән чәләнк һөрүрәм,
Чыхыб јол үстүнә сән чағыр мәни.
Күнәш истәјәндә булуд көрүрәм,
Булуд истәјәндә күн јахыр мәни.

Гисмәтим дејилмиш зәриф бир чичәк,
Үрәјим тутулуб дәрдә, әләмә.
Ај Аллаһ, дүнјаны мән көрдүјүм тәк
Көрмәји кимсәјә гисмәт еләмә.

Көрдүн гәлбимиздә шејтан отуруб,
Салдын тәрәзијә, өлчүјә бизи.
Тәзди сүрүсүндән гојун гудуруб,
Нијә үрчаһ етдин кечијә бизи!

Ај Аллаһ, гәлбими јејир хәфиф гәм,
Ај Аллаһ, јахшы ки, севирсән мәни.
Ај Аллаһ, ај Аллаһ, уф да демәрәм
Халгымын башына чевирсән мәни.

ҮЗ-ҮЗӘ

Баш ачмырам өз-өзүмдән,
Башдан-баша мө'чүзәјәм.
Ағлым бир шеј кәсән күндән
Еһтијачла көз-көзәјәм.

Сөзүм јох данышым, диним,
Әзизди иманым, диним,
Ғара дөнүрәмсә дөнүм,
Аллаһ илә үз-үзәјәм...

ТӘРӘЗИНМИ ХАРАБ ОЛУБ, ПӘРВӘРДИКАР?

Учурублар әдаләтин дајағыны,
Дөнүб өлүм мејданына бизим дијар.
Јердән үзүб наһаг һаггын ајағыны—
Тәрәзинми хараб олуб, Пәрвәрдикар?

Ғачаг-гулдур мејданыдыр бу дағ, дәрә,
Дөјүлән дә, сөјүлән дә, өлән дә биз.
Бу ситәми, мүсибәти көрә-көрә
Јенә сәни чағырырыг өлән дә биз.

Дөнүб әгрәб јувасына јастығымыз,
Ғамымызы магнит кими дағлар чәкир.
Ғардаш дејиб синәмизә басдығымыз
Кечә-күндүз көксүмүзә дағлар чәкир.

Балыг кими илишмишик гармағына,
Ора-бура сүрүкләјир бизим ели—
Долајыбдыр бир өлкәни бармағына,
Јалныз гәбир дүзәлдәчәк бу гозбели.

Ғагг ишимә бир кимсәдән јохду көмәк,
Наһаг ганлар селә дөнүб шырылдајыр.
Нечә-нечә һәвирләшән гудуз көпәк,
Халгымызын таләјинә мырылдајыр.

Учурублар һәгигәтин дајағыны,
Дөнүб өлүм мејданына бизим дијар.
Јердән үзүб наһаг һаггын ајағыны,
Тәрәзинми хараб олуб, Пәрвәрдикар?!

22 нојабр 1991

ҒАРА МЕЈМУН

1992-чи ил ғара мејмун үстүндә тәһ-
вил олунуб.

Сәнин өкеј гардашларын долуб гәсдинә,
Үрәјиндә ағаппагсан, гузеј гарысан.
Ғара мејмун, ғара әлләр јыхыб үстүнә,
Бу ил кәлән ғара күнүн баискарысан...

Ғара мејмун, көзүн дөнүб ғара булуда,
Бир азча дөз, өмрүн гышы јаз олачагдыр.
Ғара мејмун, сары башын ғара халы да
Сәнин ғара ајағына јазылачагдыр.

Бу јол бизи апарачаг һара көрәсэн?
Еһтијачлар дөнәчәкдир ити гылынча.
Мејмунлуғун дәһшәтини көрә-көрә сән
Апармагмы истәјирсән бизи далынча?

Бу дүнјада өмрүн боју көрмүсән әзаб,
Сәнин нурлу көлкәни дә чәкибләр дара.
Ағлын варса, дүнја олса «Ғырмызы китаб»,
Разы олма һәкк етсинләр адыны ора.

Ғара мејмун, гәлбин олса күлүн гөнчәси
Јағлы-јағлы тотуг әлләр дәрәчәк сәни.
Ғара мејмун, сары ширин ғара пәнчәси
Ғара-ғара торпағлара сәрәчәк сәни.

Сән аға да, гараја да көстәр доғру јол,
Гаршымызда тәпә дејил, кечилмәз дағдыр.
Гара мејмун, көјләр бојда гара булуд ол,
Үрәјиндән нә кечирсә, үстүмә јағдыр.

Гара дашлар сары дәни ағ ун еләјиб,
Бизим гара торпагларда дәнми олмусан?
Гара мејмун, һәјат бизи мејмун еләјиб,
Бу дүнјада әчдадымыз сәнми олмусан?

СӘН ҺӨНКҮРДҮН

Һамлет Ханызадәнин хатирәсинә.

Јандын, јандын, сәһнәмизин чырағы олдун,
Гајалардан сыза-сыза кәлиб дурулдун.
Чох адамын кәдәринин ортағы олдун,
Сәһнәмиздә нечә дәфә өлүб-дирилдин.

Кетдин, даһа руһумуза нур әләмәдин,
Гәлбимизи овутмадын ширин дилинлә.
Өлдүн, анчаг дирилмәјә чәһд еләмәдин,
Чүнки бу күн сән өлмүшдүн өз әчәлинлә.

Туфан кими бир һөнкүртү гопду чанындан,
Әсрләри кечиб кәлди бир ачы күләк.
Чыхыб кетдин сән «Шәһидләр хијабаны»ндан,
Көзләринин көрдүјүнә дөзмәди үрәк.

Көрдүн: залым нөгтә гојуб јүз тәзә ешгә,
Соланларын арасында гөнчә чох иди.
Сән һөнкүрдүн,
Јер үзүндә өлүмдән башга
Ағлартыны кәсә билән гүввә јох иди...

ЧАҒАДЫР ҺӘЛӘ

Билмирик ки, нә көзләјир бизи габагда,
Јол кедирик, сәфәримиз дағадыр һәлә.
Чибкәсәнин тәбәссүмү, күлүшү сахта,
Һејф, онлар јурдумузда ағадыр һәлә.

Бир сөз десән, адамлары салар галмагал,
Халгы сојан кедир халга елчи олмаға.
Конфет вериб—күманы вар мандат алмаға,
Көрмүрсәнми, бу көстәбәк ловғадыр һәлә?!

Мән бу гојун сүрүсүнә олмушам бәләд,
Көрән чохму узаначаг бу зүлм, бу зилләт
Конфет илә алдадыла билән бир милләт,
Аһыл јашда олса белә, чағадыр һәлә...

1990

ЈУХУЛАР КӨРҮРМҮШҮК

Јағы гардаш дејәрәк алдадыб милләтими,
Дашдан-даша дәјсәк дә ајылмамышыг һәлә.
Кејиндирмәк олармыш нечә-нечә јетими
Үстүндә шүар олан гумаш парчалар илә.

Хиртдәјимиздә имиш достумузун гармағы,
Талејин умудуна јашајырмыш елимиз.
Көкүндән јадырғајыб јаратмағы, гурмағы
Ичласларда һәвәслә чәпик вуран әлимиз.

Јухулар көрүрмүшүк раһатча јата-јата,
Сәпдијимиз тахыл јох, адичә бир от имиш.
Дилиндә зәфәр сөзү коммунизмә чан атан
Күвәндијимиз рәһбәр демә Дон Кихот имиш...

СЭН ДЕМЭ

Бәшәрин ишыглы кәләчәјинә
дикмишдик көзүмүзү.
Бәхтијар олдуғумуза
инандырмышдыг
өзүмүзү.

Шүарлар сөјләјәрәк
ағалыг еләјирди
кәдә-күдә.

Јеришимизи дә итирмишдик
коммунизмә кедә-кедә.

Гарнымыз ач олса да,

Көзүмүз тох иди.

Хошбәхт идик,

Бәдбәхт олдуғумуздан

Хәбәримиз јох иди.

Сән демә

һавајы јерә

күлүрмүшүк.

Сән демә ачлыға, гытлыға доғру

кәлирмишик...

ЛАГЕЈДЛИК УЛУ ХАЛГЫН БЕЛИНИ БҮКҮБ

Де, нә гәдәр кетмәк олар инсан јасына?
Бары күлдүр үзүмүзү һәрдән бир, Аллаһ!
Дөзәммирдик бир ағачын гырылмасына,
Кәндләр јаныр, түкүмүз дә тәрпәнмир, Аллаһ!

Санки чыхмаг истәмир о дүшмән лығындан,
Һеч билмирәм һара бахыр көзү милләтин?!
Дашыдығы табутларын ағырлығындан
Аз галыр ки, јерә кәлә дизи милләтин.

Бош-бош кәзмәк чаванларын кәлмир арына,
Лагејдлик улу халгын белини бүкүб.
Виран галан биналарын диварларына
Хәбисләрин үрәјинин гарасы чөкүб.

Ағыр топлар силкәләјир дәрәни, дағы,
Гарабағын торпағыны ал-ган сулајыр.
Жәнчәмиздә, Бакымызда күнорта чағы
Чиbkәсәнләр, јолкәсәнләр мејдан сулајыр.

Кечә-күндүз селә дөнүр көзүмүн јашы,
Һеч билмирәм кимә едим мән бу килеји?!
Алвер илә гарышыгды милләтин башы,
Дөнүб һәррач базарына халгын талеји.

Де, нә гәдәр кетмәк олар инсан јасына?
Бары күлдүр үзүмүзү һәрдән бир, Аллаһ!
Дөзәммирдик бир ағачын гырылмасына,
Кәндләр јаныр, түкүмүз дә тәрпәнмир, Аллаһ!..

1992

АЈДЫНЛАРДЫ ЧЫХАРДАН МИЛЛӘТИ АЈДЫНЛЫҒА

Алверчи ат ојнадыр, зијалылар мат галыб,
Үрәјими көјнәдән бу ағыр һаһаг дејил.
Хејли вахтдыр вәтәнин башыны булуд алыб,
Зијалысы—ајдыны олмајан халг халг дејил.

Көһләнләри јабынын гујруғуна дүјмәјин,
Гәлби тәмиз оланын дөзүмү јох данлаға.
Зијалыны ишбазын гаршысында әјмәјин,
Ајдынлардыр чыхардан милләти ајдынлыға.

Арзулары һәјатда олса да хынчым-хынчым,
Зәкасыјла дәрәни дүмдүз еләјә биләр.
Зијалынын көксүндә доған көрпә гығылчым,
Милләтин кечәсини күндүз еләјә биләр.

Тиканлар дүзүлсә дә онун кетдији јола,
Дизләри гүввәт алар үрәјинин сәсиндән.
Наданларын әлијлә олунса да даш-галаг,
Дәриси сојулса да, дәнмәз әгидәсиндән.

Күләни дүшүндүрәр, ағлајаны киридәр,
Долар көзләримизә үрәјинин ишығы.
Әтини, сүмүјүнү ел јолунда әридәр,
Газанчы сүпүркәчи газанчындан ашағы.

Милләтин дар күнүндә мүтләг јери билинәр,
Һеч нәји дүшүнмәз о, доғма елиндән өзкә.
Милләтин хош күнүндә јаддашлардан силинәр,
Гапысыны ким ачар сәһәр јелиндән өзкә?!

Ону нура дөндәрәр үрәјинин истиси,
Мәһәббәти көксүндә јанар атәшә дөнәр.
Көзүнү көјнәтсә дә чәһаләтин түстүсү,
Вәтән үфүгләриндә доған күнәшә дөнәр...

1992

БОЗ ДҮНҖА

Аз галыр ки, синәмдән сыјрылыб үрәк гопа,
Нифрәтим селә дөнүб көзләримдә гајнајыр.
Диләнчинин әлиндә минликләр топа-топа,
Шаирин чибләриндә сичовуллар ојнајыр.

Нијә кәлдим дүнјаја дүнјанын бу пис вахты?—
Үрәјим од пускүрүр, көзүмдә гәм сајрышыр.
Шаирин ше'рләри говлугларда дустагды,
Алверчинин китабы витринләрдә алышыр.

Күвә дүшүб инама, күвә дүшүб умуда,
Дүнјамызда һәр шеји чевирибләр базара.
Боз ше'рләр, маһнылар дөнүб бир боз булуда,
Үстүмүзә јеријир сөз бозара-бозара.

Басыр алаг отлары күлләри һәр күн, һәр ај,
Өзүнү дүзәлтмәјә һәјалы тапмыр мачал.
Бу милләтин башына турп әкәнләр, ај һарај,
Милләтин зөвгүнү дә бу күн гојуб һәррача.

Архадан кәлән јохду, кәсилиб архын сују,
Әријиб јох олуруг биз дүнјанын ичиндә.
Кет гәфләт јухусуна, ују, милләтим, ују,
Витринләри алышан боз дүнјанын ичиндә!...

1995

ДӘЈИРМАН

Сағмал инәјимиз гысыр галыбдыр,
Сары сүнбүл олуб гызылдан баһа.
Бизим дәјирманлар инсан үјүдүр,
Кәрәјимиз дејил гызыл дән даһа.

Чахчах башымызы јаман ағрыдыр,
Чохдан һәсрәт галыб дәјирман уна.
Кәлсин сијасәтин Донкихотлары
Бизим мәмләкәтин дәјирманына...

ГАЛХ АЈАҒА

Гардашым Разимә

Үстүмүзә көйләрдән һеј мәрмиләр төкүлүр,
О кимдир, бир тәрәфдә узаныб, биһал дүшүб?
Кол дибиндә бәнөвшә дуруб бојну бүкүлү,
Лаләләрин көксүнә гара-гара хал дүшүб.

Бир-бир диз үстә чөкүр тикдијимиз биналар,
Вахт тапмырыг кетмәјә һәр өләнин јасына.
Оғуллары тәк гојуб кедә билмир аналар,
Көрпәләрин үрәји дөнүб гәм јувасына.

Чијәримдә гөвр едир кәкотунун гохусу,
Дәрд ојнајыр көзүмдә аловлу шимшәк кими.
О дағлары, дүзләри итирмәјин горхусу
Үрәјимин башында бөјүјүр хәрчәнк кими.

Аман вермир гочаја, аман вермир гарыја,
Рәһм етмир көрпәјә дә, нијјәти бамбашгады.
Намәрд оғлу данышыр һеј зарыја-зарыја,
Бахан дејир бу јазыг бир күнаһсыз чошгады.

Чор дејәнә чан дедим, нәләр чәкмәди башым?—
Әдаләт савашына көмәк олсун јарадан.
Сәбрин дә һүдуду вар, галх ајаға, гардашым,
Дуа охумаг илә донуз чыхмаз дарыдан.

Галх ајаға, дағларын ачылсын гырышығы,
Кәндләримиз бојнуну бурмасын јетим кими.
Долсун бәбәкләринә һагг ишин кур ишығы,
Көрсүнләр милләт јохду мәним милләтим
кими...

ҲАРА КЕДИР БУ МИЛЛӘТ?

Ел дәрдини чәкән олуб көзүндән,
Ағладыгча бәбәјинә тор кәлиб
Зијалынын зија гачыб үзүндән,
Алверчинин сифәтинә нур кәлиб.

Өләзијиб һәја, исмәт чырағы,
Сәда кәлмир јарадандан, гурандан.
«Ат ојнадан» арвадларын сорағы
Кан Ирандан, кан да кәлир Турандан.

Севинчимиз әсир дүшүб әләмә,
Бу дүнјанын һөкмраны пул олуб.
Гара базар диш гычајыб әләмә,
Һәја, исмәт, намус она гул олуб.

Боғазымыз илишибдир илмәјә,
Һәјалыдан һәјасыза нәф кәлир.
Әлифбаны һөччәләјә билмәјән
Тәрәзидә мүәллимә кәф кәлир.

Кедәммирик јетим галан кәндләрә,
Дүшмән бизә чохдан гују газырмыш.
Гујруғуну һеј булајан итләрә
Нимчәләрдә сүмүк пајы һазырмыш.

Хәзан дүшдү нијә бизим күлзара?—
Бу әләми гатан кимди, нә билим?!
Мәмләкәтим дөнүб гара базара
Алан кимди, сатан кимди, нә билим?!

Бу гајғылар башымызы бөјүдүб,
Хәзәл олуб арзуларын јарпағы.
Гара базар Гарабағы «үјүдүб»,
Јаддан чыкыб әлдән кедән торпағым.

Башымыза ким элэди бу күлү?—
Көрөн чохму узаначаг бу зиллэт?
Зијалысы галыб бојну бүкүлү,
Нара кедир, нара кедир бу миллэт?!

НЕЧӨ ЈАЗАЧАГ

Бу да бир јарышды, дүшүб бәһсабәһс,
Еј халгым, сән досту, дүшмәни таны.
Бу күн «Ширван» вериб имза алан кәс,
Сабаһ сата биләр Азәрбајчаны.

Даралыр бојнума илишән һалга,
Кәлир үстүмүзә гара бир думан.
Ведрәјә алданыб сәс верән халга
Ведрә бағлајачаг тарих бир заман.

Чашма, һәр јетәнә уғур диләјиб,
Сынаг күнләримиз јахынлашыр, һа!
Чохлары мандаты галхан еләјиб
Гылынч ојнатмаға һазырлашыр, һа!

Гојмајын дүшмәни бизә күлмәјә,
Наданлар миллэтә гәбир газачаг.
Адыны, сојуну јаза билмәјән
Халгын талејини нечә јазачаг?!

1995

СЕЧИЛӘ БИЛМӘСӘМ ДӘ

Гәм тохуму чүчәрди алнымын гырышында,
Башымын үзәриндән дурна гатары кечди.
Сечилә билмәсәм дә бу мандат јарышында
Дүшмәними, достуму сечки элэди, сечди.

Көрдүм ки, адамларын тәбәссүмү сахтады,
Чохларынын көксүндә үрәк дә үрәк дејил.
Көрдүм ки, көрәчәкли күнүмүз габагдады,
Бу миллэтә һеч миллэт вәкили кәрәк дејил.

Сүрә биләчәјикми бу јелкәнсиз кәмини?!
Чыха биләчәјикми заманын сынағындан?!
Бу миллэт саја салмыр даһа «Мәммәдәмин»и,
Бу миллэтә «Ширван» вер, кечсин
Гарабағындан.

Заман башлара сәпди арзуларын күлүнү,
Јалтаглар наданлары дөндәрмишдиләр бүтә.
Јетәрсај јерә вурду нечәсинин белини,
Јетәрсај гојмады ки, элләр арзуја јетә.

Сәадәтин јоллары һәлә биздән узагды,
Јахамыздан јапышыб һәлә дә гара элләр.
Үмидимиз будагда титрәјән сон јарпагды,
Үстүнә нечә јердән әснәјир гара јелләр.

Гәм тохуму чүчәрди алнымын гырышында,
Башымын үзәриндән Сабир һарајы кечди.
Сечилә билмәсәм дә бу мандат јарышында,
Дүшмәними, достуму сечки арады, сечди...

БУ МИЛЛӘТИН БАШЫНА БИР АҒЫЛ ГОЈ, ИЛАҒИ

Чахнашдырыб дүнјаны бир иблис—гулјабаны,
Көһләнми етмәк олар дылғыр јабыны дартыб?!
Бөјүдүкчә бөјүјүр Шәһидләр хијабаны.
Бәлкә көз јашымыздан Хәзәрин сују артыб?!
Көксүндә дүшмәни тәбәссүмү сахтады,
Чохларынын көксүндә үрәк дә үрәк дејил.
Көрдүм ки, көрәчәкли күнүмүз габагдады,
Бу миллэтә һеч миллэт вәкили кәрәк дејил.

Ишбилмэзлэр, нашылар галхдыгча пиллэ-
пиллэ,
Миллэтин дәрди артыр, фачиэси башланыр.
Халгын өз боғазындан кәсиб алдығы күллэ,
Халгын өз өвладынын күрәжинэ тушланыр.

Алвер илэ јаманча гарышыб јурдун башы,
Чатаммырыг кетмәјә һәр өләнин јасына.
Өз бурнундан габағы көрә билмәјән нашы,
Дүшүб философлара дәрс вермәк севдасына.

Улу Шаһ Исмајылын үзүнү гәм бүрүјүр,
Гочаман Фүзулинин јаныр бағрынын ичи.
Миниб сүпүркәсини күчә боју сүрүјүр,
Сијасәт мејданында ат чапыр сүпүркәчи.

Сән мәрдрәри апарма намәрдин ајағына,
Халгына хор баханын көзүнү ој, Илаһи!
Торпағымыз чеврилиб дәли јығынчағына,
Бу миллэтин башына бир ағыл гој, Илаһи!..

1992

ҮРӘК ФӘҒАН ГОПАРЫР...

Көксүмдә дура билмир, үрәк фәған гопарыр,
Арзумузун күлүнү башымыза сәпирләр.
Күллә јағышы алтда көбәләк тәк габарыр,
Торпағын синәсиндә тәзә-тәзә гәбирләр.

Намәрдләр ат ојнадыр, синәмиздән гопур аһ,
Голларыны кен ачыб гучур мәрди мөзарлар.
Күнаһымыз нә имиш јанында, гадир Аллах?
Јолумузун үстүнә чыхыб мәрдимөзарлар?!

Үрәјимин башында арзулар дүјмә-дүјмә,
Өркән узун олса да, доғанагдан кечәчәк.
«Дүнја бизи таныјыр»—дејиб дөшүнә дөјмә,
Белә кетсә, халгымыз бу дүнјадан көчәчәк.

Гардашым, галх ајаға, әр гәдрини әр биләр,
Сабаһымыз јетимдир, бу күнә күллә дәјир.
Динир топлар, түфәнкләр, учур гудуз
мәрмиләр,
Нечә нишана, тоја, дүјүнә күллә дәјир...

Јатыр папаг алтында адсыз әрләр, әрәнләр,
Башчысы мүдрик олса, ел сәфәрбәр олачаг.
Намусу вәзифәјә, пула гурбан верәнләр,
Вәтән кедәндән сонра кимә рәһбәр олачаг?!

Дүнјаја кәлмәмишик чәназә дашымаға,
Өлкәни сатанлары ода аталар кәрәк.
Бу мүгәддәс торпағын үстүндә јашамаға
Лајиг оғуллар, гызлар, лајиг аталар кәрәк...
1993

ВӘЗИФӘ ДӘЈИРМАНЫ

Анама

Зоггулдајыр сүбһәчән јарандакы сулуглар,
Ај ана, өз елиндән, обандан ајры дүшдүн.
Хырдача балыглары јејир ири балыглар,
Сәнин дә тәлејинә гачгынлыг пајы дүшдү.

Синәмиз дағланыбдыр, мејдан верилиб писә,
Чәкилиб бир кәнара һеј чәкирсән һәр күн аһ.
Доғулдуғун торпагда өлмәк гисмәт дејилсә,
Нијә ачығын тутуб, Әзрајылда нә күнаһ?

Бир јорған үстүндәјмиш фәләјин мин ојуну,
Бу гәриб көркәминлә синәми дағлајырсан.
Каһ зәнчирдәки ити, каһ һәјәтдә гојуну,
Каһ күрт јатан тојуғу дүшүнүб ағлајырсан.

Мачал вермир мәнә дә үрәјимин ағрысы,
Бирдән дујарсан дејә, көз гырпмырам, ај ана!
Тәскинлик вермәјә дә дилим кәлмир доғрусу,
Горхурам ки, гәлбиндә фыртыналар ојана.

Милләтә дағ чәкдиләр «милләт савашы» илә,
Азадлыг давасында чыхды касыбын чаны.
Бичарә аналарын ганлы көз јашы илә
Икидләри үјүтдү вәзифә дәјирманы...

1993

ӨЗ ДӘРДИНӘ КҮЛӘН ХАЛГ

Нәриманов клубунун гаршысына топ-
лашан гачгынлар өз зарафатларын-
дан да галмырдылар...

Елә дәрәд көрүрәм ки, бәдәнимдә ган донур,
Аз галыр ки, јер гача ајағымын алтындан.
Бир-бирини көрәндә үзә тәбәссүм гонур,
Көзү јашлы адамлар галмыр зарафатындан.

Намы дуруб дәрдинә һәјан олан көзләјир,
Билмир ки, нә кәләчәк башына бу күн-сабаһ.
Анчаг көрдүкләрини һәрә бир чүр бәзәјир,
Халг өз фачиәсинә күлә биләрмиш, Аллах?!

Нә ојунлар ачылды көр милләтин башына?—
Дар күндә сәсинә сәс вермәјәнләрә күлүр.
Беләми кирәрдиләр азадлыг савашына?—
Халг бурнундан узағы көрмәјәнләрә күлүр.

Танры јердә гојармы аналарын аһыны?
Гијамәт габагдады, бу милләт билмәлидир.
Бу мүсибәт ичиндә анлајыб күнаһыны
Өз дәрдинә күлән халг—нә вахтса
күлмәлидир...

ГӘЛБИМӘ ДАММЫШДЫ КИ...

Мән бу күн кетмәлијәм, е'тибар јох сабаһа,
Губадлыны көрмәјә фүрсәт дә галмајачаг.
Гәлбимә даммышды ки, бу јерләрә бир даһа
Дөнмәк, бәлкә дә, мәним гисмәтим олмајачаг.

Бу торпагда ән ағыр күнләр мәнә хош олуб,
Гысылмышам дағлара каһ гарда, каһ
күршадда.

Нәвәм јериндә олан ушаглара гошулуб,
Чимдим каһ һәкәридә, каһ да ки, Бәркүшадда.

Кәздијим чығырлары кечиб гуртараммадым,
Каһ Мистан, Гызыл гаја, каһ Сәнкәр дағы
галды.

Булагларын сујуну ичиб гуртараммадым,
Үрәјимин башында јенә бир јанғы галды.

Гәбристана јолландым, кәлди гәбирләр дилә,
Ичин-ичин ағладым, од көтүрдүм, алышдым.
Сон дәфә видалашыб доғма гәбирләр илә
Руһларыны гәлбимдә кәтирмәјә чалышдым.

Нә вахтдыр әршә чыхыб аналарын јухусу,
О уча зирвәләрә гар јағмамыш, үшүдүк.
Валлах, өзүмүздәди күнаһларын чохусу,
Милләти дүшүнмәдик, өзүмүзү дүшүндүк.

Дөз танры чэзасына, өз дөшүнә дөјмә чох,
Ачизсэн, сүд эмсэн дә бу дағларын дөшүндән.
Талејин гаршысында гүввәтин јох, күчүн јох,
Һеч кәс баш ача билмәз фәләјин кәрдишиндән...

АЈ БӘРКҮШАД, АЈ ҺӘКӘРИ

Ај Бәркүшад, ај Һәкәри,
Сизи кечән јәј көрмәдим.
Өмрүм әриди, созалды,
Ил көрмәдим, ај көрмәдим.

Көзүмдә гүссә сајрышды,
Дәрд үрәкдә ашыб-дашды.
Башым јаслара гарышды,
Нә шәнлик, нә тој көрмәдим.

Даға дырмандым, јол ашдым,
Нечә наданла далашдым,
Дүнјаны кәзиб долашдым,
Сизин кими чај көрмәдим...

САМАН ЧӨПҮ

Гачгынлары гынајан бир гәләм саһи-
бинә.

Мәним кимлијими чох адам даныб,
Анчаг бу һәјатда алыныб көпү.
Нә евин дағылыб, нә јурдун јаныб,
Һәмишә үздәсэн, ај саман чөпү.

Дүнја өз ишиндә, өз ахарында,
Үзә биләчәкми, үз десән елә?!
Гәзет дүнјасында, сөз ахарында
Нәдәнсә һәмишә үздәсэн елә.

Өз өмүр јолуну јашајыр һәрә,
Јаландан һөнкүрмә, фәған гопарма.
Сәни саја салдыг сүнбүлә көрә,
Бизи саманлыға чәкиб апарма.

Вердијин өјүдләр дејил кәрәјим,
Бағышла, килејим ашкара олду.
Мәним дәрд әлиндән јанан үрәјим
Сәнин сүфрән үчүн аш-гара олду.

Јандыра билмәдин бир одуну да,
Учуз нәсиһәти тәрк еләмәдин.
Көрдүн чијиндашын јалотуну да,
Өз учузлуғуну дәрк еләмәдин.

Һәјат сәнин үчүн дејил тамаша,
Ичимдә туфан вар, демә фағырды.
Кечсэн дә мәчлисдә јухары баша,
Саманын мүгәддәс јери ахурду...

Дүнја өз әввәлки кәрдишиндәди,
Мәнимчин әзиздир өз елим, обам.
Заманын селләри өз ишиндәди,
Бу саман чөпләри түкәнмир, бабам.

Алнымдан талејин јелләри өпүр,
Чәтин ки, өнүндә әјиләм даһа.
Суда боғулсам да, ај саман чөпү,
Сәнә әл узадан дејиләм даһа...

ГУБАДЛЫМ

Әзиз Турала

Жадыма дағларын, дүзләрин дүшүр,
Күл алтда ујујан көзләрин дүшүр,
Жолума дикилән көзләрин дүшүр,
Губадлым, биз сәнсиз сөнмүш очағыг,
Нә үзлә гојнуна гајыдачағыг?!

Гызылдаш әзәлдән синә дағлыды,
Чајзәмијә кедән јоллар бағлыды,
Бу мискин көркәмин мәни ағрыдыр.
Губадлым, биз сәнсиз сөнмүш очағыг,
Нә үзлә гојнуна гајыдачағыг?!

Гоча Сак һирсләниб Хочамсахлыда,
Дөнүб Баллыгаја гара булуда,
Унуда билмәрик, сәни унуда.
Губадлым, биз сәнсиз сөнмүш очағыг,
Нә үзлә гојнуна гајыдачағыг?!

Чардахлы дағлары көврәлиб, диниб,
Әјинин, Көјјалын ишығы сөнүб,
Башарат—һәшарат јурдуна дөнүб.
Губадлым, биз сәнсиз сөнмүш очағыг,
Нә үзлә гојнуна гајыдачағыг?!

Зәһәрә чеврилиб өмрүн шәкәри,
Һөнкүрүр Бәркүшад, динир Һәкәри.
Сөндүмү бәхтимин тале үлкәри?
Губадлым, биз сәнсиз сөнмүш очағыг,
Дарыхма, гојнуна гајыдачағыг!..

ГАЧГЫН РУБАИЛӘРИ

* * *

Дүшмән өз ишиндән чох разы галыб,
Һәлә көзләримдә мин арзу галыб.
Жолуму көзләјән јоллар, чығырлар
Ајаг изләримә тamarзы галыб...

* * *

Мәрмиләр көјнәдир дәрәни, дағы,
Инсан да олармы инсана јағы?!
Кәрәк от дилләнә, чичәк даныша,
Һараја дәјибсә инсан ајағы.

* * *

Хәјалән бостаны һа әк, һа сувар,
Гәлбимдә бир елин дәрди, јасы вар.
Јәгин әријимиз чичәкләјибдир,
Севдалы көнлүмдә јаз һавасы вар.

* * *

Дилимә бир һәзин, доғма ад дүшүб,
Санки варлығыма бир күршад дүшүб.
Мәни ајры чајлар овуда билмир,
Жадыма Һәкәри, Бәркүшад дүшүб.

* * *

Дүшмән көксүмүзү дағлајыр инди,
Нифрәтин сәлләри чағлајыр инди.
Сөјкәјиб башыны Сәнкәр дағына,
Булаглар һәнкүрүр, ағлајыр инди.

* * *

Хәјала далыбды Һәртизин дағы,
Јадына дүшүрмү эзәлки чағы?
Сусур Гызыл гаја күнаһкар кими,
Хәзәрә чан атыр Гысраг булағы.

* * *

Һәсрәтдән саралыб солурам, Аллаһ,
Көјләр тәк бошалыб долурам, Аллаһ.
Һәр кечә евимиз јухума кирир,
Кечәләр бәхтәвәр олурам, Аллаһ!..

БУ ИЛИН БАҢАРЫ

Зәмиләр торпағын бағрыны дәлиб,
Чичәкләр бағларын дөнүб тачына.
Бу илин баһары ајры чүр кәлиб,
Бизим кәндимизин јал-јамачына.

Ушаг да, бөјүк дә ајаға галхыр,
Вәтән гејрәтини чәкән нә чохду?!
Шүмшүрүк ојнајыр, илдырым чахыр,
Бәс нијә көјләрин јағышы јохду?!

Јазыг сығырчынлар, гаратојуглар,
Одлу мәрмиләрә бахыб чашырлар.
Көвшәндә јараныб дәрин ојуглар,
Күлләләр кәклик тәк гаггылдашырлар.

Мүгәддәс торпағын ағыр күнүндә
Дөјүшән инсанлар камала јетир.
Бу баһар лаләләр вәтән өнүндә
Синә кәрәнләрин көксүндә битир.

Гәзәбдән анамын әсир үрәји,
Мәндән һал-әһвал да соруша билмир.
Күл күлү чағырыр, чичәк чичәји,
Тәбиәт давајла барыша билмир...

БУ ГЫШЫН ГАРЫ ДА БЕЛӘЧӘ ЈАҒДЫ

Кәпәзин, сәнкәрин ағарды башы,
Бу гышын гары да беләчә јағды.
Селләнди нәнәмин исти көз јашы,
Јағды Чардахлыја, Хәләчә јағды...

Галды гар алтында өмрүн баһары,
Ширин хатирәләр чошуб-чағлады.
Руһума од салды бу гышын гары,
Гајғылар сачымда гыров бағлады.

Тутду бәрәләри, тутду бәндләри,
Сүмүкдән, иликдән кәлиб кечди гыш.
Биздән ајры дүшән гәриб кәндләрин
Елә бил бојнуна кәфән бичди гыш.

Јоллара, изләрә јағды, јағды гар,
Арзумун күлләри сазаға дүшдү.
Гар алтында галан тәзә мәзарлар
Биздән бир гарыш да узаға дүшдү.

Кәпәзин, сәнкәрин ағарды башы,
Бу гышын гары да беләчә јағды.
Селләнди нәнәмин исти көз јашы,
Јағды Чардахлыја, Хәләчә јағды...

ВЭТЭН ДЭРДИ

Тале бизим өмрүмүзө
Агры-ачы жазасымыш.
Чох көрдү шән өмрү бизэ.
Бу да алын жазысымыш.

Данышаны тэ'рифлэжиб,
Тез агзына пул атдылар.
Башчысыны һэрифлэжиб,
Улу халгы улатдылар.

Һэсрэт галдыг доғма јурда,
Ајры дүшдүк көчүмүздән.
Дэрд чеврилиб бир ач гурда
Јејэр бизи ичимиздән...

1992

ЈУХУМДА БОЗ ГУРД УЛАЈЫР

Үстүмүзү алыб бәла,
Хатирәләр дөнүб бала,
Гочалар далыб хәјала
Өмүр-күнү хырдалајыр.

Өтән күнләр олду талан,
Јыхды бизи јалан-палан.
Јад таптағы алтда галан
Улуча бир јурд улајыр.

Зәмимиздән башаг кәлиб,
Көзүмүзә ишыг кәлиб,
Көрпәчә бир ушаг кәлиб
Сәнән көзү гурдалајыр.

Үстүмүзә туфан әсди,
Рузумузу танры кәсди,
Дејир:—Ујудуғун бәсди,—
Јухумда Боз гурд улајыр...

ҺЭСРЭТ ГАЛДЫҒЫМЫЗ ЈЕРЛЭР

Көнүл ачыр Чајзәминин
Думаны да, чискини дә.
Јашамаға һарајлајыр
О, һәјатдан күскүнү дә.

Анчаг јоллары бағланыб,
Дајаныб дәрдли, наәлач.
Ајаг изләриндән өтрү
Гәрибсәјиб бу јал, јамач.

Булағларын көзү долуб,
Кен дүнја әчәб даралыб.
Интизардан мешәләрин
Көзүнүн көкү саралыб.

Гызылдаш далыб хәјала,
Кәпәз дәрдли-дәрдли бахыр.
Ағсујун гајнар көзүндән
Гара-гара ганлар ахыр.

Чохдандыр һэсрэт галмышыг
Гантәпәрин гохусуна.
Һәр кечә алачыг кирир
Вәл дүзүнүн јухусуна...

ОЧАГЛАРЫ СӨНЭН ЈУРДУМ

Нә чох иди һејрәтиндән
Бәхтәвәрә дөнән бурда.
Од аларды чичәкләрдән,
Алышарды сөнән бурда.

Көзәллијә әл ачмышдым,
Гәлбдә арзу дил ачмышды,
Хары бүлбүл күл ачмышды,
Хошбәхт идим дүнән бурда.

Ујдум намәрдин биринә,
Дәрдим көк атды дәринә,
Тарын, каманын јеринә
Мәрмиләрди динән бурда.

Аналар гара бағласын,
Шушамы танры сахласын!
Бир чүт көз кәрәк ағласын,
Очаглары сөнән јурда...

ХОЧАЛЫ ШӘҺИДЛӘРИНӘ

Биз үрчаһ олдуг чаггала,
Дүшсәк дә бәбир изинә.
Бәсдир бу дәрдә дөздүјүн,
Намәрдин түпүр үзүнә.

Нечә-нечә кәндим јаныб,
Дүшмән марыгда дајаныб,
Одлу бир нифрәт ојаныб,
Гәлбимдә сәбир сөзүнә.

Көксүмүздән вурулмушуг,
Ел ичиндә хар олмушуг,
Биз өлмүшүк, гырылмышыг,
Һәсрәтик гәбир үзүнә...

Чәмәндә чичәк дарыхыр,
Үстүндә ләчәк дарыхыр,
Көксүмдә үрәк дарыхыр,
Дејәсэн бүркү олачаг.

Елләр дүшүб пәрән-пәрән,
Унутмаз бу дәрди көрән,
Пәләнки күдаза верән
Олса, бу түлкү олачаг.

Ујдуг биз онун фе'линә,
Од вердик дүшмән элинә.
Вәтән јолунда өләнә
Торпаг гу түкү олачаг...

ПАПАҒЫМЫЗ ЈЕРӘ ДҮШҮБ

Тарих боју өјүнмүшүк
Дөјә-дөјә дөшүмүзә.
Бахмышыг бармагарасы
Ән кәрәкли ишимизә.

Башыны галдыранлары
Лајлај чалыб јатырмышыг.
Бизә кимсә батмаз дејә,
Адымызы батырмышыг.

Мәнлијимиз тапдаланыб,
Намусумуз ләкәләниб.
Оғул-ушағын јанында
Көзләримиз көлкәләниб.

Чанымыздакы эталэт
Өнүмүздө дивар олуб.
Биз паслы гылынч кээндө
Дүшмөн танка сүвар олуб.

Жагы кәлир үстүмүзө,
Күркүмүзө бирэ дүшүб.
О гәдәр көжә бахмышыг,
Папагымыз жерә дүшүб...

КИРПИКДӘН АСЫЛАН ДАШЛАР

Әсир дүшән гызлара.

Тапдаланмыш исмәтиниз
Аловлара атыр мәни.
Һәр бахыш бир тикан олуб
Үрәжимә батыр мәним.

Ган ағлажан нәмли көзләр
Нә гәдәр жерә бахачаг?
Аллаһ, мәним үрәжимдән
Бу тикан нә вахт чыхачаг!

Гәләм титрәжир әлимдә
Көjnәжир бағрымын башы.
Галдырмаға оғул кәрәк
Кирпикдән асылан дашы.

Һәр папаглы лајиг дејил
Киши ады дашымаға.
Биз алмасаг бу гисасы,
Һаггымыз јох јашамаға...

ГАЧГЫН ҺЕЈКӘЛЛӘР

Һејкәл Натәван!
Һејкәл Үзејир!
Һејкәл Бүлбүл!
Көзләриниз өнүндә
Шуша гәлтан олду ганына.
Танклар гарышга кими дарышды
Онун ширин чанына.
Сиз тарихин учалығында сусанда,
Күлләләр алчагларын әлләриндә
дилләнди.

Евләриниз од тутуб јанды,
Ганы алов-алов
Үфүгләрә чиләнди...
Сизи дә күлләләдиләр,
Көзләриниз өнүндә
Илдырымлар сајрышды...
Ганыныз тарихләрә ахыб,
Бабәкләрин ганына гарышды.
Һөнкүрдү Үчмых дағы,
Һөнкүрдү Чыдыр дүзү...
Дашын да, торпағын да
Долмушду көзү...

Һејкәл Натәван!
Һејкәл Үзејир!
Һејкәл Бүлбүл!
Сизә ишкәнчә версәләр дә,
Диндирә билмәдиләр.
Учурдулар постаментинизи,
Анчаг өзүнүзү
тарихин учалығындан
ендирә билмәдиләр...
Милләтин јаралы үрәјини
Одлара јахдыныз.
Зүлмләр көрә-көрә

Сиз дә кәлиб
Бакыҗа чыхдыныз.
Һеҗкәл Натәван!
Һеҗкәл Үзеҗир!
Һеҗкәл Бүлбүл!
Ганыныз җердә галмаҗачаг,
Иҗидләр силаһа гуршаныб.
Һеҗкәл Натәван!
Һеҗкәл Үзеҗир!
Һеҗкәл Бүлбүл!
Кәлин көзләриниздән өпәк,
Сонунчу сиз көрмүсүнүз Шушаны.
Һәм җерлиләринизи көрәндә
Көзләриниз долмадымы?!
Һеҗкәл Натәван!
Һеҗкәл Үзеҗир!
Һеҗкәл Бүлбүл!
Һеҗкәл Вагифдән
Хәбәриниз олмадымы?!..

ВӘТӘН УҒРУНДА

Кечмиш шакирдим Рәвшән Веҗисова

Гара һашиҗәли шәклини көрәндә
Үрәҗимдә туфанлар кәзди.
Сәнә ше'р һәср едәчәҗим
Јатсам, јухума да кирмәзди.
Утанырдын пис охумағындан,
Арабир дәрседән
гачардын...
«Вәтән» ше'рини
эзбәрләҗә билмәмишдин,
Анчаг вәтән уғрунда өлмәҗи
бачардын...

ШӘҺИД МӘЗАРЛАРЫ

Бу торпағы мүгәддәсләшдирән
иҗидләрин ал ганыды.
Һәр шәһид мәзары—
вәтәнә атылан бир күлләнин
галханыды...

БУ НЕЧӘ ДҮНҖАДЫ

Бу нечә дүнҗады;
Һагсыз һаглы олуб,
Һаглы һагсыз.
Бөҗүк адамлар
торпаг сатыр,
кичик адамлар
сигарет, саггыз...

САТЫР

Бири чөрәк алмаг үчүн
Сон аршын безини сатыр.
Бири торпаглары сатыр,
О бири бензини сатыр.

Јаманча сатһасат дүшүб
Гафа бомбош, чибләр шишиб,
Бу арсыза бах, иришиб
Одуну, көзүнү сатыр.

Чөр-чөп дикди, күл әҗилиб,
Чаггаллара фил әҗилиб,
Ағызларда дил әҗилиб,
Сөз билән сөзүнү сатыр.

Короғлу, чатласын корун,
Күн нәжинә кәрәк корун?!
Јаваш-јаваш, корун-корун
Бу милләт өзүнү сатыр...

ОЛУРМУ

Једәкдәки јабыларын
Көһлән аҗғыры олурму?
Елә арха чевирәнин
Сөјлә, уғуру олурму?!

Көз көрмүр гырыг чешмәкдән,
Бағрым јарылды көчмәкдән,
Вәтәндән аҗры дүшмәкдән
Дәрдин ағыры олурму?!

Мәнсиз күлләр солсун дедин,
Көзләрин аз долсун дедин,
Ахыр гәмин олсун дедин,—
Гәмин ахыры олурму?

КОРУН ЧАТЛАСЫН КОРОҒЛУ

Мәрдлијин дөвраны битди,
Түкәнди зорун, Короғлу!
Јағ илә бәрабәр олду
Гијмәти шорун, Короғлу!

Нахәләфләр кечди баша,
Әлләримиз чыхды боша,
Нејләјәчәк һасан паша,
Һәмзәдән горун, Короғлу!

Чајлар кечдик үзә-үзә,
Сәпәләндик чөлә, дүзә.
Очаг чатдын, һејф, бизә
Чатмады горун, Короғлу!

Фал ачдым, фалым пис чыхды,
Јолума думан, сис чыхды,
Нәвәләрин фәрсиз чыхды,
Чатласын корун, Короғлу!...

1993

ГАЛДЫ

Мәрмијлә говдулар бизи,
Кәмәр дүшдү, гуршаг галды.
Јағыларын пәнчәсиндә
Арвад галды, ушаг галды.
Од көтүрүб јазы масам,
Удузмушам, даһа марсам.
Бағ јохду өзүмү асам,
Јада салдығым бағ галды.

Чөлә дүшдү бөјүк, гоча,
Инди кимә кедәк борча?!
Үзә күлән һәјәт-бача,
Ичи долу отаг галды.

Һамы дүшдү пәрән-пәрән,
Гојмадылар нәфәс дәрәк,
Нә гәдәр чичәкли дәрә,
Нә гәдәр уча дағ галды.

Дүшдүк гара, чәнә биз дә,
Сөзә бахмыр чәнәмиз дә,
Ҥамымызын синәмиздә
Чалын-чарпаз бир дағ галды.

Сачымызын артды гары,
Дост бивәфа, дүшмән гары,
Бизә шәһид мөзарлары,
Дүшмәнә Гарабағ галды...

ГАРАНГУШ СЕЈИД ГУШУДУ

Бабам Сејидәлинин руһуна итһаф еди-
рәм.

Гарангуша сејид гушу дејирләр. Нә үчүн?
Бәлкә елә онун үчүн ки, көчәриди? Улу сејид-
ләр, имам өвладлары—Сејидибраһим, Сејидә-
ли, бәлкә елә Сиз дә гарангуш дөшүндә ба-
һары кәтирдији кими инсанлара, улу Танры-
нын өвладларына севинч кәтирмәк арзусу илә
Әрдәбилдән Ечанан дәрәсинә, Охтара, Ечанан
дәрәсиндән Чардахлыја, Чардахлыдан Губад-
лыја, Губадлыдан Сумгајыта, Бакыја кәлиб
чыхмысыныз? Нәвәләриниз, нәтичәләриниз си-
зин пак адынызы горујуб сахлајырса, нараһат
олмаға дәјәрми? Нәсил өз мә'нәви сафлығыны
заманын чиркаблар бурулғанындан хилас елә-
јә билибсә, демәли, бәшәрин јолу чәннәт јолу-
ду. Аллаһ өзү севә-севә јаратдығыны өзү мәһв
етмәз ахы?!

Гарангуш сејид гушуду,
Гарангуш севимли гушду.
Гарангуша баха-баха
Әлимдән доғмалар учду.

Ај бабалар, руһумуза
Нур чиләјән фикирсиниз.
Гәбринизлә јурдумузун
Кешијини чәкирсиниз.

Тале бизим нәслимизи
Дөндәрибсә гарангуша,
Өзү дә әнчам чәкәчәк
Өз һөкмүлә јаранмыша.

Күнәш үчүн нә фәрғи вар,
Ја түлу, ја да ки гүруб?!
Баба, гәриб евимиздә
Гарангушлар јува гуруб...

ГӘРИБ ДИЈАР

Синәсини кәриб, галыб,
Нәфәсини дәриб, галыб.
Мән бурда гәриб олмушам,
Јурдум орда гәриб галыб...

ҤАЧЫЛЕЈЛӘК

Ај тәк кәзән һачылејләк,
Һәсрәтиндән гуш олардым.
Танры мәнә ганад версә,
Учуб сәнә гошулардым.

АНА ТОРПАГ, КӨКЛӘ МӘНИ

Көрпә вахты ујутмасан,
Долујла, шимшәклә мәни.
Јағы чәтин ки, горхуда
Мәрмијлә, фишәнклә мәни.

Биздә дејил, бил ки, күнаһ,
Мөһкәм дур, Аллаһа пәнаһ,
Кәләчәјәм бу күн-сабаһ,
Ана јурдум, бәклә мәни!

Өнүмдә чәпәр вар һәлә,
Гаршымда сипәр вар һәлә,
Дизимдә тәпәр вар һәлә,
Гајғыларла јүклә мәни.

Ја чајлағында даш елә,
Ја да учан бир гуш елә,
Јенә бағры бадаш елә
Ушагла, бөјүклә мәни.

Үрәкдә сүстлүк баш алыб,
Һәсрәтин јери бош галыб,
Гәлбимин сими бошалыб,
Ана торпаг, көклә мәни!..

ИНСАН ХАСИЈЈӘТИ

Ширин шеј мәнә зијанды,
Онунчүн гәнди севирәм.
Гисмәтимә шәһәр дүшүб,
Мән исә кәнди севирәм...

КӘСИЛМИШ ГОЛ ҺАГГЫНДА АҒЫ

20 Јанварда өзү иткин дүшән, кәсил-
миш голу исә евләринә кәтирилән ас-
пирант Јусиф Садыговун анасына.

Јағы һијләсинә алдандыг нечә?—
Дүшмәнин фитнәси бизи ајылтды.
Јеријә дөнмәди оғлун о кечә,
Бәдәндән ајрылан голу гајытды.

Көзләринин јашы чеврилди селә,
Арзу гөнчәсини дөјдү гар долу,
Чәсәди кәлсәјди јанмаздын белә,
Өмрүнә дағ чәкди кәсилмиш голу.

Јерәми, көјәми чәкилиб балан?
Фалчылар бу дәрди јозмаға кәлиб.
О гол евинизә јарымчыг галан
Елми әсәрим и јазмаға кәлиб?

Бағрымыз башында дәрд дүјүн-дүјүн,
Вулкан тәк пүскүрүр синәмиздән аһ.
Ај ана, сызлама, сәнин көрдүјүн
Бабәкин кәсилмиш голуду, валлаһ!

Бу ағры, бу нискил бағрымы дәлир,
Дуруб һөнкүрүрәм мән ичин-ичин.
Нечә әсрләрдир о гол јол кәлир,
Азғын дүшмәнләрлә дөјүшмәк үчүн.

ӨН ЧЭРКЭ

Һәмишә јолумуз дирәниб даға,
Көјдән башымыза јағыб долулар.
Һеч вахт бурахмајыб бизи габаға,
Дуруб өн чәркәдә чиби долулар.

Онларын бағына ахыб јахшы су,
Кабабын јағлысы онлара бишиб.
Машынын јахшысы, евин јахшысы,
Тикәнин јахшысы онлара дүшүб.

Соврулуб һаваја истәјин күлү,
Көзүмүз күл ачыб үрәк доланда.
Дурмушуг кәнарда бојну бүкүлү,
Һәмишә олмушуг арха планда.

Варлынын нә иши дүшмән өнүндә—
Чәкилиб кәнара, далда јер сечиб.
Елин дар күнүндә, ағыр күнүндә
Архада оланлар габаға кечиб...

ФӘҢЛӘЈӘ МӘҚТУБ

Адам чәркәсиндә олмајыб јерин,
Кимди саја салан сөзүнү, фәһлә?
Гәбри нурла долсун бөјүк Сабирин:
«Инсанмы санырсан өзүнү, фәһлә»?!

Беләдир талејин: нә күс, нә инчи,
Сәнин һесабына өмүр сүрдүләр.
Бајраға һәкк едиб ораг-чәкичи,
Нурлу көзләринә күл үфүрдүләр.

Варлылар једиләр јағлы тикәни,
Сән талон үзүнә һәсрәтсән һәлә.
Нә үчүн ган төкүб, бир ган төкәни,
Әвәз еләмисән ајрысы илә?!

Үзүнә нур сачыр һәјат варлынын,
Өзүн де, нә заман кефин чағ олуб?
Талејин һәмишә голузорлунун
Әлиндә бир чанлы ојунчағ олуб.

Јенә өзүмүзә кәсилдик гәним,
Јенә бир-бирилә милләт чәкишди.
Јүз дөвләт дәјишә, а бәдбәхт, сәнин
Әлинин бәзәји белди, чәкичди.

Гардаш, дејиләси сөзүм јох даһа,
Ганлы дөјүшләрә сән мүнтәзирсән.
Јенә дә синәни вериб габаға
Инсан чәркәсиндә јерми кәзирсән?

АНАНЫН СӘСИ

Диши шаггылдајыр гоча гурдларын,
Мүгәддәс торпагдан олмаз пај, оғул!
Биздән ајры дүшән гәриб јурдларын
Көзләри јол чәкир, оғул, ај оғул!

Дүнјанын зүлмәтли кечәләриндә
Шимшәјә бәнзәјән аһлар сајрышыр.
Хараба кәндләрин күчәләриндә
Никаран-никаран руһлар долашыр.

Бизсиз гәрибсәјиб јамачларымыз,
Чығырлар ичиндә тиканлар битиб.
Бизсиз чичәкләјир ағачларымыз,
Доғма очагларә кедән јол итиб.

Сэбрим түкэнибдир сөзүн гысасы,
Гојма евимизин чырағы сөнө.
Дүшмэндэн алмасан сэн бу гысасы,
Һалал едэрэмми сүдүмү сәнә?!

АЈАГЛАР АЛТЫНДАН БЭБЭКЛЭРЭЧЭН

Өпүр көзэллэрин шеһли телини—
Нэфэсим бир һезин меһә дөнүбдүр.
Эрмәған санмышам баһар јелини,
Өмрүм килэлэниб, шеһә дөнүбдүр.

Сэпилиб галмышам чөлә, чәмәнә,
Кэләнләр, кедәнләр тапдајыр мәни.
Көнлүмү ачмышдым бир јасәмәнә,
Итирдим, ахтарыб тапмајыр мәни.

Даддым бу һәјатын јүз нәш'әсини,
Һејф ки, бу дүнја дејил әбәди.
Дәрдим нәркизини, бәнөвшәсини
Охшадым, һеч бири уф да демәди.

Каш өмрүм олајды дағчан, дәрәчән,
Онун күләјини, меһини севдим.
Ајаглар алтындан бэбэкләрәчән
Јүксэлән илк баһар шеһини севдим...

ДӘЈИРМАН

Дүшдүм борана, сазаға,
Туш өлдүм бир јалгузаға,
Чәтин ки, кедәм узаға,
Бу кэлән өлүм ијидир.

Тәрсә јоздулар јухуму,
Дәрдләр таныды јахамы,
Гәлбә дүшән гәм тохуму
Бөјүдүр, мәни бөјүдүр.

Дәрдимә тапылмаз дәрман,
Јазылыб алныма фәрман,
Дүнја бир улу дәјирман
Үјүдүр, бизи үјүдүр...

НӘ ВАР, НӘ ЈОХДУР

Шадлыг дәнизиндә үзүрәм јенә,
Бахышлар елә бил атылан охдур.
Доғма пајтахтымда кәзирәм јенә,
Дејирсән: Бакыда нә вар, нә јохдур?
Руһуму диндирир ајна күчәләр,
Бахырам Хәзәрә дағүстү паркдан.
Улдузлу сәмаја дөнүр кечәләр
Бакымыз, атәшдән дон кејир һәр јан.
Катер шүтүјәрәк јарыр дәнизи,
Кәлир хатиримә нечә тој-дүјүн.
Чох солғун көрүнүр бәти, бәнизи,
Бизим улдузларын јанында көјүн.
Нејләјим, бу синәм үрәјә дарса,
Көнлүмүн күндүзү, кечәси јохдур.
Он бир Хрептовы күчәси варса,
Бирчә Гачаг Нәби күчәси јохдур
Бу одлар елиндә, билирсән буну,
Бу күн нијә белә данышырам мән?
Адам вар јанмағын нә олдуғуну
Өмрүндә көрмәјиб, алышырам мән.
Олар ешги уча, әмәли уча,
Ана торпағындан һәр ким күч алса,
Пис олмаз, Нәсими рајонундача

Нәсими һејкәли көјә учалса.
Кәрәк дилдә кәзә, додагда кәзә,
Өз ады Мүшфигин, саны Мүшфигин.
Бакынын ән көзәл бир кушәсиндә
Ахы тунч һејкәли һаны Мүшфигин?
Сәнәтин күчүјлә чанлансын дашлар,
Бизим вугарымыз көрүн нә чохдур?!
Мәндән инчимәсин һејкәлтарашлар,
Бабәкин, Чавидин һејкәли јохдур.

Ифтихрла даныш, ифтихарла дин,
Өз әгидәсиндән нәслим дәнмәјиб.
Икид Бабәкимин, Чаванширимин
Гылынч тутан әли торпаг олса да,
Һәлә үрәјинин оду сәнмәјиб.
Инсанлыг адыны дашыјанларын
Даим јанар олсун көксүндә үрәк.
Одлар дијарында јашајанларын
Сөзү дә, өзү дә од олсун кәрәк.
Һеч әрләр, әрәнләр кәләрми саја,
Короғлу нә'рәсин унутмамышыг.
Биз одлар елини бүтүн дүнјаја
Һәлә лазымынча танытмамышыг...

1969

ҺЕЈКӘЛЛӘРИН КӨЗ ЈАШЫ

Фуад Әбдүлрәһмановун хатирәсинә...

Булудлар гаш-габаслы, көјүн үзү ләкәли,
Бир өлмәз сәнәткарын һәјаты јетиб сона.
Дүшәнбәдә көврәлиб Рудәкинин һејкәли,
Бухарада далыбдыр хәјала Ибн-Сина.

Тунча дәнмүш Үзејир кедә билмәјир дәфнә,
«Азад гадын»ын әли јердән-көјдән үзүлүб.
Гијмәтини алмајыб ән гијмәтли дәфинә,
Күсүб кетмәк истәјир Кәрбәләја Фүзули.

Бир сәнәткар гәлбинин алову, оду сөнүб,
Һејкәлләрин көзүндә елә бил шимшәк чахыр.
Вағзалын габағында Вурғун Мәчнуна дөнүб,
Бир Низами Кәнчәдән, бири Бакыдан бахыр...

Сусур Фәхри хијабан, гар јағыр нарын-нарын,
Ким дејир һејкәлләрин ахан көз јашы јохду?!
Өзкәләрә абидә учалдан сәнәткарын
Өз гәбринин үстүндә ади баш дашы јохду...

ЈУМАГ

Һамы сөзләримә гулп гоја биләр,
Һамы гәм карваны дашыја билмәз.
Чоху бу һәјаты бир рә'ја биләр,
Һеч кәс мәним кими јашаја билмәз.

Јумаға дөндәриб бу һәјат мәни,
Наданлар өмрүмү одлара атар.
Ачылсам, бир учум Мирзә Чәлилин,
Бир учум Сабирин гәбринә чатар...

СӘН ЧАЛДЫН

Һәсрәт Һүсејнова

Сән чалдын, дүнјанын дәрди, азары,
Думана чеврилиб ахды ганымдан.
Сән чалдын, унутдум гара базары,
Таләјин зәрбәси өтдү јанымдан.

Бурулдум, журдуна, доғма обана,
Килејим, күзарым галды керидә.
Аллаһ рәһмәт етсин сәнин бабана,
Ојнады бабамын сүмүкләри дә.

Комасы дағылсын мәрдимәзарын
Јенә шаггылдајыр чаггалын диши.
Сәнин гара зурнан гара базарын
Үстүндән бир гара хәтт чәкди, киши...

Варлығым, мәсләким галанды ода,
Севдалы үрәјим пәришан олду.
Бу илаһи сәда, бу доғма сәда
Мәним дамарымда ахан ган олду.

Чаһилин һај-күјү әбәсдир, әбәс,
Дүнја меввәриндән ојнаја биләр.
Бу илаһи нәфәс, бу илаһи сәс
Ихтијар көксүндән гајнаја биләр.

Өтәнләр, кечәнләр дүшдүкчә јада
Дујдум ки, гәлбимдә һәвәс вар имиш.
Бирдән һисс етдим ки, улу дүнјада
Мәнә һәјан олан бир сәс вар имиш.

Һәрәјә һисмәтди бир һәсрәт пајы,
Өмрүмүз бир һәсрәт көчүндән кечиб.
Бу дүнја өзү дә, ај һәсрәт дајы,
Бир гара зурнанын ичиндән кечиб...

СИНӘНДӘ

А Чардахлым, көрүшүнә кәлмишәм,
Чор сөјләсән, галлам разы синәндә.
Гыз һәјалы, гыз исмәтли дағларын
Даға дөнүб нечә назы синәндә.

Сән үстүмә ганадыны кәрмисән,
Мәним хошбәхт күнләримә кәрмүсән,
Нә истәсәм, јох демәјиб вермисән,
Галмамышам мән тамарзы синәндә.

Гузу салдым ач гурдларын дишиндән,
Сүд әммишдим булағынын дөшүндән,
Баш ачмаздым бу дүнјанын ишиндән,
Хошбәхт идим гышы-јазы синәндә.

Туфанлары алмамышам ејнинә,
Голларымы долајајдым бојнуна,
Кимләр кәлиб, кимләр кедиб гојнуна,
Һәкк олунуб нечә јазы синәндә.

Јусифоғлу чәмәниндә сүсләнир,
Үрәјиндә сәнә севки бәсләнир,
Бәлкә мәним үрәјимди, сәсләнир
Ханчобанын гәриб сазы синәндә?

СЫҒЫНЫБ

Әзәл күндән күл-чичәкли јамачлар
Башы гарлы уча даға сығыныб.
Јахасыны колдан-косдан гуртарыб,
Әзкил көчүб бизим баға сығыныб.

Оғрун-оғрун мәнә бахды көзләри,
Јар көзәртди синәмдәки көзләри,
Бу дүнјанын ән мүгәддәс сөзләри
Гөнчә тутуб күл додаға сығыныб.

Нәләр чәкдик намәрдләрин әлиндән,
Чајлар дашды көзүмүзүн селиндән,
Ајры дүшүб обасындан, елиндән—
Бир гуш учуб бир будаға сығыныб.

Жур суларын өнүндәки бәндә бах,
Бу јерләрә мән бахмышам, сән дә бах.
О чешмәнин јанындакы кәндә бах—
Бир ел кәлиб бир булаға сығыныб.

Гыса өмрү вермә бада, ај надан,
Бәсдир јатдын, бир чөлә бах ајнадан,
Әввәл-ахыр көчәчәјик дүнјадан,
Үч-дөрд аршын тәмиз аға сығыныб.

Јусифоғлу мурадына јетәчәк,
Севән көнүл бүлбүл олуб өтәчәк,
Арзулары күлә дөнүб битәчәк,
Ким ки, көчүб бу торпаға сығыныб..

ӨМРҮМҮН ИЛК ҮНВАНЫ

Дәрә о дәрәди, тәпә о тәпә,
Һәјәт о һәјәтди, чәпәр о чәпәр.
Өтән хатирәләр кәләрәк дилә,
Көврәлдирләр мәни, үзүрләр мәни.
Һәр шеј нечә варса, галыбдыр елә,
Бәс нијә гәриб тәк сүзүрләр мәни?!
Булаг үстүндәки көзәлдән су ал,
Дүшүнсүн: кәлибдир бу гонаг һардан?
Бахышларда суал, көзләрдә суал,
Баш дашы олублар гочалар бурда.
Сусур һәјәт-бача, сусур лал кими,
Нитги тутулубдур сәрчәләрин дә.
Бир хатирә кими, бир хәјал кими
Жәзирәм кәндимин күчәләриндә...
Доғма евимизин кетдим јанына,
Гајытдым өмрүмүн илк үнванына.
Чансыз диварлар да санки севинди,
Јадына дүшдүмү өтән чағлары?

Евимиз мәктәбә дөнүбдүр инди,
Орда дәрәс өјрәнир кәнд ушағлары.
Баһар ахтарырам боран ичиндә,
Жәнчлијим синәси дағлы кәлибдир.
Кәндә һарај дүшдү бир ан ичиндә:
Јусиф мүәллимин оғлу кәлибдир.
Өлүмә чарә нә, јохса да кефим
Тохтағлыг тапырам мән һамы кими,
Мәктәбә дөнүбдүр атамн еви,
Мүәллим өмрүнүн давамы кими...

ЕЛӘ БИЛ МИН ИЛДИ ЈАШАЈЫРАМ МӘН

Руһума нур сачыб јол көстәрмисән,
Дүшсәм дә думана, чәнә, илаһи!
Илк дәфә көрдүјүм дағлар, дәрәләр,
Нечә таныш кәлир мәнә, илаһи?

Гундагда көрмүшәм санки Нәбини,
Арабир өзүмү гынајырам мән.
Тәзәчә дил ачан көрпәләри дә
Елә бил јүз илди таныјырам мән.

Баш алыб кедирик үзү сабаһа,
Гәлбимиз әзәлки аһәнклә вурур.
Бабанын чисмини тәрк еләјән руһ,
Нәвә үрәјиндә ашијан гурур.

Мәним ган јаддашым истәр-истәмәз
Көнлүмүн телини бағлајыр елә.
Чисмим дәјишсә дә, дамарларымда
Ахан ган мин илди чағлајыр елә.

Ҳәјатын жүкүнү чијинләримдә
Бир гарышга кими дашыјырам мән.
Архада гојсам да гырхы тәзәчә,
Елә бил мин илди јашајырам мән...

* * *

Чәмәнләрдә күл-чичәјә, дағда гара бах,
Де, киминдир сәһр јатан бу даш, бу торпаг?
Ким «Гарабағ шикәстәси» охуја билсә,
Онункудур көз охшајан көзәл Гарабағ...

АЛНЫМА ЈАЗЫЛАН ЈАЗЫ

ӨМҮР КИТАБЫ

Дағлары көрмәјә көзүм тәләсир,
Зирвәләр үзүнү нијә јашмајыб?
Јол даға дирәниб, дизләрим әсир,
Ја гисмәт, о үзә ашым, ашмајым?!¹

Кәрк дағ өвлады даға сығына,
Үрәјим һөнкүрсә чәтин киријәр.
Жириб хатирәләр алачығына
Тәк-тәнһа дөнүрәм үзү керијә.

Сөз алмаг истәјир созалан өмрүм,
Итән кәнчлијими сораглајырам.
Таләјин әлијлә јазылан өмрүн
Галын китабыны вәрәгләјирәм.

Јахшы ки, кетмәјиб өмрүм һавајы,
Гәлбими исидир доғма јурд, очаг.
Өмүр китабымы мәнән савајы
Һеч кәс вәрәгләјиб охумајачаг...

ШЕ'Р ЈОЛУМУЗДАН ЕЛЭДИ БИЗИ

«Бир дөврдэјэм ки, нэзм олуб хар...»
Мәһәммәд ФҮЗУЛИ

Һәјат јолларымыз дирәнди даға,
Думана бүрүндүк, чәнә бүрүндүк.
Пула, вар-дөвләтә чевириб арха,
Ше'рин этәјиндән тутуб сүрүндүк.

Бура билмәдиләр илијимизи,
Ширин эзабларын өмрү узанды.
Сорушан оlanda кимлијимизи
Күлүб сөјләдиләр:—Ше'р јазанды...

Ач адам нәғмәни вечинә алмаз,
Хидмәт еләјәсэн бу јурда кәрәк.
Ше'рлә кимсәнин гарны тох олмаз,
Миλλәтә эт кәрәк, јумурта кәрәк...

Чылғын илһамымыз шаһә галханда
Мәст олдуғ бир гызын мәһәббәтиндән.
Биз гәриб дурнаја кендән баханда,
Кимсә кабаб чәкди дурна этиндән.

Зәнкин сүфрәләрә чан атар афәт—
Шаирә чәкдији эзаб галачағ.
Киминдән вар-дөвләт, көзәл имарәт,
Киминдән беш-алты китаб галачағ.

Бәзәкли евләрә көчә биләрдик,
Өмрүмүз кечәрди кеф-дамағ илә.
Истәсәк, о јолу сечә биләрдик,
Газан долдурардығ газ вурмағ илә.

Һәјат јолларында сындығ, әјилдик,
Доғма обамызда јерсиз олмушуг.
Биз әввәл бу гәдәр ачиз дејилдик,
Ше'р јаза-јаза «фәрсиз» олмушуг.

Көз ачыб дүнјадан илһам алынча,
Заман хәлбириндә әләди бизи.
Һәрә чыхыб кетди бир иш далынча,
Ше'р јолумуздан еләди бизи...

ШАИР

Охујачағ, һимә бәнддир көнлүнүн сими,
Көзләринин гаршысына кәләр дағ, аран.
Шаир ки, вар тәзә ешгә дүшәнләр кими
Илһам гызын көрүшүнә чан атар һәр ан.

Үрәјини әсир едән ел-обасыдыр,
Ел гејрәти чәкәнләрә шаир дејирләр.
Шаир гәлби елә бил ки, гуш јувасыдыр,
Пәрвазланар о јувадан көврәк ше'рләр.

Гәлби чошса, ики дашын арасында да,
Ше'р јазар, бә'зән илһам билмир вахт, вәдә.
Шаир сөзү симүрғ кими јетишәр дада,
Шаир өзү инсанлара күлүнч кәлсә дә.

Нәләр чәкдин сөз карваны јола дүшүнчә?!
Үрәјиндән, илһамындан умурсан көмәк.
Сығышмырса чәрчивәјә фикрин, дүшүнчән,
Раһатлығын јохса әкәр, шаирсән демәк...

ИШЫГДЫ ШАИР

Бэ'зэн нэ'рэ чэкэр јаралы шир тэк,
Санма ки, һәлимди, јумшагды шаир.
Күләш мејданыдыр бу һәјат она,
Дәрдлә әлбәјаха-гуршагды шаир.

Онун јаздыглары һаггын сәсидир,
Бир хош сөз сөјләсэн бир ил бәсидир,
Өз ана дилинин пәрванәсидир,
Вәтән торпағына ашигди шаир.

Апарар дүнјанын һагг-һесабыны,
Чәкәр үрәјиндә ел әзабыны,
Ачсан гапысыны бир китабынын,
Долар үрәјинә, ишыгды шаир.

Дүшүнәр, дашынар һәр вахт дәриндән,
Галмаз инсанларын хејир-шәриндән.
Бир көрпә әлијлә зәми јериндән
Јығылан бир дәстә башагды шаир.

Һеч чәкинмә ондан, јери јахына,
Дырман аста-аста сәнәт дағына,
Бахма саггалына, бахма бығына,
Сөзләрлә ојнајан ушагды шаир.

ИЛК ШЕ'РЛӘРИМИ ЧАП ЕЛӘЈӘНЛӘРӘ

Уғурлу јол диләдиниз,
Тә'рифләрә бәләдиниз.
Ше'рими чап еләмәклә
Мәни јолдан еләдиниз.

Кәлдим бир аз чәсарәтә,
Үсјан етдим әсарәтә.
Атыб ишими-күчүмү
Гуршандым ше'рә, сәнәтә.

Достум кағыз-гәләм олду,
Сирдашым дәрд, әләм олду.
Газандығым ағры, ачы
Итирдијим әләм олду.

Дурдум кимләр сырасында,
Танры, сахла сонрасындан.
Көрдүм бир кичик јарпағам
Азманларын арасында.

Исте'дад һесаб етдиниз,
Өмрүмү әзаб етдиниз.
Инсафсызлар, нијә мәни
Бәјәндиниз, чап етдиниз?

ШАИР ОЈУНЧАҒЫ

Үрәкләринә јүкдү милләтин ағыр дәрди,
Ағылсыз пәрванә тәк одлара атылырлар.
Дәлиләрә дил верән, валлаһ, бу шаирләрди,
Онлар ичмәјәндә дә дәли тәк данышырлар.

Үрәјими дәрд дешир, бир парча вараг кәтир,
Сәнә әмр еләмәјим гәлбинә тохунмасын.
Јүз нәсиһәт веринчә, јүз грам араг кәтир,
Ајыг башла бу ше'ри бир кимсә охумасын.

Сејр едирик дүнјаны көзүмүздә мин мараг,
Көксүмүздән јол алыб селләр күкрәди, ахды.
Биз һамымыз бәбәјик, ичдијимиз бу араг
Шаирләрә аллаһын вердији ојунчагды.

Ән ағыр күнүмүздә имдада чатыр Аллах,
Жохса, голузорлулар бизи эзәр, дөјәрләр.
Шаирләрин башыны арагла гатыр Аллах,
Дејир: бирдән ајылыб, мән аллаһам дејәрләр.

ҺӘҚИМЛӘ СӨҺБӘТ

—Ағрылар кәсибдир лап кәләјини,
Билсәк дә арзуну, мәрәмыны биз.
Үзүлүб кедирсән, кәл үрәјинин
Чыхараг кардиограмыны биз.

—Јахына гојмадым һеч вахт һарамы,
Һалаллыг олубдур өзүлүм, көкүм.
Шаир үрәјинин кардиограмы
Јаздығы ше'рләр дејилми, һәким?

СӨЗ

«Мәним һәјатым сөзләрдир, көзәл
сөзләр. Мән сөзләр ичиндә јашајырам,
өзүмәмәхсус олан бир нағыл сарајы
кими».

П. Неруда.

Аналарын гучағында
Жүл гохулу көрпәди сөз.
Үрәкләрин арасында
Бир гырылмаз көрпүдү сөз.

О, дон кејиб инсанларын
Нечә көврәк дүјғусундан.
Ејләјибдир «бидар» бизи
«Хаби-әчәл» ујғусундан.

Евсизләрә, јурдсузлара,
Сөз ев олуб, сөз кәнд олуб.
Вәтәниндә гәрибсәјән
Бир ширин дилә бәнд олуб.

Инсанлар ач гарышга тәк
Даданыб, дарышыб сөзә.
Низамиләр, Фүзулиләр
Гајнајыб, гарышыб сөзә.

Сөз исидир гәлбимизи,
Көз ичиндә јашајырыг.
Шаир сөздән гала тикиб,
Биз ичиндә јашајырыг...

БУ ТӘЈЈАРӘНИН ЈҮКҮ СӨЗ

Бу тәјјарә көјдә учур,
Бу тәјјарәнин јүкү сөз.
Бу тәјјарәнин ардынча
Бахыр бир чүт күлүмсәр көз.

Үрәјимдән бир аһ гопур,
Бојланырам оғрун-оғрун.
Бу тәјјарә ганад чалыб
Уча о көзәлә доғру.

Чатан кими, гаршысында
Дөврә вуруб јерә енә.
Ичиндәки һәсрәт долу
Сөзләри бошалдыб дөнә.

Јохдур өзкә бир әлачымы,
Дуруб бахырам гырагдан.
Оғлум тәјјарә дүзәлдиб
Ше'р јаздығым варагдан.

ШАИРЛӘР

Ади бир инсан өмрүнү
Нағыл еләжиб шаирләр.
Көйдән кәлән бумбуз гары
Ноғул еләжиб шаирләр.

Гыз алыб, кәлин көчүрүб,
Кәнчләрә бута ичириб.
Нечә-нечә өкеј дәрди
Өз көјнәјиндән кечириб,
Оғул еләжиб шаирләр.

СӨЗ

Сөзүн дә көсөвү, күлү,
Сөзүн дә көзү вар имиш.
Көзүмүн ичинә бахыр,
Сөзүн дә көзү вар имиш.

Сөз үрәкдән инчијәндә
Гәләмин сөзүнә бахмыр.
Башыны салыр ашағы,
Неч кәсин үзүнә бахмыр...

ДУНЈАНЫН ӘН КӨЗӘЛ СӨЗҮ

Һазыр верилән шәрбәти
Ичмәјин нә ләззәти вар?
Өзкәсинин әкдијини
Бичмәјин нә ләззәти вар?

Кәрәк севда сорағында
Үрәк дөнүб бүлбүл ола.
Кәрәк илһам зәмисинин
Һәр сөзү бир сүнбүл ола.

Зәһмәтә көнүл верәнин
Рузусу фәләкдән кәлир.
Сөзүн тохуму һәјатдан,
Ширәси үрәкдән кәлир.

Сөз дедији вахт шаирин
Ән бәхтијар анларыды.
Сөзләр тале гатарынын
Хырдача вагонларыды.

Бүрүнүб күл јорғанына
Ишығлы көзләр ујујур.
Ади гәләмин ичиндә
Гијмәтли сөзләр ујујур.

Зәһмәт голуну чырмајыб
Илһамын борчундан чыхыр.
Дүнјанын ән көзәл сөзү
Гәләмин учундан чыхыр.

ТӘМИЗЛИК

Мәнәм дејәнләри заман марс гојур,
Санмајын өзүмә хәјанәт етдим.
Халг өз өвладына пул мирас гојур,
Мән тәмиз адымы әманәт етдим.

Сујун нә достлуғу ахы од илә?—
Һәјатын гануну нечә сәрт имиш.
Чоху елә билир тәмиз ад илә,
Дүнјада јашамаг мүсибәт имиш.

Гара булуд кими јенә долмушам,
Ачы сөз шимшәкдән горхунч олубдур.
Бу нечә замандыр, чашыб галмышам—
Тәмизлик башыма гахынч олубдур.

Галмышам чиб кәсэн надан әлиндә,
Үстүмә көр кимләр гычајыбды диш?
Сән демә, тәмизлик онун дилиндә
Жазыглыг сөзүнүн синонимијмиш.

Бојун әјмәмишәм дүнја малына,
Надан бу никмәти чәтин ганармыш.
Бу гоча дүнјада дашын һалына,
Кәсәк ағлајармыш, кәсәк јанармыш.

Сајмадым, шејтанын өтдүм јанындан,
Тәмизлик едәрмиш адамы аллаһ.
Нә јахшы, чиркаблар бурулғанывдан
Тәмиз чыхартмышам адымы, Аллаһ.

АЛНЫМА ЖАЗЫЛАН ЖАЗЫ

Алныма јазылан јазы
Чөзәләниб өмүр олду.
Үрәјимдә нечә арзу
Көсөв олду, көмүр олду.

Даға дәјдим, даша дәјдим,
Дәрәләрдән кечиб кәлдим.
Инсан нәфәсинә һәсрәт
Булаглардан ичиб кәлдим.

Данладылар, дансыдылар,
Аһым көјә бүләнд олду.
Илләр узун ипә дөнүб
Голларымда кәмәнд олду.

Ләкә јаха билмәдиләр
Һеч заман тәмиз адыма.
Јаман күнләр, еһтијачлар
Дөндү мәним устадыма.

Јолума сәдләр чыхартды,
Һәјат мәнә залым олду.
Дүз олуб дүздә галмағым
Тәрчүмеји-һалым олду.

Түкәнди өмрүмүн јазы,
Хәзан јели гопарырсан—
Алныма јазылан јазы,
Мәни һара апарырсан?

ДОҒМА ЈЕРЛӘРДӘ

Инсан бирчә дәфә кәлир һәјата,
Мејвә бирчә дәфә будагдан гопар.
Оғлум хаһиш етди:—Нә олар, ата,
Мәни доғулдуғун јерләрә апар.

Дүшдүк тозлу јола паји-пијада,
Бизә кәл-кәл деди таныш чығырлар.
Јол боју үрәјим галанды ода,
Һәр дашда, кәсәкдә бир доғмалыг вар.

Дедим ки, сејр елә сән сағы, солу,
Көр ата дијары истидир нечә?
Оғлум, доғма кәндә доғманын јолу
Кәрәк гәбристанын ичиндән кечә.

Һеч заман унутма сән бу сәфәри,
Доғма тәк гәдәм бас бу улу јурда.
Гәбристан—кәндимин јаддаш дәфтәри,
Нәнәләр, бабалар ујујур бурда.

Гәбирләр сығыныб јамача, дүзә,
Кәл әввәл онлары зијарәт едәк.
Сонра да гошулуб бир-биримизә
Доғма евимизә доғма тәк кедәк.

...Бирдән өмүр јолум дирәнди даға,
Көзүмдә јашамаг һәвәси сөндү.
Бирдән үрәјимдә доғма торпаға
Гарышмаг арзусу шимшәјә дөндү.

Учрумун дибиндә бир вахтсыз өлүм
Нә өмрә бахырды, нә дә ки јаша.
Учрумун башында бир ушаг әли
Мәләк әлләринә дөндү о ахшам.

Јапышды голумдан, титрәди сәси,
Јалварды:—Керијә гајыт, ај ата.
Учрумун башындан өвлад нәфәси
Тәзәдән гајтарды мәни һәјата.

Бир һәзин сызылты кечди ичимдән,
Јенидән башыма гајытды ағлым.
Доғулдуғум кәнддә бир күн ичиндә,
Бәлкә дә бир өмүр јашады оғлум.

ИШЫГЛА БАШ-БАША

Тәлаш ичиндәдир достум, танышым,
Һушум өзүмдә јох, сөз тутмур дилим.
Јарыш мејданына чеврилиб башым,
Орда гуршаг тутуб һәкимлә өлүм.

Сән нечә ширинсән, дадлысан, һәјат,
Кәрәк һәкк едәләр адыны зәрлә.

Чарпышды, вурушду дүз сәккиз саат,
Һәким бу дөјүшдән чыхды зәфәрлә.

Јенидән һәјата гајытды хәстә,
Илаһи, гәрибә тамаша көрдүм.
Көзүмү ачанда башымын үстдә
Ишыгла һәкими баш-баша көрдүм.

БАШЫМА ДҮШӘН АЈ

Көнлүмдә баһарын шимшәји чахды,
Истәдим булудлар үстүндә галым.
Көзүм каһ улдуза, каһ аја бахды,
Көјләрә үз тутду сәјјар хәјалым.

Јерә јыхылмышам бир вахт көрдүм ки,
Һәфтәләр өтүшдү, ајлар өтүшдү.
О гәдәр көнлүмү аја вердим ки,
Башыма бир пара ај әкси дүшдү...

ҺӘЈАТ ДАВАМ ЕДИР

Инчик салмамышыг бир нәфәри дә,
Дост-таныш јанында үзү ки ағыг...
Өлмәдик, биз ачдыг бу сәһәри дә,
Һәјат давам едир, чох шүкүр, сағыг...

СЭНИН КӨЗ JAШЫНА ГЫJМАДЫ ТАНРЫ

«Әзиз вә севимли мүәллимим Нә јахшы ки, Сизин кими инсанлар вар һәјатда. Даһа доғрусу, нә јахшы ки, Сиз варсыңыз һәјатда Сиз олмасајдыңыз мән нә едәрдим? Кимдән көмәк истәрдим?!

Бир гызын мәктубундан

Ағрынын күчүндән гапанды көзүм,
Эләнди башыма килејин гары.
Аз гала һәјатдаң кетмишдим, гузум,
Сәнин көз јашына гыјмады Танры.

Тәзәчә көзәрән бир ишыг кими
Адичә күләкдән сөнә биләрдин.
Сән мајак итирмиш бир гајыг кими
Дашлара чырпылыб сына биләрдин.

Көрпә үрәјини көјнәдир јүз дағ,
Дәрд дүјүн бағлајыб көксүнүн алтда.
Учуб дағылсајды күвәндијин дағ
Нечә јашајардын сән бу һәјатда?!

Ағрынын күчүндән гапанды көзүм,
Эләнди башыма талејин гары.
Аз гала һәјатдан кетмишдим, гузум,
Сәнин көз јашына гыјмады Танры...

ДҮНЈАДАН АЈРЫЛМАГ ИСТӘМИР ҮРӘК

Нискилли бир ағры гопур синәмдән,
Гаршыда нәләр вар?—Аллаһ кәримди!
Узаныб хәрәјә јол кедирәм мән
Елә билирәм ки, сон сәфәримди.

Ити гылынчыны сыјырыб өлүм,
Онун зәрбәсиндән кәрәк горхмајам.
Чәрраһ бычағынын алтындан, күлүм,
Ја гисмәт, саламат чыхам, чыхмајам.

Мәни гынајырсыз валлаһ наһагдан,
Синәмдән бојланыр мин арзу, диләк.
Өлүмдән горхмурам, оғул-ушагдан,
Дүнјадан ајрылмаг истәмир үрәк.

ШӘФГӘТ БАЧЫСЫ

Көзләрим сачында дүшүб дүјүнә,
Адымы чағырыр мейрибан сәси.
Үзүндә тәбәссүм, әлиндә ијнә
Жирчәк палатаја үрәјим әсир.

Өлмәјә һазырам әкәр өл десә,
Бирчә ширин сөзү бир өмрү бәзәр.
Өзү гызылкүлдү, ијнәси исә
Она кешик чәкән тикана бәнзәр.

БАҒЫШЛА МӘНИ, УСТАД

«Јашамаг

сәни севмәк кими чидди бир ишди».

Н. һикмәт

Һисс еләдим
бу һәјатын бош олдуғуну.
Унутдум
јашамағын севмәк гәдәр
чидди бир иш олдуғуну—

Эзрајылла зарафат еләдим.
Анамын, севкилимин үрәјини
чат-чат еләдим.
Аз гала сөндүрмүшдүләр
өмрүмүн ишыгларыны.
Унутмушдум ки,
мән дә сәнин кими
«торпаг ананын ушагларындан чох,
севирәм өз ушагларымы»...
Пајыз јағышлары әләнди
гоһум-гардашын көзүндән.
Бағышла мәни, устад,
бир дә чыхмарам сөзүндән...

ХӘСТӘХАНА ПӘНЧӘРӘСИНДӘН СҮЗҮЛӘН ИШЫГ

Ән үмидли,
ән әлчатмаз,
ән илыг—
Хәстәхана пәнчәрәсиндән
сүзүлән ишыг...
Киминә дүнјанын сон сөзүдү;
инсан гуш кими
көчәриди, көчәри...
Һәјат о ишығы
алпинист кәндири кими
атыб ки, ичәри,
кимин јашамаг үмиди галыбса,
јапышыб ондан галхсын,
адамлара гарышсын.
О ишыг кәлиб ки,
алынларда ана әли олсун,
хәстәләрин һалыны
сорушсун.

Ән үмидли, ән әлчатмаз, ән һәлим, ән
илыг—
хәстәхана пәнчәрәсиндән сүзүлән ишыг...

ӨМҮР ЈОЛУ

Өмүр—
бешикдән гәбрәчән олан јолду;
кими ағлаја-ағлаја, ағрыја-ағрыја
кедир бу јолу,
кими күлә-күлә, нәш'әләнә-нәш'әләнә.
Кими јол боју күл дәрә-дәрә,
кими ешәләнә-ешәләнә.
Гачырыг, тәләсирик,
көрүләси ишләримиз
чохдур һәлә.
Аз галыр үрәјимиз
ағзымыздан кәлә.—
Санчдыгча, ағрыдыгча
овудуруг ону,
дејирик: гадан алым, бир аз да дөз,
дөзүмү чох олур доғруларын.
Мәнзил башына чатан кими
кәсәчәк ағрыларын...
«Сәксән, дохсан, бир күн јохсан»...
Өлүм һагды, анчаг
һәрәнин олур бир өлүм вахты.
Өмүр бир јолду—
бири ијирми, отуз илә,
бири гырх, әлли илә,
дикәри даһа кеч чатыр мәнзилә.
Бә'зиләри јашајырлар
һәј-һәјлары кедиб,
вај-вајлары галана гәдәр.
Өзләри өзләринә

көз дагы олана гэдэр.
Синэлэриндэн
сәһәр-ахшам гопур
бир жазыг, хүзнлү аһ:
—Бу нә зүлүмдү чәкирик,
бизә бир учуз өлүм вер, Аллах!
Даһиләрин, гәһрәманларын јолу исә
кәсәди,
нә динчәлир, нә јатыр онлар.
Сон мәнзилә һамыдан әввәл
чатыр онлар.
Уф демәдән дөзүрләр
енишләрин, јохушларын
һәр әзабына.
Онлар өләндән сонра да јашајырлар
гәнаәт еләдикләри вахтын һесабына...

ГЫРХ ЈАШЫМ

Үрәјимин бир үзүндә севинч,
бир үзүндә ағры,
отуз доггуз ил иди ки,
кәлирдим сәнә доғру,
гырх јашым.
Астанана чатһачатда
бүдрәдим јаманча,
сәрилдим
синәсиндә һеч нә битмәјән
чынғыллы јамача.
Сәнә јетмәк үчүн
башым нәләр чәкди;
севинч дә даддым,
кәдәр дә.
күнләрим мә'налы да кечди,
һәдәр дә.

Киминин тојуна кетдим,
киминин хүзүрүнә.
Чапыг, үстүндә ајпара шәкли
чәкилмиш башымы
зорла да олса
кәтириб чыхара билдим
һүзуруна.
Хош көрдүк, гырх јашым!
Өмрүмүн гүрубү кәлсә дә,
арзумун будағы јашыл-јашыл...
Хош көрдүк, гырх јашым,
хош көрдүк сәни!..

ГАЈҒЫЛАР

Һәјат јолларында
сөнүрүк, алышырыг.
Чанымызы гајғылардан
гуртармаға чалышырыг.
Ағрылара, ачылара
дөзә-дөзә,
гајғысыз күнләр наминә
өзүмүзү вуруруг
ода-көзә.
Анчаг нә јахшы,
өз гајғысы олур
һәр јашын.
Өмүр чајдыса,
онун сују дәрдли, гајғыды.
Арзулар бу чајын
јелкәнли гајығыды...

БУ ПАЈЫЗ

Чилову бошалан,
көһлән кими дартынды,
мешәләрин, бағларын үстүнә
хэзан чумду...

Бу пајыз—

адичә пајыз дејил,

Бу пајыз—

мәним газанчымды...

Дәрманларын гохусундан сонра
газанмышам ону.

Дүнјаны итирмәк горхусундан сонра
газанмышам ону.

Кетсәм,

бир даһа көрә билмәздим

Чијнинә хэзан гонан

о шух көзәлләри.

Гәбримин үстүнә дә

төкүлә биләрди

бу пајызын хэзәлләри...

ДӘРД

Дәрд алај-алај,

дәрд бөлүк-бөлүк...

Кичијин кичик дәрди вар,

бөјүјүн бөјүк.

Бөјүк дәрди

бөјүк чәкә биләр, анчаг

хырда дәрд өзү дә

ағыр бир јүкдү—

кичијин дәрди дә

өзүнә көрә бөјүкдү

Дәрдин өзкә шејлә

иши јохду—

онунки гысма-боғмады.

Дәрд-намәрдди,

анчаг доғмады...

* * *

Инсан!—Зәрифликдә чичәк,

сәртликдә гаја...

О, чанлыларын ән ағыллысы,

ән севимлиси,

ән гәшәнкиди.

Инсан ағ бир магнитафон ленти кими

кәлир дүнјаја;

Өмүр—бу лентин үстүнә јазылан

нәғмәләр,

ағрылар чәләнкиди...

ӘБӘДИ ҮНВАН

Гуллуг едир

һәрә бир нијјәтә.

Көчүмүз—

үзү әбәдијјәтә.

Дүнја гоча, јол узун,

јолчу чаван...

Һардады әбәди шәһәр,

Һардады әбәди күчә,

Һардады әбәди үнван?!

КИДИ ДҮНЈА

Жөрәсән бу дүнјаја

илк дәфә ким дејиб киди?

Горхурам дүнјамыз

бөјүк бир музејә дөнә,

нә тамашачысы ола, нә киди.

Дүнјадан дөрдәлли жапышдығымыза көрә
Танры бизә сағ ол дејәрми көрән?
Һәб-һәб, ијнә-ијнә узадылан өмүр јолу
дөздүјүмүз ағрылара дәјәрми көрән?!

ИНДӘН БЕЛӘ

Көзәлләрә оғрун-оғрун бахардым,
Билән билир, мәним јарым гысганчды.
Үрәјимдән никарандым, гәфләтән
Зилләт чәкмиш башым санчды, нә санчды.

Көзләримин габағыны тутду чән,
Сачларыма сәпәләнди јени дән,
Дојмадығым бу дүнјаја јенидән
Хәстәхана хәрәјиндә көз ачдым.

Ачы гәһәр килдләјиб дилими,
Дост-таныша узадырам әлими.
Пәнчәсиндән хилас олдум өлүмүн,
Индән белә нә јашасам, газанчды..

ЗАРАФАТ

Јарам санчды, уфулдадым,
Гәфләтән һалым дәјишди.
Тибб бачысы кәлән кими
Ијнәјлә голуму дешди.

Бир тәбәссүм мәнә бәсди,
О кетди, јанлары әсди.
Башымын ағрысы кәсди,
Үрәјим ағрыја дүшдү...

БЕЛӘСИ

Ағрылар артанда көзләриндә гәм,
Башымын үстүндә дура беләси.
Бир јол гымылданыб уф да демәрәм,
Вуранда ијнәни вура беләси.

Гылынчы сыјырыб кәлир гарлы гыш,
Һәсрәти гәлбимә салыб јүз нахыш,
Һәјат јолларында учуб дағылмыш
Севки сарајымы гура беләси.

Сүзүрәм бојуну мән алтдан-алтдан,
О гамәт, о дуруш чыхармы јаддан?
Үрәјиндә һәсрәт гоһумдан, јаддан
Соранда һалымы сора беләси.

Гашлары чәкилә јенә јәј кими,
Синәмин үстүндән аха чај кими,
Башымын үстүндә јана ај кими,
Гәрг едә өмрүмү нура беләси.

Үзү ај парчасы, көзләри үлкәр,
Сөз десән, бир көрпә чүјүр тәк үркәр,
Миниб гамчылаја сәһәрә гәдәр
Севки көһләними јора беләси...

ДИНЧЛИЈИМИ ӘЛДӘН АЛЫБ БУ ДУРНА КӨЧҮ

Динчлијими әлдән алыб бу дурна көчү,
Бир јандан да шух көзәлләр бахыб чан алар.
Дујғулу бир инсан кими јашамаг үчүн
Жәрәк севән үрәјиндә һәјәчан ола.

Ајлар өтәр, илләр өтәр, өмүр созалар,
Нә иш көрсә, ағызларда дөнүб сөз олар,
Чор дејәнә чан сөјләсән, нәјин азалар?—
Ашыг демиш: пис сөзүмүз кәрәк чан ола!

Өмүр кечир, јаратмаға, гурмаға тәләс,
Бир-биринә тәлә гурмаг әбәсдир, әбәс.
Сөзләримә лағ еләјиб ағыз бүзән кәс
Чох демирәм, елә мәним јарымчан ола.

Өмүр јолун сылдырыма туш олсун нијә?
Шам тәк әри, гәлбин гызыл гуш олсун дејә,
О дүнјаја көчән заман јашасын дејә,
Бу дүнјада шаир кәрәк јарымчан ола...

ҮРӘЈИМӘ ЖИЛЕЈ МӘКТУБУ

Үрәјим, әлләрим чичәк дәрәндә
Елә севиндин ки, дағылды һушум.
Ону ишә салдын көзәл көрәндә—
Сәнин учбатындан нә чәкди башым?!

Дәлилик еләдин, дајандым үзә,
Изим галсын дејә мән ағач әкдим.
Ағлым һа јалварды, бахмадын сөзә,
О арана чәкди, сән даға чәкдин.

Инләдин, сызладын көзәллик үчүн,
Јапышдын әлимдән мән көз ачандан,
Товладын, товланын, ахырда бир күн
Сән мәни учурдун «Дәвә учан»дан.

Чәрраһ бычағынын дүшдүм алтына,
Көксүмдә сызладын, фәған гопардын.
Миндим әзрајылын көһлән атына,
Ағлымы башымдан ағры апарды.

Чох сағ ол, достунун гәдрини билдин,
Галмады көзүмдә арзум, диләјим.
Ағыр күнүмүздә һараја кәлдин,
Гојмадын башымы дарда, үрәјим.

Дөздүн, бу дөзүмә һејран галмышам,
Сән мәним өмрүмә олдун кешикчи.
Ахыр ки, көзүмү ачдым бир ахшам,
Мәни тәләсдирдин евчин, ешикчин.

Башым чәтин чыха сәнин фелиндән,
Сепрли алов тәк елә јанырсан.
Билмирәм нејләјим сәнин әлиндән,
Үрәјим, јенә дә гымылданырсан...

БУ ДҮНЈАНЫН ДӘРДЛӘРИНӘ ВУРУЛДУМ

Бу дүнјанын дәрдләринә вурулдум,
Көксүмдәки үрәк дәли озанды.
Өмрүм боју һеј буландым, дурулдум,
Истәјимә чәпәр чәкди өз андым.

Солдурса да чичәјими, күлүмү,
Шахта ифлич едәммәди дилими.
Нә күнаһы гәләм тутан әлимин?—
Үрәјимин дедијини јазанды.

Өмрү јаман гыса олду атамын,
Сәбәб јохдур бир кимсәдән утаным,
Һеч олмады бир әлимдән тутаным,
Мән һәр шеји дырнағымла газандым.

Вахт олду ки, тәлејимә күсдүм дә,
Өз өмрүмә өзүм додаг бүздүм дә,
Бу гајғылар очағынын үстүндә
Елә бил ки, башым гајнар газанды.

Јашадыгча јаш үстүнә јаш артды,
Дост иткиси көзләrimi јашартды.
Бу дүнјада мәни үмид јашатды,
Өмрүн ширин эзаблары узанды...

КАҒЫЗ-КУҒУЗ АРАСЫНДА

Ағлыма бир сөз кәләндә
Севинчимдән нәш'әләндим.
Өмрүм боју кағыз-куғуз
Арасында ешәләндим.

Саралыб-солмуш вәрәгләр
Неј өзүнә чәкди мәни.
Әсрләрин тоз-торпағы
Чијәримә чөкдү мәним.

Халгымы кимсәсиз көрдүм,
Ган чиләнди көзләримә.
Ағ кағызлар кәфән олду
Үмид долу сөзләримә...

ШЕ'Р ДӘФТӘРИМИ КӨРДҮМ ЈУХУДА

Түстүјә алова вурдум өзүмү,
Инчиди бабамын тәмиз руһу да.
Пул-пара дүшүнүб јумдум көзүмү,
Ше'р дәфтәрими көрдүм јухуда...

Онун һүзуруна оғланлар, гызлар
Мәни голубағлы апарырдылар.
Күләкләр әсдикчә дүмағ кағызлар
Бир ағ јелкән кими габарырдылар.

Мәндә галмамышды даһа бәт-бәниз,
Гудурмуш далғалар шаһә галхырды.
Ајағым алтында далғалы дәниз,
Башымын үстүндә шимшәк чахырды.

Туфан бүрүсә дә бу күн һәр јаны,
Дәниздә гәрг олан бир нәфәр иди.
Бу чошғун дәрјанын, горхунч дәрјанын
Ләпәси јүзлүкләр, минликләр иди.

Булуддан сыјрылыб нур чиләди ај,
Зүлмәтин гојнунда итән тапылды.
Дәниздә батырдым, чәкирдим һарај,
Јахшы ки, дадыма јетән тапылды.

Башлады дүнјаја јени сәфәрим,
Илһамым бәнзәди көјдә лачына.
Дөндү бир гајыға ше'р дәфтәрим,
Гәләмим чеврилди дор ағачына.

Елә ки, башымы думанлар алды,
Каһ бәмә мејл етдим, каһ зилә чыхдым.
О горхунч далғалар архада галды,
Үзүб бир чичәкли саһилә чыхдым...

ЈАШАМАҒ

Јујар изимизи туфанлар, селләр.
Инсан еләјибдир бизи јашамағ.
Јаш үстә јаш кәлир, өтдүкчә илләр,
Дүнјанын ән кәзәл сөзү—јашамағ.

Кедәнин далынча јазыб гәсидә,
Шаирләр аллаһын бәласы имиш.
Севирәм сөзү дә, ана сөзү дә
Јашамағ сөзүнүн баласы имиш.

Ондан доғулурмуш жаратмаг ешги,
Онсуз севмэзмишик торпағы, дашы.
Јашамаг елә бир ағач имиш ки,
Гоша будағыјмыш севинч, көз јашы.

Онун өвладыјмыш ајрылыг, һәсрәт,
Кайнат бир һәјат булағы имиш.
Өмрүнү јарадыб гурмаға һәср ет,
Инсан бу дүнјанын гонағы имиш.

Адамы тутдуғу әмәл јашадыр,
Нә ағаран сача, нә дә јаша бах.
Дүнја башдан-баша бир тамашадыр,
Бизә дә гисмәтмиш орда јашамаг.

Нечә көврәк арзу галды көзүмдә,
Өз тутдуғум јолдан чәтин ки, дөнәм.
Кәзә билирәмсә бу јер үзүндә,
Демәли, дүнјанын хошбәхти мәнәм...

* * *

Наданларын көзүндә
Мән писләрин писијәм.
Гәбирләрдән бојланан
Һәјатын нәфәсијәм.

Даша дөнүб гәлбим дә,
Мәни сөјмә гәлбиндә.
Севәнләрин гәлбиндә
Јашамаг һәвәсијәм.

Әјилдин, дүнја, сын да!
Мәзарды дүнја сонда.
Бу јалан дүнјасында
Сәдагәт өлчүсүјәм.

Һәгигәт вар сөзүмдә,
Һагг нуру вар үзүмдә,
Мән шејтан мәчлисиндә
Таңрынын елчисијәм...

УТАНЫР

Пәрдә елә наз сатыр ки,
Сөз демәјә сим утаныр.
Илаһи бир мәнәббәтин
Өнүндә тилсим утаныр.

Илләр өтүб, өмүр јары,
Чохалыб сачымын гары,
Ат ојнадан наданлары
Көрәндә сәбрим утаныр.

Ај аман, һалым дәјишди,
Сачларыма гыров дүшдү,
Аллаһ, Аллаһ, бу нә ишди?—
Ким өјүвүр, ким утаныр?!

Бәхтимдән күсүрәм һәрдән,
Гәм көзүмә тутур пәрдә,
Тәмтараглы гәбирләрдән
Кәләчәк гәбрим утаныр...

ДАҢА

Дадмышам һәр не'мәтиндән,
Дүнја, көзүм тохду даһа.
Тиканларын чох бөјүјүб,
Һәрәк и бир охду даһа.

Етдин мәни гаранәфәс,
Та галмајыб мәндрә һәвәс,
Боғазымдан чыхан нәфәс,
Нәфәс дејил, аһды даһа.

Енмәдим бир адама да,
Тикәммәдим бир кома да,
Тале үлкәрим сәмада
Өләзиди, аһды даһа.

Јашарды, көзләрим долду,
Үстүмү думан, чән алды,
Нә галды кечмишдә галды,
Кәләчәјим јохду даһа...

ГАЛЫБ

Бу кет-кәлләр базарында,
Учуз кедиб, баһа галыб.
Неј көксүмү өтүрүрәм,
Күманым бир аһа галыб.

Оғлум ачыб, гызым ачыб,
Диләнимми мән әл ачыб?
Хәјал сарајларым учуб,
Јери батыг, каһа галыб.

Нәләр көрдүк, Танры, нәләр,
Нечә арзу галды мәләр.
Ағзы дашан хәзинәләр,
Нә хана, нә шаһа галыб.

Ағыр бир јүк көтүрмүшәм,
Неј көксүмү өтүрмүшәм,
Мән башымы итирмишәм,
Күманым Аллаһа галыб.

ОН ИКИ ДЕКАБР

Кимлијимә бахмадылар,
Чибләрими јохладылар,
Өз башымдан ахан ганла
Мәни јерә мыхладылар.

Намәрдләр ат ојнатдылар,
Синәмдән гопду одлу аһ.
Тутуб сәнин әтәјиндән
Јердән галха билдим, Аллаһ!

Јујунуб ај ишығында
Үзүмү тутдум үзүнә.
Көрдүн үрәјим тәмизди,
Гүввәт кәтирдин дизимә.

Дурдум өлүм ујғусундан,
Нәм торпагдан галха билдим..
Башымдан ган аха-аха
Сылдырымы чыха билдим...

ҲАЛАЛ ГАНЫМ ЧАҒЛАДЫ КИ...

Көврәк-көврәк дујғулары
Наданлар тапдады, әзди.
Мәним тәмиз үст-башымда
Чиркин-чиркин әлләр кәзди.

Үрәк дөзмәди бу дәрлә,
Тутулду көјләрин үзү.
Ҳалал ганым чағлады ки,
Јуја билсин мурдар изи...

АЈ ИШЫҒЫ

Гарсиа Лоркаја

Намәрдләр һијлә гурдулар,
Мәни етдиләр јолумдан.
Вуруб сәрдиләр торпаға,
Ај ишығы, тут голумдан.

Сәндән башга кимсәнәм јох
Бу һичра, далда кушәдә.
Көмәк елә, галдыр мәни,
Евдәкиләр әндишәдә.

Көзүмә зүлмәт чөкәндә
Сән үстүмә нур сәпмисән.
Һушум башымдан кедәндә
Ганлы алнымдан өпмүсән.

Сығалламысан сачымы
Дөнүб севкили јарыма.
Һушум кедиб, сән шам кими
Јаныб һопмусан јарама.

Бу кимсәсиз хијабанда
Мәни тәнһа гојмамысан.
Гәлби ај нурујла долу
Бир шаирә гыјмамысан.

Ај ишығы, тут голумдан,
Јахшылығын дили лалдыр.
Сылдырымын ајағындан
Мәни дүзәнлијә галдыр.

Јолум дирәниб јамача,
Ган ичиндә үстүм-башым.
Сәндән башга бу коллугда
Нә достум вар, нә танышым...

ЈАЈЛЫМ МӨВСҮМҮ

Јазда башлајарды јајлым мөвсүмү,
Кәзиб көвшәнләри от арардыг биз.
Гатыб мал-гараны габағымыза,
Кечә сәһәрәчән отарардыг биз.

Горхуја дүшсәк дә һәр шыггылытыдан,
Бу јаз кечәсиндә үрәк чошарды.
Инәјин, чамышын мәмәсиндә сүд,
Бизим синәмиздә севки дашарды.

Бир дилсиз севданын сорағы илә
Кечә сәһәрәчән инләјәрдик биз.
Салыб ичимизә өз сәсимизи
Көвшәк сәсләрини динләјәрдик биз.

Ај нура гәрг етди онда руһуму,
Әсди сәба јели, вәдә јетишди.
Бәлкә дә гәлбимә ше'рин тохуму,
О јаз кечәсинин бириндә дүшдү.

Маһны охујарды арабир гушлар,
Һәрдән үстүмүзә јағыш јағарды.
Сыјрылыб кечәнин гаранлығындан,
Бизим бәхтимизә күнәш доғарды...

О ГӘДӘР ӨПДҮМ КИ...

О бәхтијар күнләрим јадымдан чыхан дејил,
Нәғмәкар шәләләләр каманым, тарым иди.
Өз касыб комамызда милјончудум елә бил,
О дәрәләр, о дағлар дөвләтим, варым иди.

Үрәјим од аларды лаләләрин көзүндән—
Ај доланды, ил өтдү, сачларыма ағ дүшдү.
О гәдәр өндүм ки, мән булагларын көзүндән
Гисмәтимә онлардан ајры јашамаг дүшдү.

ӨМҮР КЕЧИР...

Өмүр боју гајғыларла дурдуг үз-үзә,
Бу дүнјада ушаглығын јохмуш әвәзи.
Илдән-илә адиләшир һәјат да бизә,
Һеч адамын јашамаға кәлмир һәвәси.

Еләси вар һаггы јохдур, анчаг һагг умур,
Она көрә башымыза дүнја дар олур.
Сајмазјана тапдајанда бири һаггымы,
О бириси гаһмар чыхыр, һавадар олур.

Өмүр кечир, наразыјам өзүм-өзүмдән,
Һәлә инчик салмамышам бир ушағы да.
Инсанлардыр бу дүнјаны салан көзүмдән,
Инсанлардыр бу дүнјанын јарашығы да...

МӘНИМ БАЛАЛАРЫМ

Әзабла јоғуруб һәјат хәмрими,
Дәрд мәни гочалдыб, дејиләм ушаг.
Мәним балаларым—мәним өмрүмүн
Үстүндән бој алан үч көврәк будаг.

Гәлбим севки илә јоғрулан күндән,
Гышым да чеврилиб јаза дөнүбдүр.
Мәним балаларым доғулан күндән,
Үрәјим үч телли саза дөнүбдүр.

Бири о бириндән ағыллы, гәшәнк,
Өмрүмү арзујла бәзәјир онлар.
Нағылын сонунда көјләрдән дүшән
Үч гызыл алмаја бәнзәјир онлар.

Мәним балаларым! Улу дүнјада
Јашаја билмәјир инсан камынча.
Һәрдән сөзләрим селарсыз јада,
Һәјатын гануну сәртди јаманча.

Һеч заман, һеч заман сиз унутмајын,
Севкијлә јоғрулмуш өмүр баһардыр.
Ата шәрәфини учуз тутмајын,
Атасыз кен дүнја башыма дардыр.

Шәвә сачларыма дүшүб инди дән,
Гарсыз көрмүсүзмү уча дағы сиз?
Һәјат амансыздыр, елә индидән
Өјрәшин атасыз јашамағы сиз...

ЕЛӘ ЈАША

Бир аз тәләс, имкан варкән кәз бу чөлләри,
Әјил јерә, дәрилмәмиш күлләри гохла.
Совурачаг јарпағыны хәзан јелләри,
Һара кедиб чыхачагсан сән бу ајагла?

Шәвә кими сачларына заман из салыб,
Өмүр кечир, чалыш чох шеј көрә биләсән.
Елә јаша, гочаланда хәјала далыб,
Хатирәләр чичәјини дәре биләсән.

ИЗИН ГАЛСЫН

Елэ јаша, бу дүнјадан
Өзүн кетсэн, сөзүн галсын,
Тарихләрин јаддашына
Һәкк едилән сәсин галсын.

Күнләрини вермә јелә,
Арзуларын кәлсин дилә.
Јаныб, јаныб дөнмә күлә,
Очағында көзүн галсын.

Сәрт гаја ол сел ичиндә,
Һөрмәт газан ел ичиндә,
Елэ јаша, сән көчәндә
Бу торпагда изин галсын.

* * *

Сән өмрүнүн бу чағында,
Ују, хәјал гучағында.
Өләзијән очағында
Алышмаға көзүн олсун.

Ајаг тутуб јеримәз даш,
Һеч өзүнү етмә тәләш,
Далашанда елә далаш,
Барышмаға үзүн олсун.

Ловғаланма учаланда,
Чаванлыгдан күч аланда,
Елэ јаша, гочаланда
Данышмаға сөзүн олсун.

БИЗ ТӘЗӘДӘН ДОҒУЛУРУГ

Һәјат сирди, мө'чүзәди,
Доғулуруг, өлүрүк биз.
Ким билир, нечәнчи дәфә
Бу дүнјаја кәлирик биз?

Илк дәфә кетдијимиз јер
Бизә таныш кәлир һәр дән.
Дүшүнүрүк: нә заманса
Јашамышыг биз бу јердә.

Јаддашымыз улдузлар тәк
Арабир сајрышыр, сөнүр.
Баш ачмырыг өзүмүздән,
Һәјат мө'чүзәјә дөнүр.

Руһумуз һәммин олса да,
Адымызы дәјиширик.
Ајағымыз јер тутандан
Чарпышырыг, дөјүшүрүк.

Ганымыз о ган дејилсә,
Ел гәдрини нә биләрик?
Биз јаддашы итирилмиш
Короғлулар, нәбиләрик.

Һәр кедәндә гәмли-гәмли
Көксүмүзү өтүрүрүк.
Һәр кәләндә өзүмүзлә
Тәзә арзу кәтиририк.

ӨТЭН КҮНЛЭР—КЭЛЭН КҮНЛЭР

Биз дүнжанын севинчини дүймаздыг гэти,
О күнлэрэ күн чатармы?—Көзүм долубдур.
Эзэл күндөн көһнэ јурдун гэдир-гијмэти,
Тэзэ јурда инсанлара эјан олубдур.

Эн көзэл күн габагдадыр,—дејирдик һэлэ,
Санырдыг ки, чәһәннәмдч бизим ев-ешик.
О гајғылар, о килејләр ичиндә белә,
Демәјәсэн биз дүнжанын хошбәхтијмишик.

Өмүр боју тәләсмишик, билмирәм нечин?
Ајларымыз, илләримиз дөнүб ағ јелә.
Кәләчәјә чан атырыг хош күнләр үчүн,
Эн дәһшәтли күнүмүз дә өндәдир елә.

ГИСМӘТ

Бу инсанлар тәләсибләр, гачыблар,
Инләјибләр Аллаһын вар күнүндә.
Сызга сујун габағыны ачыблар,
Бәнд чәкибләр чошгун чајын өнүндә.

Чәфакешләр сакитчә аһ чәкибләр,
Севәнләрин үрәјинә дәрд дүшүб.
Сызгаларын өнүндә арх чәкибләр,
Чошгунларын гисмәтинә бәнд дүшүб...

АҒ ВӘРӘГЛӘР

Ағ галмыш вәрәгләр,
нә вахт бәхтиниз ачылачуг?
Ја гисмәт,

үстүнүзә нә јазылачаг?
Сиз өмрүнүз боју

јазыја һәсрәт гала,
саралыб сола да биләрсиниз.

Бир гочанын вәсијјәтнамәси,
бир кәнчин севки долу
мәктубу да ола биләрсиниз.

Үстүнүздәки јазыја көрә
сизи сата да биләрләр,

кәрәксиз бир шеј кими
зибил јешијинә
ата да биләрләр.

Ағ галмыш вәрәгләр, дарыхмајын,

Нә вахтса үрәјиниз
сөзлә долачаг.

Алныныза јазылан јазы
Талејиниз олачаг...

АҒ КАҒЫЗЛА ҮЗ-ҮЗӘ

Гәләмимә әса кими сөјкәниб,
Кағыз үстә алышмышам, сөнмүшәм.
Үрәјимдә дејилән сөз түкәниб,
Өзүм дә бир ағ кағыза дөнмүшәм.

Ганад чалыб соналара гошулсам,
Көлләримә үзмәк үчүн гу кәләр.
Бир көзәллик севдасына туш олсам,
Үрәјимин чешмәсинә су кәләр.

БИР ӨМРҮН ХӘРИТӘСИ

Әлләр бош дајана билмәз,
Һеј јарадар, гураар, тикәр.

Эллэр бир чүт эскэр кими
Бир өмрүн кешијин чэкэр.

Талејин дилсиз чајлары
Овчумда чаглајар, ахар.
Фалчы фала бахан заман
Овчумун ичинэ бахар.

Эл јараданда көз күлөр,
Эл јараданда үз күлөр.
Бир өмрүн хэритэсиди
Эл ичиндэки чизкилэр...

ДИЛ АЧАН ВЭРЭГЛЭР

Отурмушам талејимлә диз-дизэ,
Көзөл сөзлэр јенэ мөндөн кен дүшүб.
Дајанмышам ағ кағызла үз-үзэ,
Ишығындан сачларыма дән дүшүб.

Билирэм ки, онлар өмрү узуну
Көзлэрини көзлэримэ дикөчөк.
Ичимдэки дүшүнчэни, арзуну
Магнит кими өз үстүнэ чөкөчөк.

Јоғрулачаг үрәјимин ганыјла,
Ағ кағызлар лалэзара дөнөчөк.
Фәхр едөчөк өмрүн өтән аныјла,
Лал вэрэглэр данышачаг, динөчөк...

* * *

Напакларын арасында олса да,
Үрәјинэ севки дүшән пак галар.
Нүчум чөкөн кирэ билмэз ичэри,
Севән гэлбим јаранышдан—пак гала.

Өләзијиб өтән ешгин көзлэри,
Јол көзләјир севкилимин көзлэри.
Она севинч вә'д етсә дә јүзлэри,
Гэлб истәјир өз дәрдијлә тәк гала.

Бу гајдадыр, бармаг јалар бал тутан,
Јазыг ағач нә диләсин балтадан?
Көзлэрини шөһрәт тутан, пул тутан
Кәдәләр вар, салам вермир саггала.

Гәм сајрышыр бәбәјимдә, көзүмдә,
Һагг нуру вар ишылдајан көзүмдә,
Һәгигәтдир амалым да, сөзүм дә,
Һаггыза бах, истәјир ки, һагг ала.

Нә вахтдандыр дүшүб һарај-һәширә,
Надан мәни истәјир ки, биширә.
Өмрүм боју баш әјмәдим бир ширә,
Дүнја, мәни јем еләмә чаггала!

ШАИР ӨМРҮ

Ағ вэрэгләрим гара торпагды,
Дүшүнчәләрим сары јарпаг.
Күләкләрә дикмишәм көзүмү.
Өзүм дә бир ағачам,
силкәләјирәм өзүмү...

ЈАРПАГ

Бир јашыл нәғмә идик додагда,
Бир сары һараја дөнмүшүк будагда.
Гоча дүнја, чанымызда тәпәр варкән,
гој бәрк тутаг әлләриндән.
Чох јарпаг әлләр үзүлүб
сәнин будаг әлләриндән.

КРОС ЖАРЫШЫ

Бэбэклэрим бэрэлиб,
үрәжим һәјәчанла долу.
Дүшүнчэләр ичиндә бахырам
крос жарышына.
Дүшүнүрәм:
крос жарышыды ше'р јолу,
һамынын нәфәси чатмыр
јетсин мәнзил башына...

1950 ИЛДӘН СОНРА

Бу дүнјанын отундан, чичәјиндән,
гушундан, бөчәјиндән,
дәрәсиндән, дағындан,
чајындан, булағындан,
сојуғундан, истисиндән,
думанындан, түстүсүндән,
гышындан, јазындан,
јаындан, пајызындан,
севинчиндән, кәдәриндән,
ахшамындан, сәһәриндән
хәбәрим олмајыб
1950 ил.

Һәлә ки, јашајырам,
анчаг өмүр әбәди дејил.
Әввәл-ахыр
бир күн өләчәјәм.

Бәлкә дә өлүмүмдән
1950 ил сонра
Дүнјаја јенидән кәләчәјәм?
ким билир?

ДУНЈАНЫН ӘН КӨЗӘЛ ҮЗҮ

Бә'зән һеч нәдән олмур корлуғум;
Јаддашымын будағындан дәјмиш мејвә кими
төкүлүр фикирләр.
Бә'зән дә кизлинчә бахыб кизләнән
көзәлләр кими,
кизлинчә бахыб чәкилир фикирләр.
Јаныб-сөнүр көзәл бир чөһрә.
Нә иллаһ еләсән гајытмаз,
һаһагдан јорма өзүнү.
О, сәнә бир даһа көстәрмәз
дүнјанын ән көзәл үзүнү...

БИЗӘ НӘ?

Инсанын дүнәнки сәһвләрини
эфв еләјир заман.
Гәлибә сыған өмүрләри
мәһв еләјир заман.
Сөкүлүр трамвај хәтләри
јаваш-јаваш.
Бизә нә, гардаш?!—
Давам ет јолуна.
Вај трамвај өмүрлүләрин һалына!

ШЕ'РСИЗ КҮНЛӘРИМ

О ағрылар, сызылтылар гопмур синәмдән,
Өтүб кедир күнүм, ајым сакит, аһәстә.
Судан чыхмыш бир гајығам елә бил ки, мән
Мүркү вуруб ујујурам гумларын үстә.

Мәһәл гојмур саһилдәки гајыға һеч ким,
Вахт олур ки, гум үстүндән галхмағым кәлир
Бәс һардадыр мәним фикир сәрнишинләрим,
Далғаларын гучағына чыхмағым кәлир.

* * *

Дәрд мәним гәлбими елә дешиб ки,
Һазырам ән ағыр өлүмә даһа.
Гәләмим о гәдәр ағырлашыб ки,
Көтүрә билмирәм әлимә даһа...

ЧАГТА БУ ДУНЈА БИР НАҒЫЛДЫ

ДЕДИЛӘР

Доғма евә санки јадам,
Өкејә дөнәрмиш адам.
Кәнд һәммин кәнд, һаны атам?—
Тәскинлик тап, дөз дедиләр.

Кеч кәндин һәр бучағындан,
Безмә онун бу чағындан,
Сизин нәслин очағындан
Түкәнәрми көз дедиләр?

Гартал өјүнәр дағ илә,
Чај түкәнмәз ахмаг илә.
Көзәллијә бахмаг илә
Јорулармы көз, дедиләр?!

Јеридикчә јаваш-јаваш,
Дилә кәлди һәр гаја, даш.
Ахы нәдир ки, отуз јаш—
Јашајасан јүз, дедиләр.

Нечә доғмады бу дағлар,
Нечә көврәкди будағлар.
Кәндимиздәки булаглар
Сағлығыма сөз дедиләр...

АТАМЫН МИНДИЈИ АТЛАР

Кәндә ону ат кечмәзди,
Жаман гочаг үркә иди.
Анчаг бир аз бу чәр дәјмиш
Динкиш иди, һүркәк иди.

Минилмәкчүн јаранмышды,
Күч-бәлајла јүкләнәрди.
Бир шыггылты кәлән кими
Гулаглары шәкләнәрди.

Атамын миндији атын
Көзү санки алмаз иди.
Атамын миндији ата
Гамчы кәрәк олмаз иди.

Дәјмәзди атын хәтринә,
Чиловуну бошлајарды.
Гәрибәјди, о, атларын
Дәлисини хошлајарды.

Јахына да бурахмазды
Онун аты јад адамы.
Чыдырларда, јарышларда
Сындырмазды ат атамы.

Атам јәһәрә галханда
Дејәрдин бәс гызыл гушду.
Атамын миндији аты
Кечән ат доғулмамышды.

Заман атамын өмрүнү
Өз элинә дәстәләди.
Атам атдан дүшән кими
Азар ону үстәләди...

АТА ГӘБРИ

Нечә ил јанмаға одун чатарды,
Бәс нијә белә тез сөнмүсән, ата?
Гәлбиндә күнәшин истиси варды,
Сојуг баш дашына дөнмүсән, ата!

Јетимә даш атмаг дејилдир һүнәр,
Наданлар күләндә дүјгуларыма,
Гәбрин бир јелкәнли гајыға дөнәр,
Ај ата, һеј үзәр јухуларыма...

* * *

Һөнкүр-һөнкүр ағлајардыг, унутмарам о күнү,
Үч илдир ки, торпаг үстә гәбрин олуб даш ада.
Көз јашлары гурујубдур, заман вериб һөкмүнү,
Сәнин гәлбин торпаг олуб, мәним гәлбим даш,
ата...

* * *

Сәнә дә чатачаг нөвбә бир заман,
Нечә ки, дирисән, булаг тәк чағла.
Вәдәли, вәдәсиз кетсәм дүнјадан,
Сән мәнә ағлама, өзүнә ағла.

Кеч-тез тәрк еләјиб гајнар һәјаты,
Мүгәддәс торпаға гарышыр инсан.
Писләр алаг оту олуб бој атыр,
Јахшылар күл олуб галхыр торпагдан.

АНА ГЭБРИНДЭН ГОПАН АН

Афәрим нәнәмин хатирәсинә

Үзләрдә гәм булуду, көзләр јашлы, көлкәли,
Санки ана гәбриндән гопду јаныглы бир аһ:
—Көрәсэн һансы балам чијинләрдә јол кәлир,
Торпаг олан көзләрим јенә јол чәкир, Аллах?!

ӨЛҮМӘ

Үстүмүзә гапгара көлкәни салачагсан,
Бирјоллуг кәсиләчәк нур пајымыз күнәшдән.
Билирик, әлимиздән һәр шеји алачагсан,
Анчаг бир ан сојумур бизим әлимиз ишдән.

Чох көрмәк истәјирик, тәләсмирик өлмәјә,
Сәнә дүнјаны көрмүш көзләр һазырлајырыг.
Биз сәни севмәсәк дә, гуллуғуна кәлмәјә
Ләјагәтли оғулар, гызлар һазырлајырыг...

АҒРЫ

Үрәјимиз, бөјрәјимиз—
бәдәнимиздәки
һәр һансы бир үзв
өмрүмүз боју
тәмәннасыз хидмәт едир бизә.
Јалныз онлардан бири ағрыјанда
јадымыза дүшүр ки,
бу үрәк, бу чијәр, бу әл, бу бармаг...
бизимки имиш...

ӨМҮР ОЧАҒЫ

Өмрүмүзүн сонуначан
Синәмиздә јансын кәрәк—
Алову ган, шөләси ган
Бир очагды елә үрәк...

БУ ДҮНЈА БИР НАҒЫЛДЫ

Бабам сарај ујдурду
Торпаг мағарасында.
Өмрүмүз көрпү олду
«Вар»ла «јох» арасында.
Һәјат хош арзулардан
Бизә чәләнк тохуду,
Бири варыды,
Бири јохуду...

Өмүр бир көз гырпымы,
Өмүр бир гыса анды.
Мәһәббәт атәшиндә
Кәрәм говрулду, јанды.
Көјдәки улдуз дејил,
Севәнләрин аһыды.
Бири варыды,
Бири јохуду...

Дүнән данышан, күлән
Оғулар, гызлар һаны?
Бу дүнја бир нағылды,
Биз нағыл гәһрәманы.
Өмүр дә бир ујғуду,
Өмүр дә бир јухуду.
Бири варыды,
Бири јохуду...

БӘХТ ҮЛКӘРИ АХТАРЫРЫҒ

Көрүнмәјән телләр илә
Бағланыбдыр голларымыз.
Чан атсаг да ирәлијә,
Дүјүн дүшүб јолларымыз.

Һеј бәнзәјир бир-биринә,
Ахшамымыз, сәһәримиз.
Бу дүнјанын ишләриндән
Санки јохду хәбәримиз.

Хәзан јели мүнтәзирди
Күлүмүзү солдурмаға.
Гајғылардан вахтымыз јох,
Башымызы галдырмаға.

Бәхт үлкәри ахтарырыҒ
Бу дүнјаны кәзә-кәзә.
Улдузларса башымызын
Үстүндә көз гојур бизә...

ҺӘР ҮРӘЈӘ ӨЗҮ БОЈДА

Севинчсиз, дәрдсиз үрәји
Танры гәлб һесаб еләмәз.
Бапбалача ушаг гәлби
Бөјүк дәрдә таб еләмәз.

Бир аддым кедәр габаға
О, һәр дәфә дөјүндүкчә.
Ичиндә севки бөјүјәр
Үрәјимиз бөјүдүкчә.

Санмајын ки, вердијини
Аллаһ она һәдәр верәр;
Һәр үрәјә өзү бојда
Севинч верәр, кәдәр верәр...

ОЛМАЗ

Көк үстүндән учалмырмы будаглар?
Бу гајдадыр, гыш кетмәсә, јәј олмаз.
Дағ дөшүндән чыхан ајна булаглар
Бир-биринә говушмаса, чај олмаз.

Мө'чүзәдир тәбиәтин гучағы,
Вар һәр шејин өз вә'дәси, өз чағы.
Һа кур јансын, нә фајдасы, очағын
Көзү улдуз, өзү күнәш, ај олмаз.

Көнүл ачмыр һәјатын һәр пилләси,
Мәрдә дәјир һәмишә сөз күлләси.
Јүз ил кечә, мин наданын кәлләси,
Бир даһинин дырнағына тај олмаз.

Кедә билмир, чаһил үчүн јол ачыҒ...
Нејләмәли, јох бу дәрдин әлачы.
Гәпик дејил, диләнәсэн әл ачыб,
Мәрифәтдән, ганачагдан пај олмаз.

ДУШМУШҮК ҺАГГЫН ДАЛЫНЧА

Бизи күнәш јандыранда
Сәрин бир көлкә кәзирик.
Јурдумуз од ичиндәди,
Абад бир өлкә кәзирик.

Еһтијачлар башымызын
Үстүндә дөнүб гылынча,
О, атлыдыр, биз пијада,
Гачырыг һаггын далынча.

Күнәш батыр, зүлмәт чөкүр,
Дәррдән, гәмдән јатаммырыг.
Биз кетдикчә, һагг да кедир,
Һеч вахт она чатаммырыг...

КӘРӘК

Балаларыма

Атаныз чичәкди, ананыз ары,
Заман јел ганадлы, өмүр-күн јары.
Сизин өмрүнүзүн одур ме'мары,
Севәм, ананызы охшајам кәрәк.

Безсәм дә дүнјанын дәрди-сәриндән,
Өзүм һеч, дүшүндүм бир аз дәриндән,
Бир өмүр нәдир ки, чијинләримдә
Үч өмрүн јүкүнү дашыјам кәрәк.

Өмрүмә көз дикиб үч көзәл ушаг,
Мән кетсәм, онлары көјнәдәр бу дағ,
Өмрүмдән бој алан үч јашыл будаг,
Сизин хәтринизә јашајам кәрәк.

Нејләјим, әлимдән нә кәлир даһа,
Мејлими салмышам ота, јарпаға.
Бабалар баш гојан улу торпаға
Сиз ата оlanda баш гојам кәрәк...

МӘНДӘН СОНРА ГАЛАН ДҮНЈА

Көз ачмышам гучағында,
Ај бошалан, долан дүнја.
Көз олмушам очағында,
Мәни ода салан дүнја.

Дүзләрин вар әтир сачан,
Гызларын вар үрәк ачан,
Јаз кәләндә чичәк ачан,
Пајыз вахты солан дүнја.

Каһ ағлар, каһ күләр олдун,
Кәләнләрлә кәләр олдун,
Өләнләрлә өләр олдун,
Галанларла галан дүнја.

Талејиндән разымысан?
Торпагмысан, гызылмысан?
Оғлумунсан, гызымынсан
Мәндән сонра галан дүнја...

БУ ДҮНЈА

Нәғмә де, нечә ки сағсан,
Бир күн сән дә сусачагсан.
Нејләјирсән гызыл тешти,
Ичинә ган гусачагсан?!

Даш үстүндө даш галмады,
Кәсилмәмиш баш галмады.
Нечә-нечә мин ил кечди,
Дүнја јенә бош галмады.

Көз јашлары аглајанын,
Севинч, шадлыг күләнинди.
Еһ, бу дүнја јашамағын
Гајдасыны биләнинди..

МЭН КИ МАҢНЫ ОХУМАЗДЫМ

Пајыз кәлиб, һәсрәтини, аһыны
Хәзәлләрә кәрәк совгат верәсэн.
Мән ки маһны охумаздым, бу маһны
Додағыма һардан дүшдү көрәсэн?

Севинчин өз, дәрдин өз нәғмәси вар,
Аһды чалан үрәјимин сазыны.
Талејимдә сон үмидди сон баһар,
Чәтин көрәм бир дә өмрүн јазыны.

Јанағымда сәрин сәһәр нәсими,
Һисс етмирәм кимди өтән јанымдан.
Охумурам динләсинләр сәсими,
Охујурам ағрым чыхсын чанымдан.

МУҒАМ

Дамарымдан ахыб кәлир,
Гәлбимизин ајнасыдыр.
Өмрүмүзүн, күнүмүзүн
Сәсә дөнмүш мәнасыдыр.
Нә гәдәр ки, о сәсләнир,
Өлмәмишәм, һәлә сағам.
Дәрдимизин, сәримизин
Бојуна бичилиб муғам.

МИЗРАБ СИМЭ ТОХУНДУМУ

Рамиз Гулијевә

Мизраб симә тохундumu,
Бир тәлатүм доғасыды.
Чанаг—бир сәс дәнизиди,
Һәр пәрдә бир далғасыды.
Чанаг санки бир вағзалды,
Узаныбдыр дәмир голу.
Симләр онун гучағындан
гатар-гатар нәғмә дартан
дәмир јолу.
Бу јол өмүрдән узунду,
Һәр пәрдә бир дајанаचाг.
Бармагларын тохундumu,
Пәрдәләрдә мүркүләјән
Нечә үмид көзәрәчәк,
Нечә һәсрәт ојанаचाг...

ГУЛУ ЭСКӘРОВУН СӘСИ

Көрдү ки, дәфн едирсиз
Сәсим әввәлчә чашды
Мәни јер алтда гојуб
Өзү јер үстә учду.

Гурун магнитафону,
Гулаг асын сөзүмә.
Сиз мәним өз сәсимлә
Ағы дејин өзүмә.

О сәси ешидәндә
Динчлик тапачаг үрәк.
Гурумуш көз јашларым
О сәсдән нәм чәкәчәк.

Гој башыма долансын
Сәсим пәрванә кими,
Јер алтында үрәјим
Титрәсин нанә кими.

АЛИМ ГАСЫМОВА

Үрәјиндә исидир маһнынын сөзләрини,
Вурдуғу инчә халла бизи мәфтун едир о.
Унудубдур һәр шеји, јумубдур көзләрини
Сәсинин ишығында һараса јол кедир о...

АШЫГ ВАР, АШЫГ ВАР

Ашыг вар
Сазынын көлкәсиндә
Сөзү јашајыр.
Ашыг вар
Сөзүнүн көлкәсиндә
Сазы јашајыр.

* * *

Ашыг өлүб, саз јашајыр,
Саз чүрүјүб, сөз јашајыр,
Упузунду сазын өмрү.
Әбәдиди сөзүн өмрү.

СӨЗСҮЗ МАҢНЫ

Сөзсүз маһны дилә кәлир,
Үрәкләрдә сөз ојаныр.
Јер алтында мүркүләјән
Јашыл донлу јаз ојаныр.

Тумурчуглар јарпаг ачыр,
Гоча дүнја тәзәләнир.
Далырыг хош хәјаллара
Хатирәләр чөзәләнир.

Сөзсүз маһны чалынанда
Адамларын көзү долур.
Һәр кәсин өз дәрди-сәри
О маһнынын сөзү олур.

* * *

Дөндәриб сујун јөнүнү
Мин фитнә, фел еләдиләр.
Кәсдиләр архын өнүнү,
Јекә бир көл еләдиләр.

Ајры бир јол тапмадылар,
Дансығы бол еләдиләр.
Тапдадылар, тапдадылар,
Чығыры јол еләдиләр...

ДӘРД ГӘЛБИМИН САКИНИДИ

Өмүр кечди, ағарды сач,
Таныдыг доғманы, јады.
Дамағымдан силинмәди
Ачыларын доғма дады.

Вахт аз олуб севинмәжә,
Һәрдән-бирдән күлмүшүк биз.
Елә бил ки, јер үзүнә
Дәрд чәкмәјә кәлмишик биз.

Бу дүнја белә дүнјады,
Үрәјими ағры дешир.
Дәрд гәлбимин сакиниди,
Севинч онун киракеши..

АЗАДЛЫГ ЈОЛУНДА ӨЛӘН

Ағ күнләрчин доғулмушду,
Азадлыг рәмзијди өзү.
Үрәјиндә хош арзулар,
Дилиндә азадлыг сөзү.

Анчаг јаманча пәрт олду,
Талејинә олан гәсддән.
Өлүб чаныны гуртарды
Азадлыг боған мәһбәсдән.

СОНУНЧУ КӘЛМӘ

«Касыбын нәсиһәти, өләнин
вәсијјәти һавајы шејди»...
Достум Таһирин сөзләриндән

Елә бил ки, дәрд чәкмәјә доғулуб инсан,
Јарандығы күндән бәри гәм јејибдир о.
Гәрибәдир, көч едәркән бири дүнјадан,
Дүшүнүрүк: сон мәгамда нә дејибдир о?!

Киминләсә бөлмәлиди инсан гәмнини,
Вәсијјәтин гылынч кими кәсәри вардыр.
Сон кәлмәнин дәрјаларда батан кәмини
Тәрк еләјән капитана бәнзәри вардыр.

Сусмалыјыг батан күнәш данышсын дејә,
Ахы онун сон диләји гуруча сөздү?!
Үфүрүрүк, үфүрүрүк, алышсын дејә—
Сонунчу сөз өләзијән сонунчу көздү.

О сон кәлмә, о сон ишыг, о сон парылты,
Лагәјд оғул әлләриндә сәнә дә биләр.
Ән сон кәлмә кизләдилмиш бир хәзинәнин
Ән гијмәтли ачарына дәнә дә биләр.

Сән вәсијјәт едәнләрин сөзүнә күлмә,
Онлары да дилләндирән һаггын сәсидир.
Өләнләрин сөјләдији сонунчу кәлмә,
Галанлара мәһәббәтин нишанәсидир...

ЈЕСЕНИНИ ОХУЈАНДА

Һамы дүшүб һәјәтә, ојнајан ким, күлән ким,
Евдә галмышам, мәни ше'р дустаг еләјиб.
Бу күн Назим Һикмәтә истәјирәм баш чәким,
Бу күн Серкеј Јесенин гәлбимә нур әләјиб.

Вәрәгләр чеврилдикчә мәни көтүрүр фикир,
Мисралар үрәјимә сүзүлүр дамла-дамла.
Үзүнү көрмәсәм дә, мәнә елә кәлир ки,
Инди сөһбәт едирәм ән доғма бир адамла.

Човдар зәмиләринә, ағачлара, коллара,
Серкеј өз нәғмәсини охујур ширин-ширин.
Унудурам өзүмү, дүшүб мисра јоллара
Үрәјинә кедирәм бир нәғмәкар шаирин...

* * *

Ким јашамаг истәјир?
Һамы әлини галдырыб,
башдашына дөнмүш әлини.

Вагиф ИБРАҺИМ

Кәлдик зијарәтинә, әһвалымыз гарышды,
Башдашлары көрәндә хатырладыг ше'рини.
Гәбир гоншуларындан бир-бир сәни сорушдуг,
Бир кимсә көстәрмәди мөзарынын јерини.

Бурда даш да, торпаг да далыб ширин јухуја,
Даддыг, јахшыча даддыг сүкутун әзабыны.
Гүдрәтимиз чатмады вәрәгләјиб охујаг
Башдашына чеврилән сонунчу китабыны.

Илһамынын көһләни ахы нијә бүдрәди?—
Ди сағ ол, сөзүн варса, евинизә дејим мән.
Синәнин үстүндәки гызылкүлләр титрәди,
Бизә гошулуб кетмәк кечдими үрәјиндән?!

Еһ, бу нечә күчәди, еһ бу нечә шәһәрди?—
Адамларын һамысы елә бил карды, лалды.
Боғаза килид вуран бәлкә сонсуз гәһәрди?—
Биз дөндүк евимизә, сән исә орда галдын...

ДӘРД

Елхан мүәллимин хатирәсинә

Һәлә көрпә икән
Атанын өмрү пуч олмушду.
Гара сачларында

ағ-ағ чичәкләр ачылмышды.
Елә бил нәсә даммышды үрәјинә,
көрпәләрини бөјүтмәјә тәләсирдин.
Јетимчилији көзүнлә көрдүјүндән
балаларынын үстүндә
јарпаг кими әсирдин.
Өмүр-күн јолдашын
сағалмаз дәрдә тутуланда
гара күнү алдын көзүнүн алтына.
Дәрд машына дөнүб, алды сәни
дизинин аятына...

ГАҒАЈЫ СЕВКИСИ

Бир үмид нуру јаныр гағајы көзләриндә,
Дәниз севкиси онун бојнуна кәмәнд олуб.
Она көрә учмур ки, дәнизин үзәриндә
Ганадлы ләпәләрә, далғалара бәнд олуб—
Бирчә балыг көрдүмү көзүндә шимшәк чахыр,
Она көрә учур ки, јеми дәниздән чыхыр...

ТУШ КӘЛИБ

«Мән Сиздән күл әтри алыр-
дым. Демә онун көлкәсиндә
илан јатырмыш»...

«Үч» јаздығым үчүн һирс-
ләнән бир гызын сөзләриндән.

Очағымда күл әтри вар,
Пәнаһ кәтирән хош кәлиб.
Нејним, онун көлкәсиндә
Илан илана туш кәлиб...

Күндә бир чүрә палтар
Алыб кејинмәк үчүн
Сәнин гарышыб башын.
Тәк бирчә палтары вар
Һәр ағачын, һәр колун,
Һәр һејванын, һәр гушун...

ҺӘСРӘТИМДӘН СОЛАН ЧИЧӘК

Көзү шеһлә долан чичәк,
Кол дибиндә галан кичәк.
Мәни салдын јанар ода,
Һәсрәтимдән солан чичәк.

Үрәк вурғун олду сәнә,
Өзүн де, нә олду сәнә?
Ағачларын ән учасы
Бу балача колду сәнә.

Чағырырам, күлүм кәлмир,
Гопармаға әлим кәлмир,
Она әлвида сөјләјиб
Ајрылмаға дилим кәлмир.

Дурмушам, кедә билмирәм,
Бөјрүндән өтә билмирәм,
Нә дә бир чичәјә дөнүб
Јанында битә билмирәм.

ГАРМАҒЫМДАН ГАЧАН БАЛЫҒ

Гармағымдан гачан балығ,
Уғур олсун, сәнә уғур.
Ағзындан ган сүзүлсә дә,
Талејинә күнәш доғур.

О јана үз, бу јана үз,
Сән сулары јара-јара.
Һәзин, көврәк нәғмәләрлә
Севмәк өјрәт балығлара.

Гармағымдан гачан балығ,
Јаша, јаша, кәрәјимсән.
Мәним чајда чабалајан
Севда долу үрәјимсән.

ГӘРИБ ДҮЈМӘ

Көјнәјимдән гопан дүјмә,
Ајрылмысан сирдашындан.
Ајрылмысан өзүн бојда
Нечә бачы-гардашындан.

Һеј ахтардым, тапылмадын,
Һеч јердә көзә дәјмәдин.
Көјнәјимдән гопан дүјмә,
Көз јашын дүјмә-дүјмәди.

Истәјирсән ғышгырасан,
Һејф, сәнин дилин јохду.
Өзкәсинин јахасында
Јашамаға көнлүн јохду.

Көјнәјимдән гопан дүјмә,
Һајана дүшүб галмысан?
Јахам сәнә вәтән иди,
Сән инди гәриб олмусан.

БӘХТӘВӘРИК

Чибләримиз бошду дејә
Бурахмырлар јахын бизи.
Талејимиз белә кәлиб,
Аз јандырыб јахын бизи.

Үзүлүрүк еһтијачдан,
Чөрәјимиз чыхыр дашдан,
Хәбәри дә јохдур ачдан
Хумарланыр тохун көзү.

Гуру алышыр, јаш сөнүр,
Гонум гачыр, гардаш дөнүр,
Гапыма кәлән бош дөнүр,
Гара олсун јохун үзү.

Нә утаныр, нә усаныр,
Көлмәчәни дәниз саныр,
Ачыг-ашкар хәсис саныр
Нечә бојнујоғун бизи.

Һәја-абыр үздә галыб,
Һәјат ешги көздә галыб,
Бәхтәвәрик, биздә галыб
Јенә, јенә халгын көзү...

ВАР

Әзәл күндән доғмаларын
Арасында ум-күсү вар.
Көрән билир, бу һәјатын
Сојуғу вар, бүркүсү вар.

Сөз титрәјир додағында,
Чичәк битиб јанағында,
Көзләримин габағында
Бир көзәллик сәркиси вар.

Дәрди чохду көјчәкләрин,
Әтрини дуј чичәкләрин,
Бил ки, севән үрәкләрин
Шәргиси вар, түркүсү вар.

Чохдур сусајан ганыма,
Анчаг кирмирәм гыныма,
Бу мешәни кәл гынама—
Пәләнки вар, түлкүсү вар.

Јолларымы тутуб думан,
Үрәјим бир кизли үмман.
Мәндән ајры бир шеј умма,
Һәрәнин өз үлкүсү вар.

Гәдрини бил бир анын да,
Үзү ағ ол ел јанында.
Дәниз дәниздир, онун да
Нә'рәси вар, килкиси вар.

Доғмаларым, әзизләрим,
Кәнчәләрим, Тәбризләрим,
Билин, гәлби тәмизләрин
Нә горху, нә һүркүсү вар...

* * *

Арзу сонсуз, өмүр көдөк,
Одумуз вар, сујумуз вар.
Дана билмэз кэдэ-күдэ,
Эслимиз вар, сојумуз вар.

Тикан битди јастанымда,
Дэрд көјэрдн бостанымда.
«Дэдэ Горгуд» дастанымда
Нечэ-нечэ бојумуз вар.

Лухулудур Басат хэлэ,
Өлмэјибдир Гырат хэлэ,
Давам едир хэјат хэлэ,
Јасымыз вар, тојумуз вар.

Чэкэн вар ајағымыздан,
Лахлајыб дајағымыз да.
Үчрэнкли бајрағымызда
Улдузумуз, Ајымыз вар.

Дөнмэдим имандан, диндэн,
Горхум јох шејтандан, чиндэн,
Бу дүнјанын севинчиндэн
Бизим дә өз пајымыз вар.

Неч вахт түкэнмэз одумуз,
Јашајыр тэмиз адымыз,
Пејгэмбэр тэк устадымыз,
Аллаһ кими дајымыз вар...

* * *

Вэдэсиз күллэр дэрнрсэн,
Гэлби гана дөндэрнрсэн,
Бизэ нэлэр көстэрнрсэн,
Дүнја, сәни дағыласан.

Пара-пара олуб ичим,
Инләјирэм ичин-ичин,
Бу дэрдлэрэ дөзмэк үчүн
Жэрэк уча дағ оласан.

Күнлэр өтэр гатар-гатар,
Ашымыза ағы гатар.
Үрәјимдэ бир арзу вар:
Тэээдэн ушаг оласан!

Јетишэ гаракилэлэр,
Будагдан бахыб күлэлэр,
Достларым гачыб кэлэлэр,
Сән дә үзү ағ оласан.

Чыхасан чичэкли дүзэ,
Лалэлэр чеврилэ көзэ.
Бу дағларда руһун кэзэ,
Өлөндэ дә сағ оласан!

* * *

Өмрүмүзү оғрун-оғрун талајан
Бири күндүр, бири ајдыр, бири ил.
Бу дүнјада үч шеј баша бөлады:
Бири тамаһ, бири горху, бири дил.

Һәр нәғмәнин бир гиҗмәтли сәтри вар,
Һәр чичәжин өз рәнки, өз әтри вар.
Үчүнүн дә ел јанында хәтри вар:
Бири дарчын, бири миһәк, бири һил.

Архасынча кечиб кедир ан анын,
Газанчы нә өтән күнү ананын?
Үч гызы вар бизим очаг ананын:
Бири алов, бири түстү, бири күл.

Үрәјимдән көрүн нәләр кечмәди?
Бир чүт јар вар, бахышлары чешмәди.
Икиси дә бир-бириндән сечмәди,
Һансын дәрим?—Бири гөнчә, бири күл.

Дамағымда илк уғурун ширәси,
Һарајымда бабаларын нә'рәси.
Үрәјин бир парчасыды һәрәси,
Нә олсун ки, бири бәмди, бири зил...

АЛАБАШ

Јала һәсрәт галсан да
Дәрдин чох бөјүк дејил.
Тиканлы сөз, интизар
Үрәјинә јүк дејил.

Арзулар дәјир даша,
Үмидләр чыхыр боша,
Бу дүнја башдан-баша
Тој дејил, шәнлик дејил.

Дајанмысан наәлач,
Дәрдинә јохдур әлач,
Бу говһагов, гачһагач
Үч күн, беш күнлүк дејил.

Һеч нәјә фикир вермә,
Кирмә, бу јола кирмә,
Һүрмә, алабаш, һүрмә
Бу карван сәнлик дејил...

ГАДЫНЛАРА

Силинсин гәлбиниздән
Бүтүн ағры-ачылар.
Ағ күнләр көрәсиниз,
Ај аналар, бачылар.
Сиз елләр јарашығы,
Сиз евләрин ишығы.
Сизинлә гыш демәрик
Өмрүн ән сәрт гышына.
Бирчә тәбәссүмүнүз
Бизи галдырыб гојар
Зирвәләрин башына.
Сизинлә данышанда
Үрәјимиз инчәләр.
Јорғун бахышларымыз
Көзүнүздә динчәләр.
Сизсиз һәјат күлшәни
Хәзан олар, совулар.
Ешгиниз дүшсә әкәр
Гајаларын гәлбинә,
Овум-овум овулар.
Сизин сәдагәтиниз
Гәлбимизи исидәр.
Сизсиз чәкилиб кедәр
Јашамаг һәвәси дә.
Көзәлсиниз күлләрин
Тәзәсиндән, тәриндән.
Сизсиз дүнја чевриләр
Бәлкә дә мөһвәриндән.

Лајлалар јетим галар,
Мәһәббәт јетимләшәр.
Сизсиз нејләјәр бәшәр?
Кобуд үрәјимизи
Ким көкләјәр, ким чалар
Әкәр сиз олмасаныз?
Ушаглары демирәм,
Кишиләр јетим галар
Әкәр сиз олмасаныз.

УТАНАН СӘС

Көз дикмишәм мүғәннијә,
О, бир зәриф, инчә гызды.
Јанаг рәнкли, додаг рәнкли,
Тәкчә сәси бојасызды.

Санки бир дағ чешмәсиди,
Сызыб кәлир гајалардан.
Сәс утаныр саһибинин
Үзүндәки бојалардан.

АЗӘРБАЈЧАН ГАДЫНЫ

Ода дүшдү, талејиндән күсмәди,
Бу торпағын гызы олмаг гисмәти,
Сәдагәтин, дүз илгарын, исмәтин
Тарихләрә һәкк еләјиб адыны,
Азәрбајчан гадыны.

Һәјатымын, чөрәјимин дузуду,
Евимиздә бәрәкәтди, рузуду.
Инанма ки, бу торпағын гызыды,
Әкәр позса пејманыны, андыны,
Азәрбајчан гадыны.

Мәһәббәти үрәјә јаз кәтирәр,
Өмрүмүзү ағ күнләрә јетирәр,
Нәвазиши дашда чичәк битирәр,
Тәбәссүмү ағач едәр одуну,
Азәрбајчан гадыны.

Зәкасыјла бизи гојар о, һејран,
Сәси кәләр нечә-нечә дијардан.
Нә атадан, нә өвладдан, нә јардан
Әсиркәмәз үрәјинин одуну,
Азәрбајчан гадыны.

Ширин-ширин арзуларла баш-баша,
Инанмырам һәр јетәнә баш гоша,
Нә јахшы ки, мејл еләмәз даш-гаша,
Сәдагәти әвәз едәр алтуну.
Азәрбајчан гадыны.

Бәдхаһларын көзләринә хәнчәрди,
Гајғысыјла нечә арзу чүчәрди,
Севилләшән, тәрланлашан һәчәрди,
Тарлаларда чапар полад атыны,
Азәрбајчан гадыны.

Гранити ики бөлән Алмазды,
Мирваридди, Фәризәди, Солмазды...
Бир заманлар бу јүксәлиш олмазды,
Вәтән ешги бәркидиб ганадыны,
Азәрбајчан гадыны.

Дилләндирәр көнлүмүзүн сазыны,
Күлләндирәр өмрүмүзүн јазыны,
Нә биләрдик әсиркәсә назыны,
Јашамағын ләззәтини, дадыны,
Азәрбајчан гадыны...

ВАЛ САТАН ГЫЗ

Өмрүн өтөн чагы ширин бир хәјал,
Јағышдан исланан әлләр буз кими.
Үрәк дилә кәлир фырландыгча вал
Һәмишә фырланан дүнјамыз кими.

Һәсрәтли нәғмәләр кәләндә дилә,
Гара гашларыны һәрдән чатыр о.
Бахар узаглара интизар илә,
Сәһәрдән ахшама нәғмә сатыр о.

Һәссас бир гәлби вар, көврәлиб, долуб,
Дүшүб дүјгуларын ахарына о.
Валлар фырландыгча бир ијнә олуб,
Дүшәр хатирәләр чығырына о.

Муғам дилә кәлир, каман инләјир,
Ајрылыг нәғмәси ону үшүдүр.
Валдакы нәғмәни һамы динләјир,
Онун нәғмәсини өзү ешидир.

Көзүндән көрүрәм изтираб чәкир,
Өмрүн кәнчлик чагы ода дүшүбдүр.
О гәдәр динләјиб нәғмәләри ки,
Бәхтәвәр өзү дә нәғмәләшибдир...

БИР СЕНЗОРА МӘКТУБ

Бош-бош данышырсан вермәдән ара,
Үјүдүб төкүрсән, һүдүләјирсән.
Елә өјрәшмисән сығал-тумара,
Мәрданә сөзү дә үтүләјирсән.

Үзүрсән јелкәнли гајыглар кими,
Мәзлумун үстүнә шешәләнирсән.
Сынмышы өјрәнмиш тојуглар кими
Кағызлар ичиндә ешәләнирсән.

Әкәр пас тутубса гәлбинин сими,
Бүлбүлләр өтүшән күлзара кәлмә.
Јараса ишыгдан горхдуғу кими
Гәлбинә хоф салыр һәр нурлу кәлмә.

Сәадәт санырсан зүлмү, әзабы,
Руһунда ел ганы ахмајыб һәлә.
Кечичи бајрағын гырылмыш сапы
Сәнин үрәјиндән чыхмајыб һәлә.

ГАРАЧЫ

Өмрү боју кәзәр дүзү, дүнјаны,
Сәһбәт ачмаз ев-ешикдән, вәтәндән.
Бу чығырлар, јоллар онун үнваны,
Сәфәрдәди ајағы јер тутандан.

Бир күнлүкдү о тикдији алачыг,
Көчәрилик кәлмәз онун арына.
Јерин кәзән дурнасыды гарачы,
Көнүл вериб көјләрин ај нуруна.

Дағ танымаз һәр јанындан өтәни,
Бу дүнјада һәр кәсин бир пајы вар.
Гарачынын олмаса да вәтәни,
Башы үстә шәфәг сачан ајы вар...

БУ БАҢАРЫН СОН ЖАРПАҒЫ

Нә тез кәлди гызыл пайыз,
Сона жетди баһар һачан?
Мән кедирәм, бош галачаг
Јерим кәлән баһарачан.

Будагда титрәјән жарпаг
Ағлајырды ичин-ичин:
Бу дүнјаја нијә кәлдим
Бир баһарлыг өмүр үчүн?!
Мән кедирәм, бош галачаг
Јерим кәлән баһарачан.

АЛНЫМЫЗА ЈАЗЫЛАНЛАР

Алнымыза јазыланлар
Бу јоллары өлчүн,—деди.
Јерсиз кәлди, јерли гачды,
Јадлар бизә көчүн,—деди.

Гојулдум лаға, лоғаза,
Дәрдим јүк олду кағыза,
Чаным јығылды боғаза,
Өмрүм гисмәт көчүндәди.

Таладылар сәрвәтими,
Таптадылар һөрмәтими,
Дүнјанын гәм шәрбәтини
Тале бизә ичин,—деди.

Һәсрәт галдыг улу јурда,
Гисмәт олду гузу гурда,
Бөјүк дүнја хырда-хырда
Гајғылары ичиндәди...

ДУЗА КЕДИРСӘН

Көзүн ала булуддады,
Сән үзү јаза кедирсән.
Ајағын ләһмә ичиндә,
Аја, улдуза кедирсән.

Көз јашы көздән гајыдыр,
Чејранлар дүздән гајыдыр,
Чамаат дуздан гајыдыр,
Сән һәлә дуза кедирсән...

ДАҒДА ЧАЈЛАГ ДАШЫ

Јумру-јумру дашлара бах,
Елә бил ки, долу дүшүб.
Дағда чајлаг дашы варса,
Бурдан ирмаг јолу дүшүб...

БИР ОЛАНЛАР

Аллаһ бирди,
Ата бирди,
Ана бирди,
Вәтән бирди,
Онлара хор баханларын
Јери гаранлыг гәбирди...

ҲЕЧ АЛЛАҲ ГОҶАРДЫМЫ?

Кимсәсиз бир гарыҗа

Дүзәлтдирдим гәбрини
Сәнин кимсәнән олдум.
Мәзарынын башында
Думан олдум, чән олдум.

Руһун шад олсун сәнин,
Санма јурдун бош галды.
Сәнә ади баш дашы,
Мәнә саваб иш галды.

Әслини данан кәсләр
Чәтин ки, адам ола.
Ҳеч Аллаһ гоҗардымы
Кимсәсиз адам ола?!

ГОРУ МӘНИ

Ај Аллаһ, хилас еләди
Инамымын нуру мәни.
Дүшмәнимлә бачарарам,
Достларымдан гору мәни...

ЗАМАНЫН ДӘЈИРМАНЫ

Сығал чәкир башымыза,
Өз ишини билир заман.
Бу дүнјанын јаддашындан
Адымызы силир заман.

Очаг ичиндә өлдүрүр
Көзү алдада-алдада.
Говур үзү кәләчәјә,
Бизи алдада-алдада.

Заман көрпә ушағы да
Әввәл-ахыр бөјүдәчәк.
Анчаг онун дәјирманы
Намымызы үјүдәчәк...

ДӘРД

Үрәјимин башындан дәрд пүскүрдү, дәбәрди,
Јол үстүндә дүнјанын намәрди вар, мәрди вар.
Намы елә саныр ки, өзкәси бәхтәвәрди,
Тәкчә Аллаһ билир ки, һәрәнин өз дәрди вар.

Заман көрүр ишини дөнүб көрүнмәз јелә,
Топдағытмаз сарајы јерлә јексан еләјир.
Әл чәкмир јахамыздан, говмаг истәсәк белә,
Дәрд адамы бөјүдүб ону инсан еләјир...

* * *

Мәләкдән мүгәддәс бир инсанын да
Ичиндә бир иблис мүркүләјирмиш.
Ән гәддар адамын нур вар чанында,
Хәбислик ону да тәрк еләјирмиш.

Өзкә бир мө'чүзә јох инсан тәки,
Һәрәјә бир тале бәхш едиб һәјат.
Әкәр бачарырсан, сән үрәкдәки
Иблисә лајла чал, мәләји ојат!

* * *

Кэнардан су төкмөклө гују чэтин ки, долсун,
«Јумуртада чивилдэр јөнлү чүчә!»—мүхтәсәр.
Кәрәк ганында олсун, кәрәк чанында олсун,
Гејрәт, намус пај кими верилмәјир һеч кәсә.

Сөјләдијим һикмәти һәрдән саларсан јада,
Гәриблијә салмазсан бу кәлмәни, бу сөзү.
Гарышгадан ширин шеј јејән јохду дүнјада,
Буну ел-аләм билир, јенә тумтуршдур өзү..

* * *

Арабир Ајын да чәмалына бах,
Һәр вахт үстүнлүјү Күнәшә вермә.
Вахтында атылан «ду бири» һеч вахт,
Вәдәсиз атылан «чүт шеш»ә вермә.

Сакитлә сакит ол, надинчлә надинч,
Дөзмәзсән гәфләтән вурсалар сәни.
Партладар үрәји вәдәсиз севинч,
Вәдәсиз «шеш гоша» марс еләр сәни...

* * *

Үрәјимдән кечәнләри кәрәкдир дејәм,
Јазачағам дујдуғуму үрәк ганымла.
Бу дүнјаны дәрк етмәјә тәләсәчәјәм,
Бу дүнјаны өлчәчәјәм өз аршынымла.

Дејәчәјәм нөгсанлары мән бирчә-бирчә,
Сөзүм гәриб көрүнәчәк нечәләринә.
Тәзә «чив-чив» өјрәдәчәк бу күнкү сәрчә,
Нечә илин чивилдәјән сәрчәләринә...

* * *

Өмрүн өтән чағларыны унутмаг олмаз,
Хатирәләр һезинләшир ағызда, дилдә.
Нәнәм неһрә чалхајарды, кечмәмиш бир аз
Ајран үстә көрүнәрди јағ пилтә-пилтә.

Ад-сан уммаз, тәмәннасыз јарадар, тикәр,
Папаг алтда оғулар вар, сәбри дағ кими.
Силкәләмәк истәсәләр бир халгы әкәр,
Гәһрәманлар үзә чыхар кәрә јағ кими...

* * *

Һәр гаранлыг кечәнин ишыглы сәһәри вар,
Һәјат бизи ағладыр, һәјат бизи күлдүрүр.
Дүнјада һәр не'мәтин өлчүсү, гәдәри вар,
Аз адамы јарытмыр, чох адамы өлдүрүр.

Дојунча су ичмәкди һәр ағачын арзусу,
Јанына арх кәлдими, севинчи ашыб-дашар.
Анчаг онун дибиндә ајларла көлләнсә су,
Ајаг үстә дураммаз ағач көкүндән ашар.

ЈАХШЫ АДАМ

Пислик көрсә, көзләриндә илдырым чахыр,
Дујур: писин гәлбинә дә иман кәләчәк.
Јахшы адам тутдуғуну суја бурахыр,
Дејир:—Балыг билмәсә дә, халыг биләчәк.

Јахшы адам ағач әкир мејвә јесинләр,
Үрәјиндә кин-күдурәт дашыја билмир.
Јахшылығы еләмир ки, јахшы десинләр,
О, јахшылыг еләмсә, јашаја билмир.

ПИС АДАМ

Мән елә гәддарам ки,
Ағ-гараны сечмәрәм.
Өмрүмдән кечәрәм ки,
Күнаһымдан кечмәрәм.

Мајам дәрдлә јоғрулуб,
Һеј әзаб истәјирәм.
Јапышыб өз јахамдан
Һағг-һесаб истәјирәм.

Ушаг кими гајғысыз,
Ағсағгал тәк ағырам.
Пәләнк кими јыртычы,
Гузу кими фағырам.

Пис адамам, өмрүмү
Зилләтә бәләмишәм.
Мән ән бөјүк пислији
Өзүмә еләмишәм...

КОБУД АДАМ

Сән һәр шеји әдаләтлә өлчә билиб,
Гаранлыгда солғун нуру көрә билсән,
Сән кобудлуг сәрһәддини кечә билиб,
Кобудларын үрәјинә кирә билсән,
Көрәрсән ки, инсанмыш о кобуд адам,

Мат галарсан, сән дә она гошуларсан.
Арзулары үрәјини салар ода,
Көврәк-көврәк дүјғулара туш оларсан.
Көрәрсән ки, дәрди вармыш дүјүн-дүјүн,
Демә, кичик ејһамы да о дүјурмуш.
Көрәрсән ки, даш тәк мөһкәм чәјирдәјин
Ичиндә бир көврәк тохум ујујурмуш...

БИР КӨРПӘ АҒ СЕВИНЧ

Чошгун дағ селләри ахыб, дурулуб,
Өзүнә зүлм етмәк, валлаһ, һәдәрди.
Бу дүнја әзәлдән белә гурулуб;
Әввәли севинчди, сону кәдәрди.

Һәјат сарајында беш-он кәрпич вар,
Әчәл дәстәлјир өмрү әлинә.
Дөнүр постаментә дәрдләр, ағрылар,
Инсанлар чеврилир гәм һејкәлинә.

Мәни данламајын сөзүмүн үстдә,
Үрәјим фәрәһлә дөјүнүр һәлә.
Кәдәрин гартымыш дизинин үстә
Бир көрпә ағ севинч бөјүјүр һәлә...

НӘ ЗАМАНДАН ӘҲЛИ-БӘШӘР ОЛМУСАН?

Тәкә кими еј чәкмисән өзүнү,
Нәјә көрә белә тәшәр олмусан?
Һәјат јонуб габырғаны бир азча,
Зоғал идин, сән мухәшәр олмусан.

Түкәнәчәк, чох күвәнмә күчүнә,
Бәсдир һүрдүн кедәнләрин көчүнә!
Сән һеч нәји алмаздын ки, вечинә,
Нәдән белә дәймә-дүшәр олмусан?

Тула кими јал үстүнә чумурсан,
Јалландыгча көзләрини јумурсан,
Адамлардан гајғы, диггәт умурсан,
Нә замандан әһли-бәшәр олмусан?

БИР ҺАРЫНА

Жөзү ала булуддады,
Гонум сајмыр, гоншу сајмыр.
Тәмиз адла јашајаны
Лаға гојур, киши сајмыр.

Дејирик: лә'нәт шејтана,
Арсыз-арсыз иришир о.
Нә гәдәр узаг гачырсан,
Јенә кәлиб илишир о.

Һиккә балача бојуну,
Пул чибини дәлир бунун.
Гулагларынын дибиндән
Һалва ији кәлир бунун...

ГАТЫР

Күсүбдүр өз талејиндән,
Чәһәннәмди белә һәјат.
Билмир кимә јахынлашсын,
Нә ешшәкди, нә дә ки ат.

Нә атадан јарыјыбдыр,
Нә анадан јарыјыбдыр.
Ичиндә бала һәсрәти
Гочалыбдыр, гарыјыбдыр.

Ири, гара көзләринә
Гәм булуду чөкән гатыр.
Ата-ана күнаһынын
Чәзасыны чәкән гатыр.

ҺӘЈАТ

Нә дадлысан, нә ширинсән,
Һәр үзүнә бәләдәм.
Һамы сәндән дадыб кедир,
Дојуб кедән
Олмајыбдыр һәлә дә...

АДИ ҺӘГИГӘТ

Бешикдән гәбрәчән кетсә дә һамы,
Дүнјада олмајыб чығырымыз бир.
Тамам сечилсә дә һәјат јолумуз,
Әввәлимиз бирди, ахырымыз бир...

КҮЛЛӘ

Кичик нөгтә бојдады
Диварда күллә изи.
Һәјатын ахырында
Нөгтәди күллә өзү.

ӨЛҮМСҮЗ АД

Жол көстөрөн олмады, бу жолу сечди өзү,
Голлары гүввэт алды үрәжинин сәсиндән.
Төкүлдү гызыл ганы, дүнјадан көчдү өзү,
Ады зәфәрлә чыхды өлүмүн пәнчәсиндән.

* * *

Күнәш булуд арасындан
Гызыл либас кејир, чыхыр.
Гурбан олум о шәрә ки,
Ичиндән бир хејир чыхыр...

АРПА

Гәрибә биткиди арпа;
онү гуш дәнләјәндә
көјләрә мејдан охујур,
ганадларыны чырпа-чырпа.
Атым, сән дә арпа јемисән,
Гулагларыны гырпа-гырпа
Көјәми учмаг истәјирсән?!

БАЈГУШ

Дејирләр бајгуш
гушларын шаһыды,
она көрә бәј гуш
ады алыб.
Бәјин гушу гонан евләр
дағылыб,
хараба галыб...

КОРДУМУ

«Мәһәббәтин көзләри корду»—
Ким ујдуруб бу сөзләри?
Шаир һәр шејә севкијлә бахыр,
Кордуму шаирин көзләри?...

ГРАД—ГЫРАТ

Дүшмән танка сүвар олуб,
Үстүмүзә јағыр град.
Бизсә кечмиши анырыг
Дејирик:—һардасан, Гырат?

ТӘКЛИК

Адамлардан кен кәзсәм дә,
Үрәјим мәнә дејир ки,
Инсанлары дүшүнүрсән,
Тәклик тәнһалыг дејил ки?!
Сәс-күјдә кобудлашырам,
О гәдәр көврәк олмурам.
Мән тәклијә чан атсам да,
Һеч бир заман тәк олмурам...

ТӘКЛИЈИ СЕВӘН АДАМ

—Һәјаты севирдин,
Јел кими сән әсдин.
Бәс нијә дүнјадан
Көчмәјә тәләсдин?
—Сағ олсун јарадан,

Јетишди дадыма;
Гәбирдә јер јохду
Икинчи адама...
Вар-дөвләт јығана
Тамаһы гәнимди.
Бу фани дүнјада
Тәк гәбир мәнимди...

* * *

Бәлкә мәним үзүмә ачы таләјим күлдү,
Дүнјанын дүзәлмәси нә вахта галды, Аллах?
Нә дүнја бу шаири тәрбијә едә билди,
Нә шаир бу дүнјаны саһмана салды, Аллах...

ШЕ'Р

Ше'р голузорлуја үз көстәрмәјән мәләк,
Шаир гәлби динәндә сөзләр лал дура билмәз.
Һәр мисрасы олса да кәпәнәк ганады тәк,
Һәр ағырлыггалдыран ону галдыра билмәз...

ҺӘЈАТ ЕШГИ

Әзәл күндән инсан оғлу һәјаты кеч дәрк
еләјир,
Кәнчлијини вериб бада, солур пајыз күлү
кими.
Һәјат ешги—сағламларын үрәјиндә
мүркүләјир,
Хәстәләрин синәсиндә чағлајыр јаз сели
кими...

АЛЧА АҒАЧЫ

О ағача сајмазјана бахаммазсан,
Бир шејтан гыз ушағы тәк һеј гымышыр.
Мејвәсинин туршлуғундан инчи дишләр,
Чичәјинин ағлығындан көз гамашыр...

ШАИР ГӘЛБИ

Бу дүнјада шаир гәлби
Чәтин динчлик тапасыды.
О, адичә үрәк дејил,
Дәрдин аһәнрүбасыды...

ЈАЛГЫЗЛЫГ

Үз чевирдим көј үзүнә,
Талә улдузум аһ чәкди.
Бахмајын бир јердәдиләр,
Улдузлар һамысы тәкди...

ДАЛҒА ВӘ САҢИЛ

Ағ далғалар һәјәчанла һарај салыб
јүксәлсә дә,
Дәниз ана гызларыны гојмур көзүндән
кәнара.
Далға саһилин јанына һәвәслә гачыб кәлсә дә,
Дујғусуз јер итәләјир ону өзүндән кәнара...

РУБАИ

Өпүб гохладыгча күл этирленир,
Гаранлыг дүшдүкчә ај бәдрленир.
Ниссләрим чәкилир гызыл сујуна,
Мәним үрәжимдә сөз сәтирленир...

* * *

Ана торпаг, јолунда
Чанымдан кечәчәјәм.
Үстүндә јашамасам,
Алтына көчәчәјәм.

* * *

Һәгигәтин јох инкары, нијәси,
Мүәммалар әл-ајаға долашыр.
Көјдә дуруб бу торпағын јијәси,
Гарышгалар јува үстә далашар...

* * *

Мәнлијини тапдајарлар «мән» десән,
Салачагсан өз-өзүнү бәндә сән.
Атам оғлу, чох да дөјмә дөшүнә,
Јер үзүндә адичә бир бәндәсән...

* * *

Һәјат нә вахт үзүмүзә күләчәк,
Илләр салыб сачыма дән, әзизим.
Дејәммәрәм ким галыб, ким өләчәк,
Тале јазан дејиләм мән, әзизим.

* * *

Галмышам евсиз, ешиксиз,
Бирчә түкдән асылмышам.
Бојнубүкүк бәнөвшәјәм,
Өз абрыма гысылмышам.

* * *

Бу һәјат јолларында олдуг јорғун, әрәсән,
Дүз кәлмәди чох заман ишимиз сөзүмүзлә.
Бу дүнјанын мәрмәри түкәнмәзми көрәсән
Бир баш дашы апарсаг һәрәмиз өзүмүзлә?!

* * *

Очағын ичиндә, одун ичиндә
Дашын гымылданыб динмәји вармыш.
Јанмағын ахыры күл олмаг имиш,
Сөнмәјин көмүрә дөнмәји вармыш...

* * *

Күндән-күнә бөјүјүрүк, диләјимиз чох,
Биз учалмаг арзусујла ашыб-дашырыг.
Гәрибәдир, бој атдыгча күнә, аја јох,
Даһа артыг биз торпаға јахынлашырыг.

* * *

Ирәлијә кетмәлијик, гаршыда гочалыг дуруб,
Ушаглыға дөнәммәрик, кәнчлији дә вердик
јелә,

Кечмишин јолу үстүнә заман паслы гылынч
вуруб,
О килиди ача билән анадан олмајыб һәлә...

* * *

Он гарыш торпағын јол чәкир көзү,
Башымын үстүнү думанлар алыб.
Алныма јазылан сонунчу сөзү
Мәрмәрин үстүнә көчүрмәк галыб.

* * *

—Өмрүн ширин шәрбәтини ичәк биз,
Өзүмүзә узун өмүр сечәк биз.
—Бу дүнјаја хошумузла кәлирик,
Бу дүнјадан хошумузла көчәк биз?!

* * *

Јурдумузда көр нә гәдәр көзәл халча вар,
Үстүндәки һәр бир нахыш көнүл сәсиди.
Илмәләри көз охшајан көзәл халчалар,
Нәнәләрин үрәјинин хәритәсиди.

* * *

Әлләширик, вурушуруг
Јыхылынча, өлүнчә.
Бир әјләнчә тапаммадым
Бу дүнјада көнлүмчә...

* * *

Улуларын дедијинә
Гулаг асан хејир чәкир.
Ары чичәкдән ширә, бал,
Шаир дәррдән ше'р чәкир.

* * *

Нејләјәсэн, бу өмүр-күн бахта чыхыбдыр,
Гардаш дејиб дост билдијин сахта чыхыбдыр.
Гарталларын ганадыны үтүлмүш көрүб.
Корамаллар, көстәбәкләр тахта чыхыбдыр.

* * *

Бу һикмәти чаһил һеч вахт дәрк етмәјәчәк,
Үрәјимдә бу ағрыны дашыјачағам.
Руһум һеч вахт јер үзүнү тәрк етмәјәчәк,
Әсрләрчә бу дүнјада јашајачағам.

ТОРПАГ НЭГМЭСИ

ИЛЛЭР КЕЧЭР

Өмрүн ахыр анынадэк һәјат ешги сөнән дејил,
Иллэр кечэр, ағрылары, ачылары унударыг.
Өмрүмүзүн јолларында бир пилләјә дөнәр
 һәр ил,
Гәлбимиздә сонсуз арзу кәләчәјә чан атарыг.

Ишыг долу көзүмүзә бир күн пәрдә чәкәр кечә,
Солғун пајыз чичәкләри ујујар боран ичиндә.
Аман вермәз дүшүнмәјә, гәфил кәлиб чыхан
 әчәл,

Зәррә-зәррә јығдығымы совурар бир ан
 ичиндә.

Јахшы билир өз ишини, чаван демир, гоча
 демир,

Горхма онун кәлишиндән, дүз көзүнүн ичинә
 бах.

Итијимиз олачагдыр—эзабларла долу өмүр,
Газанчымыз—һамымыза доғма олан гара
 торпаг...

БУ ДАҒЛАР МӘНИМ ДӘ БЕШИЈИМ ОЛУБ

Дағ адамлары илә аран адамларыны
мүгајисә едиб үстүнлүјү биринчиләрә
верән бир нәфәрә.

Бу дағлар мәним дә бешијим олуб,
Һәлә дамағымда галыб дағ дады.
Дәдә-бабаларын чәкдији јолун
Бир учу аранда, бири дағдады.

Көксүмүн алтында чырпыныр үрәк,
Оғулсан шәрик ол кәл севинчимә.
Дағы тәрифләсәк чүјүрә көрә,
Аранын чејраны биздән инчимәз?!

«Дағда доғуланын үрәји дағдыр»—
Хәтринә дәјәрди бу сөзләр кимин?—
Әкәр сөјләсәјдин аран оғлунун
Үрәји кенишдир бу дүзләр кими.

Нијә јолларымыз һачаланыбдыр,
Дағда, аранда да инсандыр инсан.
Вәтән нечә јерә парчаланыбдыр,
Бу да бир ајрылыг, сән ујдурмусан.

Бир дөн тунч сифәтли гыза нәзәр сал,
Инчијә дөндәрир алын тәрини.
Дағларда дүнјаја көз ачан гартал,
Дәниздә балығын вермәз јерини.

Вәтән мүгәддәсдир, нә дағ, нә аран?
Чығырлар јараныб ајаг күчүнә.
Асфалт дөшәјиб ки, јоллара заман
Онунла кедәсэн адам ичинә.

Кәл сөзү демәмиш дүшүн бир азча,
«Шаирсән», көзүнү тутмасын думан.
Дағда доғулан вар, үрәји гозча,
Аран өвлады вар, синәси үмман.

Бу дағлар мәним дә бешијим олуб,
Һәлә дамағымда галыб дағ дады.
Дәдә-бабаларын чәкдији јолун
Бир учу аранда, бири дағдады...

ЕЛДЭДИ

Тозун бизимлэ нэ иши,
Күнаһ һамысы јелдәди.
Ојулмазды дағын дйби,
Бунун тэгсири селдәди.

Јурду көздү нур оланын,
Кәлин кәндә, дуруланын.
Ел-обаја вуруланын
Сөзү ағызда, дилдәди.

Сују дөнүб ганымыза,
Руһу һопуб чанымыза,
Вәтән дөнүб анамыза,
Мәһәббәти көнүлдәди.

Бүлбүлләр өтүр будагда,
Гәлбим тәк әсир јарпаг да,
Ағачын көкү торпагда,
Инсанын көкү елдәди...

ГАЛХАН

Ешитдим ки, Нахчыванда Бабәкин
һејкәлинин галханыны сөкүб харичә
сатмаға апарыблар.

Чибиндә пулун вар дејә,
Хоруз тәк чәкмә өзүнү.
Һарам јолла газандығын
Вар-дөвләт тутсун көзүнү.

Бабәкин тунч галханыны
Сөкүб апардын һараја?
Үстүмүзә јағы кәлир,
Бәс ким јетәчәк һараја?..

Бизи биабыр еләдин,
Һалалды намәрдин ганы.
Ады бизә галхан олан
Икидин галханы һаны?!.

КҮНӘШӘ ДОҒРУ

Ахдыгча үстүмә әлван шәфәгләр,
Үзүлүр, сүзүлүр зүлмәтин бағры.
Сәһәрдир, гызарыр кениш үфүгләр,
Кедирәм, кедирәм күнәшә доғру.

Күләк дилләндирир көнүл тарымы,
Күкрәјән дүјғулар јуху да билмир.
Күнәшин шәфәгли сачагларыны
Күләјин әли дә дағыда билмир.

Кетдикчә кедирәм, уча зирвәләр
Кичилиб бир зәррә олур архада.
Күнорта күнәшә чатырам, ахшам
О әлван шәфәгләр галыр архада.

Үрәјим бир јердә тутмур арам да,
Күнәш дағ ардында көрүнмәз олур.
Дејирәм, күнәшлә мәним арамда
Инди бир кечәлик мәсафә галыр.

Сәма улдуз-улдуз, көј улдуз-улдуз,
Јуху көзләримә долур кизличә.
Ән нәһәнк бадәдир санки дүнјамыз,
Ичинә шәраб тәк сүзүлүб кечә.

Нә көрсәм јахшыдыр ојананда мән,
Элван телләрини күнәш јајыбдыр.
Бахыб күлүмсәјир јенә үфүгдән,
О, мәни јенә дә габаглајыбдыр.

Јенидән үстүмә ахыр шәфәгләр,
Јенидән јарылыр зүлмәтин бағры.
Јенидән гызарыр кениш үфүгләр,
Јенидән кедирәм күнәшә доғру...

БИР ГАЈА ҺЕЛЛӘДИМ

Мәммәд Араза

Бир гаја һелләдим, севинди үрәк,
Һејрәтә кәтирдим нечә ушағы.
Тәкәнин далынча кедән сүрү тәк
Гајалар јелләнди үзү ашағы.

Јамачлар, каһалар титрәди зағ-зағ,
Дәрә дөзәчәкми, ағырды дашлар?!
Мәнә елә кәлди ағлајырды дағ,
Көзүндән долу тәк јағырды дашлар.

Учуртдум гарталын беш баласыны,
Диксиниб мүркүдән ојанды Араз.
Үркүтдум дағларын даш баласыны,
Онун үрәјини көврәлтдим бир аз.

Бир гаја итирмәк нәдир дағ үчүн,
Вәтән нә итирәр әкәр мән өлсәм?!
Јатмыш дујғулары ојатмағ үчүн
Хошбәхтәм бир гаја һелләдә билсәм...

ЗИРВӘ

Фәсилләрә пилләкәнди,
Гарталлара јарды зирвә.
Сыјрылыб бир гылынч кими,
Булудлары јарды зирвә.

Тәпәсиндә түстү-думан,
Санки дағын бачасыдыр.
Синәсиндә доғуланлар,
Даш да олса учасыдыр,
Нечә бәхтијарды зирвә?!

Сәнә өвладмы сөјләјим,
Истәклиси дағын, сәнсэн.
Бизим гоча дүнјамызда
Күнәшә ән јахын сәнсэн,
Нијә башын гарды, зирвә?!

АНА ТОРПАГ

Ана торпаг, ана торпаг,
Гүдрәтинә бәләдәм.
Гојнундакы мө'чүзәни
Дәрк етмирәм һәлә дә.
Күлләрин вар нечә бојда,
Нечә рәнкдә, бичимдә.
Мән итмишәм лаләларин,
Нәркизләрин ичиндә.
Күлләр көрдүм, китаблара,
Дүшмәјибдир һеч ады.
Ағачларын нәнәләрдән,
Бабалардан гочады.
Чәмән көрдүм, елә биләки,
Аллы-күллү халчады.
Зирвә көрдүм:

бу дағларын элиндә
елә билдим чичәкләрлә
бәзәдилмиш хончады.

Гәлбиләрә дырманмаға вар һүнәр,
Тез өзүмә чәлик етдим бир вәни.
Даға галхдым, зәриф, инчә чичәкләр
Мәндән әввәл фәтһ едибмиш зирвәни.

Бу долајлар сүкутумун гәсдиндә,
Хатирәмин тарымланмыш симижәм.
Бу дағларын, јамачларын үстүндә
Дән ахтаран бир гарышга кимијәм.

Зирвәләрин чичәк гызы, күл гызы
Јашынмадан чәмалыны көстәрди.
Бирчә анда динди көнлүмүн сазы,
Чичәкләрә ше'р охумаг истәдим.

Оба мәним, јажлаг мәним, јер мәним,
Бу Гызылдаш, о Чајзәми, бу Кәпәз.
Јан-јөрәмә бојланырам, көр мәни
Һаралара галдырыбдыр бу Кәпәз.

Сигар чәкир, даға диггәт елә бир,
Булуд түстү, палыдларса мүштүјү.
Дағ јоллары дағ чајыдыр елә бил,
Долајлардан, кәдикләрдән шүтүјүр.

Нә олсун ки, думан тутуб һәр јаны,
Көз өнүндә нечә бәндләр, бәрәләр.
Белә кениш көрмәмишдим дүнјаны,
Һарда иди белә дәрин дәрәләр?!

Јердән бахыб дағда чәни көрүрдүм,
Еһ, нә гәдәр јанылмышам көр инди.
Дәрәләрдән тәк зирвәни көрүрдүм,
Зирвәләрдән мәнә һәр јер көрүндү.

Ана торпаг, ана торпаг,
Гүдрәтинә бәләдәм.
Гојнундакы мө'чүзәни
Дәрк етмирәм һәлә дә...

МАШЫН КЕДИР ГӘЧРЕШӘ

Машын чыхды Губадан,
Машын кедир Гәчрешә.
Јашыл бир нағыл кими
Ахыр өмрүмә мешә.

Сахла машыны гардаш,
Дәјсин јерә ајағым.
Гурум чәмәндә бардаш,
Дүш сән дә ол гонағым.

Чичәкләрин бахышы
Салды мәни кәмәндә.
Јағсын баһар јағышы,
Исланым гој чәмәндә.

Јурдумун һәр күлүнү
Охшајарам, өпәрәм.
Дағларын тәр күлүнү
Көзләримә тәпәрәм.

Мән белә истәјирәм,
Өзкәси нә борчума.
Чичәкләрин овчундан
Шәбнәм ахсын овчума.

Ај гыз, бахма жүлләрә
Көзүндә гара чешмәк.
Дүш јерә автобусдан,
Гисмәт олсун сәнә дә
Чичәкләрлә чимишмәк...

НӘ ЈАХШЫ КИ

Дәлиганлы бир икид тәк әсди дағ,
Учуб чајын габағыны кәсди дағ.
О ким иди дајанмышды чығырда?—
Дағлар гызы тора дүшдү, говрулду.
Неј чырпынды, неј буланды, ахырда
Күчлү голлар арасында дурулду.
Дағ көвдәли бир икидә гысылыб,
Хумарланыр назлы-назлы көл инди.
Ағсу чајы дүнән дәчәл гыз олуб,
Бу күн үрәк овсунлајан кәлинди.
Нә јахшы ки, дағ күкрәди, дағ учду,
Ел көзәли елдән күсүб кедәрди.
Ајнасында нечә һәсрәт говушду,
Дәнизләрдә бу дурулуг итәрди.
Нәләр демир онун бүллур бахышы,
Бир севинчи милјон јерә бөл көрүм?
Үмманлара говушмады нә јашы,
Үмманларда буланарды Көјкөлүм...

УЧАЛЫР ИНСАН ОҒЛУ

Кечәләр кәл-кәл дејир севәнләрә көј үзү,
Бу лачивәрд сәманын совгаты, пајы көзәл.
Башымын үзәриндә бир бајрагды көј өзү,
Үстүндә шәфәг сачан улдузу, ајы көзәл.

Арзулар әлимиздән тутуб учалдыр бизи,
Кәл-кәл дејән ишыгдан күч алыр инсан оғлу.
Үрәјиндә севкинин үрәк көјнәдән көзү,
Көјләрә бојландыгча учалыр инсан оғлу.

ДАҒ ДАҒА ОХШАЈЫР

Сизин тәрәфләрә кәлмишәм гонаг,
Көјләрә баш чәкир улу Бабадағ.
Дејирәм: дүнјанын ишләринә бах:
Дағ даға охшајыр.

Бир дә дөнәчәкми кери о чағлар?—
Һәр көрүш јериндә бир чешмә чағлар.
Сәнин дә көксүнә чәкилиб дағлар,
Дағ даға охшајыр..

ЈАРДЫМЛЫ ДАҒЛАРЫНДА

Достум Чаваншир Рәсулова

Демишдим ки, кәләчәјәм һачанса,
Биз көрүшдүк, тале гисмәт ејләди.
Сылдырымдан јерә енән учан су,
Јардымлыја хош кәлмисән,—сөјләди.

Јорулсам да, инанмадын јорғунам,
Гучаглајыб мәни јердән гопардын.
Билирдин ки, булаглара вурғунам,
Достум, мәни Бәрәнчүјә апардын.

Чај јухары кетдик гуру одуна,
Өкеј олан бу јерләрдә азарды.
Чајлаг дашы ајағымын алтына,
Елә бил ки, афәсграф јазырды.

Торпагыңыз фүсүнкармыш көр нечә? —
Дагыныза, дәрәнизә бахырдым.
Дупдурујдум, елә бил ки, о кечә
Виләш чајы дамарымдан ахырды.

Офсунлујдум бу дәрәдә елә бил,
Көзүм тәкчә улдузлары көрүрдү,
Жардымлынын дағларында арабир,
Лачын ити гәриб-гәриб һүрүрдү.

Ағзымызда душтаг иди санки дил,
Руһумузда илдырымлар чахырды.
Бәрәнчүнүн сызга сују елә бил
Гачынларын көз јашыјды, ахырды...

Үрәјимдә солан гөнчә ачды күл,
Дагыныздан нә күл дәрдим, нә лалә.
Архамызча су атырды елә бил
Гајыданда сизин көзәл шәләлә..

ЧЫХДЫГ СИЗИН ДАҒЛАРА

Чографија елмлери намизәди һачы
Ағајевә.

Чыхдыг Сизин дағлара, көврәлди боғуг
сәсин,
Тамарзы көзләриндән јаш сүзүлдү қизличә.
Јағыш елә јағды ки, машынлар тәрпәнмәсин,
Сәнин ата јурдунда гонаг олаг бир кечә.

Көјләр дә көврәлибдир, еһ, бу нечә јағышдыр?
Һамы сусду, бир кимсә динмәди сәһәрәчән.
Дағларда очаг чатыб дөврәсинә јығышдыг,
О сепрли аловлар сәнмәди сәһәрәчән.

Вај о күндән, а гардаш, инсанла дөвран әјә,
Кәдәрли хатирәләр о күн гошуна дөндү.
Санки бир ата руһу чеврилиб пәрванәјә,
Јандырдығын очағын учуб башына дөндү.

Далмысан өз дүнјана, көзүндән јуху гачыб,
Кимсә хәјанәт етмәз чөрәјинә, дузуна.
Көзәрән сигаретин о кечә ишыг сачыб,
Хырдача бөчәкләрин дөндү бәхт улдузуна.

Инсан нәфәси дәјсә, улу дағлар учалар,
Јансын одлар, очаглар, ишыг зүлмәти боғсун.
Мәсләһәт тәпәсинә јығышсынлар гочалар,
Бу хараба кәндлрин бәхтинә күнәш доғсун...

ГАРА ТОРПАГ КИРИР ЈУХУМА ДАҒА

Һаны хәјалымда јаратдығым бағ?
Үрәк, мәнә гәзәл охума даһа!
Көзәлләр кирәрди рәјама бир вахт,
Гара торпаг кирир јухума даһа.

Гәлбимдә алышан о нурлу мәш'әл,
Көзүмүн өнүндә солур, ај Аллах.
Гызларың сачында дараг олан әл,
Јухуда дырмыға дөнүр, ај Аллах.

Һәјат вермәлијәм нара, алмаја,
Әкдијим фиданлар бојуму өтсүн.
Торпағын үстүндә изи галмајан,
Торпағын алтына нә үзлә кетсин?!

Сәрв бојлуларым өз јерләрини
Киласа верибләр, тута верибләр.
Узагда, күн алтда јанан торпағы
Мәним әлләримә бута верибләр...

ЯНДЫР АТА ОЧАҒЫНЫН ЧЫРАҒЫНЫ

Үшүтмәсин сәни јерә дүшән гыров,
Яндыр ата очағынын чырағыны.
Нечә илдир көзү јолда галыбдыр о,
Галдыр илһам пәрисинин дувағыны.

Доғма евин һавасына исин, исин,
Жиләләнсин о пәринин көзүндә јаш.
Сәнин үчүн ше'р охусун, нағыл десин,
Бу һәјат бир нағыл имиш елә, гардаш!

Гој үрәјин тәпәр алсын јаз мөһиндән,
О булаглар әзәлки тәк ахсын јенә.
Гој чичәкләр сырға тахсын јаз шеһиндән,
О көјләрин шимшәкләри чахсын јенә.

Доғма јурдсуз арзуларын күлү солар,
Бу јерләрдән ајрылдығын—бир гәринә.
О дәрәдән, бу тәпәдән ахан сулар
Синән үстә говушачаг бир-биринә...

ТОРПАГ ҮСТДӘ ДОҒУЛАН ЈАШЫДЛАРЫМА

Атамызын евиндәки дөшәмәләр торпаг олуб.
Талејимиз белә кәлиб, торпаг үстә
доғулмушуг.

Доғма јердән ајрылдыгмы, көзләримиз булаг
олуб,

Мат галмышам, елә бил ки, биз торпагдан
јоғрулмушуг.

Ондан ајрыла билмирик, әкиб-бичмәк
дәлисијик,

Тарлаларда, көвшәнләрдә азмы олмушуг
әрәсэн?

Бир белә ки, бу торпағын вурғунујуг
һәрисижик,
Онун гојнуна кирмәкдән нијә горхуруг
көрәсэн?!

ӨМРҮН ИКИ АНЫ

Бығ јерим тәзә тәрләјиб,
Үрәјим вурур ешг илә.
Сач гапгара шәвә кими,
Ағ күнләр өндәди һәлә.

Өмүр кечиб, күн доланыб,
Јахындады даһа гүруб.
Сачлар дүмағ гар кимиди,
Гара күн марыгда дуруб...

ЛАҒЫЧ ЈОЛЛАРЫНДА

Дағларын гучағында кәл-кәл дејир Намазкәл,
Бәс нијә Гара гаја көмүр кими гаралыб?
Додагларында нәғмә, көксүнүн үстдә саз кәл,
Һәсрәтдән јамачларын чичәкләри саралыб.

Кери дөнсән Лағычын јолу сәндән күсәчәк,
Көр бу јерләр нә гәдәр ахарлы-бахарлыды.
Горха-горха јерисән, ајағыны кәсәчәк,
Лағыч балтасы кими бу јоллар овхарлыды.

Диггәтимиз кәрилиб, галхырыг чај бојунча,
Бабадағын зирвәси бәләнибдир булуда.
Алпинист кәндириди елә бил Кирдманчај,
Дырманырыг јухары биз ондан «тута-тута»...

ШӘМКИР ЛӨВНӘЛӘРИ

Бој атан шитилләр бир көр нә дејир?
Чөлләрин сүкуту позулуб бурда.
Һәр үзүм чәркәси, бир јашыл ше'р,
Зәһмәткеш әлијлә јазылыб бурда.

Дәли бәбәкләрин нур һәсрәти вар,
Адамлар ојаныр күнәшлә биркә.
Санки ајаг тутуб јеријир баһар,
Онун һәр аддымы бир јашыл чәркә.

Һәр атлас будагда көзүм динчәләр,
Бурда ағач сајдым көр нечә адда.
Көрүнмәз олубдур евләр, күчәләр
Јашыл чинарларын ганады алтда.

Интизар дүзәнләр дуруб мүнтәзир,
Инсан әли дәјсә, нәләр битирәр?
Бурда адамларын вахты нә кәзир,
Гонаг гаршылаја, гонаг өтүрә?!

ШӘҺӘРДӘ ЈАШАЈАН КӘНД АДАМЛАРЫНА

Ағладыг үрәкдән, күлдүк үрәкдән,
Јорғун көзүмүздән говдуг јухуну.
Ушагкән ајрылыб кәнддән, кәсәкдән,
Шәһәрдә сүрсәк дә өмрүн чохуну,

Һеч заман раһатлыг тапа билмирик,
Горхуруг һичранын буз нәфәсиндән.
Узагда олсаг да гопа билмирик,
Анамыз торпағын чазибәсиндән.

Вүсәл һәсрәтијлә титрәјир үрәк,
Кедәрми севәнин јуху көзүнә?
Кәндиң гәбристаны аһәнрүба тәк
Бизи гочаланда чәкәр өзүнә.

Салыб јадымыза илкин бешији,
Әфсанә оларыг, нағыл оларыг.
Шәһәрдә туллајыб еви, ешији
Гајыдыб торпаға оғул оларыг...

ГАНЛЫЧА ЈАЈЛАҒЫНДА

Фирузә бибимин сөзләриндән

Бура бизим оба јери, јурд јери,
Бура бизим јајлағымыз олубдур.
Вурулубдур гоч икидләрин бири,
Көз јашындан јајлығымыз долубдур.

Ганлычадыр, ган олмајыб мајасы,
Бу торпағын нә күнаһы, ај оғул?
Новлу булаг, бу да Кәлин гајасы,
Һәгигәтдир бу күн ахы, ај оғул?!

Хатирәләр һәрәси бир гор олур,
Һеј јанырам, һүнәрин вар гаралт да...
Ганлычада ил узуну гар олур,
Ганлычада ган донубдур гар алтда.

ГУРУЈАН АҒАЧ

Кәриб синәсини илдырымлара
Зәриф чичәкләри горујан ағач.
Көз ача билмәдин бу ил баһара,
Гисмәтин беләјмиш, гурујан ағач.

Бир кимсә кәлмәди сәнин һајына,
Санки бир икидин голу кәсилди.
Торпағын гојнундан сәнин бојуна
Ахан үмидләрин јолу кәсилди.

Сөз јанды шаирин додагларында,
Алышды, дәрдини үзә вурмады.
Гушлар да кечән ил будагларында
Гурдуғу јуваја јијә дурмады.

Дәрдини тәкчә бир бәнөвшә билди,
Јанындан өтәндә јелләр күләчәк.
Нә сәнин дәрдини бу мешә билди,
Нә мәним дәрдами елләр биләчәк...

КӨРПҮДӘН ЧАЈА БАХАНДА

Санки сулар адама кәл-кәл дејир, чағырыр.
Буланығы да олур, чајларын, дурусу да.
Ахарда үзүшдүкчә гарынлары ағарыр,
Улдузлар тәк сајрышыр балыглар дуру суда.

Дуруб көрпүнүн үстдән бахырам чај ашағы,
Мәним јорғун бахышым ләпәләрлә өпүшүр.
Балача гармағына балыг дүшән ушағын
Чөһрәсинә, үзүнә елә бил ишыг дүшүр.

БУ ЧӘМӘНИН ЧИЧӘК КӨЗҮ

Бу чәмәнин көзәлини
Ахтарырам әлимјанды.
Елә бил көздү һәр чичәк,
Әл узатдым, әлим јанды.

Күлләр санки күлүмсүнүр,
Һәр тәбәссүм ләчәк-ләчәк.
Бу чәмәнин чичәк көзү
Хумарланыр мәни көрчәк.

КӨЗӘЛЛИЈИН ДИЛИ ЛАЛДЫ

Јаваш-јаваш даға галхды чисәк, чән,
Көзләримә көзәл Көјкөл көрүкдү.
Чәмалыны әсиркәмир кимсәдән,
Сәхавәти өзүндән чох бөјүкдү.

Ајрылмасын көј сулардан гој әлин,
Сөјләмә ки, јорулмушам, та бәсди.
Јел әсәндә, додағына Көјкөлүн
Учуб гонар бир хәфифчә тәбәссүм.

Нәјә десән, дәјәр бирчә бахышы,
Көзмү дојар Көјкөл кими көзәлдән?
Әсмәк илә, чошмаг илә јох иши,
Көзәллијин дили лалды әзәлдән.

БАҺАР ЈАРАДЫР

Тохунду ипләрә сәһркар әлләр,
Гәрибә нахышлар сәфә дүзүлдү.
Күнәш сачағына бәнзәјән телләр,
Титрәк бармаглардан ахыр јүз илди.

Һәр халы чичәкли чәмәнә дөнәр,
Бурдакы күлләрин охшары һаны?
Јорулмаг билмәдән Зибейдә нәнә
Халыја көчүрәр Азәрбајчаны.

Кәлмәси илмәди, сөзү нахышды,
Зәриф нашијәләр сыра-сырадыр.
Сачлара бахырам, боранлы гышдыр,
Әлләрә бахырам, баһар јарадыр...

ШЕҢ

Һәр күн сәһәр-сәһәр көрүрәм ки, мән
Шеһлидир чичәјин, күлүн јарпағы.
Јаш олур билмирәм һансы сәбәбдән
Бизим тәбиәтин чәмән додағы?

Һәјадан гызарыр кениш үфүгләр,
Шәбнәм парылдајыр бир мирвару
Кечә додағыны чәкир чәмәндән,
Онунчүн шеһлидир јәгин күл-чичәк.

СӨЈҮДҮМ

Бахдым сәһәр-сәһәр нәмли көзүнә,
Дујмады дәрдини чоху, сөјүдүм.
Нә гәдәр вурдулар сәнин үзүнә
Барсыз олдуғуну ахы, сөјүдүм?

Сәнин бу бүсатын дүзү гәмлидир.
Бир кимсә үзүнә күлмәјиб һәлә.
Кечә ағламысан, көзүн нәмлидир,
Күнәш көз јашыны силмәјиб һәлә.

Сөјлә, белә дәрдә дөзәрдимми мән,
Нијә һамы сәндән күсдү, сөјүдүм?
Өвладсыз гадыны јәгин билирсән,
Өз дәрди өзүнә бәсди, сөјүдүм...

НЕЧӘ ГӘРИБ САЈЫМ ӨЗҮМҮ БУРДА

Ғазах јазычысы, достум Бекен Иб-
раһимова.

Сизә мәнәббәтим дөнүб дастана,
Көрсәниз, чашмајын изими бурда.
Өзүм кәлмәмишдән Ғазахыстана,
Достлар чох данышыб сөзүмү бурда.

Сыхды әлләrimi мәнрибан әлләр,
Мәнә доғма имиш Сизин бу елләр,
Охшады көзүмү јамачлар, чөлләр,
Чешмәләр гатлады дизими бурда.

Дуруб Алатау бир ағсаггал тәк,
Медео—дағларын гојнунда чичәк.
Һараја бахдымса, ачылды үрәк,
Тутгун көрмәдиләр үзүмү бурда.

Нечә мүгәддәсдир торпағы, дашы,
Көрдүм, сызылдады бағрымын башы.
Тәкәли—Шушамын әкиз гардашы—
Дуруб көзләјирмиш бизими бурда?!

Ҷунгарын үзүнү думан бүрүјүб,
Једди чај—Талдынын једди һөрүјү,
Басылды дағларын күләк көрүјү,
Үфүрүб ојатды көзүмү бурда.

Нечә таныш кәлир бу дағ, бу гаја,
Севинчим көксүмдә дөндү бир чаја.
Елә дүшүндүм ки, улу дүнјаја
Нә вахтса ачмышам көзүмү бурда.

Белә гәриб олмаз, ај боју бәстә,
Сән мәнән севдлы бир көнүл истә,
Доғма Ај јанырса башымын үстә
Нечә гәриб сајым өзүмү бурда?

АЛМА-АТА КӨЗЭЛИНИН

Газах дилиндә данышды,
Баша дүшдүм сөзләрини.
Алма узадыб деди ки,
Бәһрәсиди өз элинин.

Ше'р охудум, көрдүм сусур,
Диши аслан олду гузу,
Дәлисијмиш залым гызы
Фүзулинин гәзәлинин.

«Лејли-Мәчнун»дан һалыјмыш,
Гөнчә додағы бал имиш,
Ичи севкијлә долујмуш
Онун гыјыг көзләринин.

Доландыг бағчаны, бағы,
Инчик салмады гонағы.
Бир алмајмыш һәр јанағы
Алма-Ата көзәлинин...

ПАЈЫЗ КӘЛИБ ОҒУЗА

Јенә гызыл сујуна
Чәкилиб дүнја, аләм.
Јарпаглар пычылдајыр,
Чибимдә дурмур гәләм—
Һеј чан атыр кағыза,
Пајыз кәлиб Оғуза.

Әлим будаг тәк әсир,
Көзүм даға дикилиб.
Сөз вәрәгин үстүнә
Јарпаг-јарпаг төкүлүб,
Дүшүр дилә, ағыза,
Пајыз кәлиб Оғуза.

Сарағанлар көзәриб,
Ода дүшүб јамачлар.
Бу јерләрдә кәзәндә
Чашыб галма, ағачлар
Һәзин нәғмә охуса,
Пајыз кәлиб Оғуза.

Дағларда марал көрүб,
Титрәди, әсди үрәк.
Бир дәли шејтан дејир,
О көзәрмиш јарпаг тәк
Көнлүнү ач о гыза,
Пајыз кәлиб Оғуза...

МӘНИМ КӨРПӘ ТУМУРЧУҒУМ

Ағачларын будағында
Көз јашысан бирчә килә.
Һәлә көнүл вермәмисән
Хош әтирли бирчә күлә.

Мәним көрпә тумурчуғум,
Һәјат ширин, балды даһа.
Јашамалы күнләр кәлиб,
Кирпијини галдыр даһа!

Көрүм јашыл көзләрини
Варлығыма баһар ахсын.
Севда долу үрәјимдә
Көј курласын, шимшәк чахсын.

Арзум будур сон баһарда
Үстүнү хэзан алмасын.
Бахыб сары бәнизимә,
Сәнин көзләрин долмасын.

Нәлә чағлајыб ахмајыб,
Бәбәјимдә селләр дурур.
Арамызда ајлар дурур,
Арамызда илләр дурур.

Үрәјини горхутмасын
Пајыз сөзү, пајыз ады.
Сәнин јолун илк баһара,
Мәним јолум пајызады.

Көјдә күнәши көрәндә
Нижә көнүлсүз күлүрсән?
Сән баһарын ләззәтини
Пајыз кәләндә биләрсән...

ПАЈЫЗ СУЛАРЫ

Пајыз кәләндә көврәлдәр
Булағы, чајы, дәнизи.
Наваны тутгун көрәндә
Бозарар суларын үзү.

Күләк әсәр јаваш-јаваш,
Сојујар пајыз сулары.
Гапылыб өз дүнјасына
Ујујар пајыз сулары.

Учушан гара булудлар
Дағын башында шал олар.
Јарпаг дүшәндә суларын
Ајна үзү хал-хал олар.

Елә бил ки, сары симә
Тохунар титрәк күләкләр.
Гонар көлүн јахасына
Гызыл-гызыл кәпәнәкләр...

ПАЈЫЗДА ЈАШЫЛ ЈАРПАГ

Наһар јерә јуху кетмир көзүнә,
Гара бәхтин инди чәтин ојана.
Јашыл јарпаг, чох күвәнмә өзүнә,
Јолун вармы сон баһардан о јана?

Тумурчуғун гаршысында хәзәл вар,
Сәнин өмрүн гырылачаг пајызда.
Тәһлүкәни һисс еләјән ағачлар,
Гылынч кими сыјрылачаг пајызда...

ПАЈЫЗ

Әсәндә сојуг күләкләр
Дилә кәлир санки будаг.
Додағындан гопуб дүшүр
Дедији сөз јарпаг-јарпаг.

Пајызын нәфәси дәјчәк
Саралыр чөлләр, јамачлар.
Сары-сары симә дөнүр,
Сары јарпаглы ағачлар.

Хэзэл гуша дөнүб учур,
Кедир, кедир узаглара.
Хэзан јели кэманэ тэк
Дэјир көврэк будаглара.

Вэдэсиз солан чичэклэр
Арзулары даша чалыр.
Долухсунмуш булудларын
Көзлэриндэн јаш ачылыр...

* * *

—Олдум јолларда эрэсэн...
—Ганында чешмэлэр ахыр.
—Нижэ чошгунам көрэсэн?
—Пэнчэрэн дэнизэ бахыр...

* * *

Бэ'зэн дүшүнүрэм:
нэ үчүн доғулмушам,
өлэчэјэмсэ эввэл-ахыр?!
Шимшэк чахыр
көзлэримин гарасында
Голларынын арасында
ујумаг истэмирэм эзрајылын.
Көтүрүр мәни фикир:
Буна да шүкүр,
нэ јахшы ки, доғулмушам,
нэ јахшы ки, чэмэнлэрдэн
чичэк дэрмишэм.
Удмушам һавасыны дағларын,
бағларын барындан дадмышам
һеч олмаса.
Марса, Аја уча билмэсэм дә,
излэмишэм космик учушлары.

Гушлары һејран гојмушам
зэкамын ганадыјла.
Адыјла өјүнмүшэм
Бабэкин, Чаванширин...
Ширин-ширин
динлэмишэм нэнэмин һағылларыны.
Оғулларыны итирэн ананын
дәрдини сезмишэм.
Кэзмишэм вэтэн чөллэриндә,
көллэриндә, чајларында чиммишэм.
Фүрсэт вар икэн
дағлара, дэрэлэрә
јенидэн бахмаг истэјирэм.
Күчэ олуб
сэрилмэк истэмирэм
ајаглар алтына,
чичэк олуб
ајаглар алтындан
галхмаг истэјирэм...

ШАМАХЫДАН ГАЈЫДЫРАМ

Әллэримдә
Шамаһы лалэлэринин автографы,
үрәјимдә дүзлэрин кенишлији,
булағларын сэринлији,
Көзлэримдә дағларын учалығы,
дэрэлэрин дэринлији.
Чијэримдә мешә һавасы.
Гулағларымда
булағлар һәғмә охујур
ширин-ширин.
Башымда Пиргулу һејрәти,
Додағларымда Сабир ше'ри...

КИР ДЭНИЗЭ, ОҒЛУМ

Кир, оғлум кир дэнизэ!
Пешиман олмазсан
чимдијинэ.
Ајагларын һэсрэт галмасын
балыггулағы чимдијинэ.
Көзләрин дэниз мавилијинэ,
суларын парылтысына.
Өјрән үзмәји,
баш вур дэринэ.
Көрпә әлләрини вер
дэнизин ләпә әлләринэ.
Гурулан шәфәгләр алтында,
тунча дөнсүн бэдәнин.
Өзү дә дэниз олар,
дэнизлә достлуг едәнин.

ҮЧ БАЧЫ

Бакыдакы чарһовузларын бириндә үч
гыз һејкәли вар.

Һачанса сојунуб,
кирибләр һовуза,
үч көзәл, үч бачы.
Чыхмаг истәјәндә судан
тапмајыб палтарларыны
ағлајыблар ачы-ачы.
Көрәндә саһилдәки инсанлары
донублар бачылар.
Һәјадан һејкәлә дөнүбләр бачылар...

ТУТ АҒАЧЫ

Будагларым
доғрам-доғрам доғранар;
мишарланар, балталанар, дәһрәләнәр.
Һәр кәсилән голумун јериндән
нечә-нечә тәзә будаг пөһрәләнәр.
Бојланар күнәшә,
чан атар баһара.
Тәзәдән доғранар голларым,
тәзәдән Прометеј кими
дөзәрәм ағрылара.
Атлас, ипәк олуб
көзәлләри гучаглајанда
сызылтысы кәсәр голларымын...

* * *

Өтән күнәрин үстүнә
тәскинлик гары јағыр...
Көз јашына дөнүрсә бу гар
үрәјимин атәшиндә,
нејләјим мән бичарә,
нејләјим мән фағыр?

* * *

Ајлы кечәләрдә
гапымыздакы паслы гыфыл
ағлајыр.

* * *

Бу баһарын жарпағы танымаз,
таныса, бу ағач таныяр мәни.
Бу булағын сују танымаз,
таныса, бу даш таныяр мәни...

* * *

Дүнјамызын гашыдырмы үфүгләр?
Күнәш көздү, кирпичләри шәфәгләр...

МӘН СӘНИ ӘКМИШӘМ

Сәни гәләм вуруб әкдим торпаға,
Ахды үрәжинә јерин атәши.
Тумурчуг көзләрин дөндү жарпаға,
Јарпаг овучларын удду күнәши.

Мән сәни әкмишдим баһар ешгинә,
Мәним баһар ешгим үрәжин олду.
Көзүмүн нурундан су вердим сәнә,
Әлимин зәһмәти чөрәжин олду.

Бој атдын, учалдын, чырпынды үрәк,
Сән өз сүкутунла данышдын, диндин.
Гызлар булағындан ичиб гызлар тәк
Өзүн дә гәнисиз көзәлә дөндүн.

Бир сәһәр нә көрдүм, көрмәјәјдим каш—
Наданлар нә күнә гојмушду сәни?!
Јаранын јериндән сүзүлүрдү јаш,
Бир нанкор бычагла сојмушду сәни.

...Сөјүд данышырды сәсиндә гијам,
Сүкутун дилини биләнләр азмы?
Бу күн бир пәришан сөјүдә гыјан,
Сабаһ анасына әл галдырмазмы?

Бу суал тәрк етмир көнлүмү бир ан,
О әл көзәллијә бәс нечә гыјды?
Сөјүд жарпаглары дејилди, солан
Бир нанкор хәбисин арзуларыјды...

ШАБАШ

Өмрүн гызыл мәгамында
Дүшүр жарпаглар.
Бу мешәдә көр нә гәдәр
Хәзәл, жарпаг вар?

Биз көчсәк дә бу дүнјадан,
Дүнја бошалмыр.
Будагларда бир жарпағын
Јери бош галмыр.

Бу хәзәлләр елә бил ки,
Гызылды белә.
Бу ағачлар шабаш верир
Јүз илди белә...

БАҲАР АПАРМЫШДЫГ ОРАБАНА БИЗ

Достум Назим Јусибова

Орабан чајындан атланыб кечдик,
Хатирә көјәрди изләримиздә.
Дөрд дост булағынын сујундан ичдик,
Дүңја көзәлләшди көзләримиздә.

Тумурчуг көзүнү ачды ағачлар,
Күн чыхды, күкрәјиб кәсди јолу су.
Јамачда сәс-сәсә верди турачлар,
Дағлар нәфәс алды синә долусу.

Итди гәлбимиздән дәрдрә, ағрылар,
Нәсиб дајынын да күлүрдү үзү.
Дағын голлары тәк һача чығырлар
Ачылыб гојнуна чағырды бизи.

Јазын хош нәфәси көрдү ишини,
Һајана бахырсан күлдү, чичәкди.
Күнәш јүз он јашлы Рәчәб кишинин
Гырыш сифәтинә үтүмү чәкди?

Үзүнә јазылыб онун дүнәни,
Данышды, көзүндән селләр өтүшдү.
Чичәји чыртлады Көјчәк нәнәнин,
Кәлинлик чағлары јадына дүшдү.

Назим нә дүшүндү, Акиф нә деди—
Тутду күлүш сәси дәрәни, дүзү.
Санки дост кәлиши тој-бајрам иди,
Чаванын, гочанын күлүрдү үзү.

Севинчдән гәлбимиз учду гуш кими,
Сыга булаг идик, бир дәниз олду.
Бу ил Орабана гарангуш кими
Баһар мүждәсини верән биз олду.

ДАҒЛАР ДҮШҮНҮРДҮ

Бәләд олдум сују дәјчәк дилимә,
Бу јерләрин торпағына, дашына.
Чығырлары дәстәләјиб әлимә,
Кәмәнд атдым зирвәләрин башына.

Алчалмаға мәчбур етмә учаны,
Бир көзәллик сәркиси вар чәмәндә.
Зирвәләри тәрпәтмәјә күч һаны,
Кәмәнд атан өзү дүшәр кәмәндә.

Вәтәнинә кәлән оха синә кәр,
Белә олуб бу дағларын тәләби.
Көјлә јерин сәрһәддидир зирвәләр,
Гарталларса сәрһәдчиди елә бил.

О тапыбдыр учалығын јолуну,
Ким биринчи чан атыбса күнәшә.
Көјдән кәлән илдырымын, долунун
Гаршысына чијин вериб һәмишә.

Бу дағларын нискилини ким дујуб?—
Көрүнсә дә зирвәсиндән узағлар,
Бу дағларын ајағына баш гојуб,
Һөнкүр-һөнкүр ағлајырды булаглар.

Узаг дүшүб ел-обадан, јахшы бах,
Нә учады, нә һүндүрдү бу дағлар.
«Папағыны гаршысына гојарағ»
Елә бил ки, дәрәләри, дүзләри,
Мешәләри дүшүнүрдү бу дағлар...

ДАҒ ПАЈЫ

Тофиг хүсејнова

Уча дағлар һәсрәт илә бахыр дәнизә,
Дағ чајлары дағдан гопуб ахыр дәнизә.
Нечә-нечә дәрәләрин, сәрт долајларын
Һәсрәтини үмманларда ујудур јәгин.
Дүшүнүрәм, дағдан кәлән бу дағ чајлары,
Учалығын дәринлијә пајыдыр јәгин.

ӘБӘДИ ГОНШУЛАР

Демә ки, бу дағлар гочалыб, дүшүб—
Алчаглыг дәрәнин хисләти имиш.
Биринин пајына учалыг дүшүб,
Биринин дәринлик гисмәти имиш.

Әввәл дәрәјә ен, сонра даға галх,
Сејр елә онлары јахындан, кендән.
Дағсыз дәрә олмаз, дәрәсиз дә дағ,
Онлар гоншудулар јаранан күндән.

Өмрүн јохушуна, енишинә дөз,
Жөр инсан нә гәдәр бәхтијар имиш.
Һәр јан дүз олсајды, јоруларды көз,
Јахшы ки, дәрәләр, дағлар вар имиш.

ЗИРВӘДӘ БИТӘН ПАЛЫД

Палыд уча көстәрир көк салдығы дағлары,
Јелләр вечинә дејил, туфанларла чарпышыб.
Торпаға елә мөһкәм ишләјиб ки, зоғлары
Санки гартал овундан чајнағыјла јапышыб.

Дајаныб көвдәсинә һамы һејрәтлә бахыр,
«Гартал»ын һәр ганады нәһәнк будаға дөнүр.
Дартыныр, чајнағында галдыра билмир дағы,
Анчаг өзү бој атыр, дағ үстә даға дөнүр...

ЈАШЫЛЛЫГ НӘҒМӘСИ

Елә ки, булаглар нәғмәкар олар,
Шырылты бир һәзин нәғмәјә дөнәр.
Балача архларда шүтүјән сулар,
Ахар ағачларын тәшнә өмрүнә.

Әкәр јолу дүшсә гуру чөлләрә,
Чичәкли бир халы тохујар булаг.
Әзәлдән көзәллик севән елләрә
Јашыллыг нәғмәси охујар булаг.

Қирисә, чичәкләр саралар, солар,
Позулар дүнјанын јарашығы да.
Күндүз дүнјамызы чимдирән сулар,
Жечәләр јујунар ај ишығында.

ДАШЛЫ ДЭРЭ

Торпағында баш галдырар

Нэркиз, занбаг, нилуфэр.

Дашлы дэрэ, јаз кэлэндэ

Дашларыны сел өпэр.

Даш көврэлэр дашлығыјла,

Даш додаглар дил ачар.

Дашлы дэрэ, дашларынын

Синэсидэ күл ачар.

Кимлэр кэлиб, кимлэр кедиб,

Еһ, мәним дә

јохлуғума дөзэрлэр.

Дашлы дэрэ, дашын олум,

Эјләшсинлэр үстүмдэ

Суја кэлән көзэллэр.

БӘНӨВШӘ

Баһар досту, чичэк досту оланлар,

Жәлмишәм ки, тәбрик едим сизи мән.

Нә олсун ки, беш-он күнлүк өмрүм вар,

Баһарын илк сөзү мәнәм, сөзү мән.

Тапданарам, нечә чыхым јола мән,

Сәнкәримди, сығынмышам кола мән.

Баһар мәни бир әскәрә дөндәриб,

Әбәс јерә һәдәләјир гыш ону.

Баһар мәни кәшфијјатчы көндәриб,

Һазыр дуруб онун чичәк гошуну.

ӘСКӘР НӘҒМӘЛӘРИ

БИЗ ӘСКӘР КЕДИРИК

Нечә севән гәлбдә јара гөвр еләр,
Һичрана дүшәнләр ода јандылар.
Бири күл кәтирәр, бири көврэләр,
Адамлар нә гәдәр меһрибандылар.

Бу кечә аналар нараһат јатар,
Онлар исти чораб тохујар инди.
Бир вахт ајры нәғмә охујан гатар
Әскәр нәғмәләри охујар инди.

Сыхар әлләрим и нечә дост әли,
Нечә дост өпүшү һавада галар.
Доланар бир анда обаны, ели,
Хәјалым көјләрдә һеј ганад чалар.

Архамча бојланар, бојланар о гыз,
Һичрана дөзәни мәтин сајырыг.
Чыхыб дөјүшләрдән ата-бабамыз,
Бизсә әскәрлији чәтин сајырыг.

Һәјат өз сиррини данышар јенә,
Чыхар јолларыма чәтин јохушлар.
Анчаг чох чәкмәз ки, бу һәјат мәнә
Мәтанәт бағышлар, һүнәр бағышлар.

ӘСКӘР ПАЛТАРЫ

Кејиндим әјнимә әскәр палтары,
Анам өз оғлујла өјүнә биләр.
Инди варлығымда, инди синәмдә
Бир әскәр үрәји дөјүнә биләр.

Истәјирсән мәни одлара јандыр,
Нә олар, бәркијиб оларам мәтин.
Әскәр палтарыны кејмәк асандыр,
Әскәр шәрәфини горумаг чәтин.

ӘСКӘР ШИНЕЛИ

Һәм көзәлдир, һәм гәшәнк,
Әскәр шинели.
Һәм јорғандыр, һәм дөшәк,
Әскәр шинели.
Ким кејинсә әјнинә,
Гызар бәдәни.
О, әскәри горујар,
Әскәр вәтәни.

ӘКӘР ӘСКӘРСӘНСӘ

Гырыб кечмәлисән гышын бузуну,
Һәзијә, Гафура охшамалысан.
Әкәр әскәрсәнсә, өмрүн узуну
О мәрд икидләр тәк јашамалысан.

Бирјоллуг көнлүндән шүбһәләри боғ,
Нәјинә лазымдыр, ахы нәјинә?
Дејирсән:—Дөјүш јох, мүһарибә јох,
Еһ, нә вар индинин әскәрлијинә.

Алынмаз галадыр дајандығым пост,
Жәрәк өз мәрдлијин сәни таныда.
Әскәрлијә нә вар, сөјләмә, ај дост,
Әскәр дөјүшдәдир сүлһ заманы да.

ИКИ ӘСКӘР

Сил көзүндән о јашлары, нәдир гүссә, гәм?
Нијә мәним үрәјими ода салырсан?
Мән вәтәни горумагчын әскәр кедирәм,
Сән ешгими горумагчын әскәр галырсан.

ТӘ'ЛИМДӘ

О кечә кетмишдик һәрби тә'лимә,
Атәш кәсилмәди сәһәрә гәдәр.
Мән өз силаһымы алыб әлимә,
Ирәли чумурдум, дилимдә зәфәр.

Ајағым алтында гајалар диш-диш,
Килеј јери дејил, нә даныш, нә дин.
О бөјүк сәркәдә—Суворов демиш:
Дөјүшү асандыр чәтин тә'лимин.

Сәмада јох иди нә думан, нә чән,
Јердә көј курлајыр, шимшәк чахырды.
Атәш!—дејән кими нечә лүләдән
Кечәнин гојнуна улдуз ахырды.

Мејдан охујурду санки јер көјә,
Зүлмәти фишәнклә силләләјирдик.
Сәһәр тез ачылсын, тез кәлсин дејә,
Елә бил кечәни күлләләјирдик...

ӘСКӘР МӘЗАРЛАРЫ

Кәлир јерә алтындан санки бир сәда,
Хејир, өлмәмишик, һәлә сағыг биз.
Бир ана гәлбиндән гопанда нида,
Торпағын алтындан галхачағыг биз.

Синэмиздэн ахан о гызыл ганы,
Биз хавајы јерэ итирмәмишик.
Әскәр мазарлары тутуб дүнјаны,
Нәләлик хидмәти битирмәмишик.

Кәрәк мәрд соначан ели јарыда,
Бу торпаг бизимчүн сәнкәрдир елә.
Бил ки әскәрләрин мазарлары да,
Бу дүнја дурдугча әскәрдир елә.

ПОЛАДА ДӨНМҮШӘМ

Вәтәнчүн дөјүшән мәрд оғулларын
Нәләр чәкдијини инди дүјмушам.
Вахт олуб үстүндә јатмышам гарын,
Башымын алтына даш да гојмушам.

Кечәләр галмышам чөлүн дүзүндә,
Шахта кәсиб мәни, јенә дөзмүшәм.
Јајын истисиндә, гышын бузунда
Чөлләрдә өзүмә сәнкәр газмышам.

Чох шејә гадирәм, инди нә дәрдим,
Даһа горхутмајыр дәрә, дик мәни.
Јанымдан јел өтсә, хәстәләнәрдим,
Полада дөндәриб әскәрлик мәни...

АНАМА МӘКТУБ

Доғма өвладындан галмысан кендә,
Салам, әзиз ана, оғлундан салам!
Билирәм, дурмусан әлин чәнәндә,
Дејирсән көрәсән нечәдир балам?

Дарыхма, аначан, кефим пис дејил,
Бир-бир күнләриме салырам јола.
Тәсәлли верирсән, нәдир ики ил,
Намы әскәр кедир, дарыхма, бала!

Орда оlanda да елә беләјдин,
Јоллара бахардын дарыханда сән.
Дејирсән, ај оғул, каш тез кәләјдин,
Тәсәлли верән дә, дарыхан да сән.

Нәјат јолларында ағарыб башын,
Нәләр чәкмәмисән сән биздән јана?!
Дөјүшдән кәлмәјиб ики гардашын,
О вахтдан галмысан сән јана-јана.

Ики јара вармыш сәнин бағрында,
Бу дәрдә ачизләр чәтин ки, дөзә.
Сонра өјрәндим ки, вәтән уғрунда
Кедеб дајыларым кедәр-кәлмәзә.

Бағланыб өлүмүн горхунч голлары,
Нәјат дөнмәзләри арајыр, сечир.
Мән инди билдим ки, чәбһә јоллары
Бүтүн аналарын гәлбиндән кечир.

Сөһбәт узун чәкди бир аз дејәсән,
Аначан, гәлбини бүрүмәсин гәм.
Бир дә ки мәнимчүн һеч дарыхма сән,
Вәтәнә борчуму вериб дөнәрәм.

Дүшмәни дидәрәм бил ки, дишимлә,
Оғлунун һәр јердән көрүнәр јери.
Елә кәләрәм ки, бу кәлишимлә
Иткин дајыларым гајыдар кери...

ВЭТЭНИН КЕШИЈИНДЭ

Нэлэ бир шеј јохдур јаздыгларымда,
Боллуча тэсэлли, үмид вар анчаг.
Эскэр һәјатындан јаздыгларым да
Јәгин көнлүнүзү охшамајачаг.

Ше'римдә нә күл вар, нә дә ки чичәк,
Нэлэ кәлмәјибдир бура јаз, күлүм.
Мисралар кәлсә дә хошуна тәк-тәк,
Сәнин албомуна јарамаз, күлүм.

Ајаг сәсләримиз учалыр көјә,
Вәтән зәфәрләрә чағырыр бизи.
Нәр вахт полад кими бәрк олаг дејә
Бу һәјат тәзәдән јоғурур бизи.

Кешикдә көрәрсән, мәни кешикдә,
Кечәни күндүзә гатырам инди.
Јата билмәјирдим јорған-дөшәкдә,
Торпағын үстүндә јатырам инди.

Анчаг ки, бир гәдәр көдәкдир дилим,
Јарышда чох заман достларым удур.
Бир вахт тәкчә гәләм көтүрән әлим,
Нәм автомат тутур, нәм гәләм тутур.

Кешикдә дурмушам, зарафат дејил,
Нәр вахт сајыг олам кәрәк јеримдә.
Мәнә ағыр кәлән автомат дејил,
Вәтәнин һаггыдыр чијинләримдә.

ЕСТАФЕТ

Елләр бу ән'әнәјә
Нәр вахт алгыш дејәчәк.
Атам кејән шинели
Бу күн мән кејинмишәм,
Сабах оғлум кејәчәк...

СЕВКИЛИСИ ЭСКЭР ОЛАН ГЫЗЛАРА

Көзүңүз јол чәкәр ајлардан бәри,
Пычылдајарсыныз һеј һәзин-һәзин.
Кирәр јухунуза аддым сәсләри,
Гәлбиниз гуш кими чырпынар сизин.

Бу гәдәр һичрана дөздүңүз нечә?
Чәтиндир сөјләсәм инчијәрсиниз.
Эскәр мәктубуну ачыб кизличә,
Сөзләрин одуна исинәрсиниз.

Һичран ешг одуну сојутмаса да,
О өтән илләрин көрүнәр јери.
Еһ, илләр керижә гајытмаса да,
Сизин севкилиниз гајыдар кери.

АЈАГ ДӨЈЭНДӘ ДӘ

Титрәк әлләринә јетишәр әлим,
Өмрүнә аз галыб интизарын да.
Сүкут еләјирсән, нијә, севкилим?—
Көнлүм мәктубунун интизарында.
Ај кечәр, һәфтәләр гопар јериндән,
Сејрәләр синәмдән о дәрд, о ағры.
Ајаг дөјәндә дә өз јеримдә мән,
Санырам кедирәм һеј сәнә доғру.

Һеј ајаг дөјүрәм һәлә јеримдә,
Бизә әскәрликдә чаван дејирләр.
Һәлә өзүм кими ше'рләрим дә
Һәгиги мә'нада әскәр дејилләр.

ТӘЛӘС, АЈ ГАТАР

Гатар јола чыхыр: тыг-тыг, трык-тык...
Жөтүрүр һәр јаны сәси, сәмири.
Кедир ајағында бир дәмир «чарыг»,
Ајаглајыб кечир дәмир дәмири.

Вагонлар елә бил почт гутусудур,
Инсанлар ичиндә мәктублар кими
Гатар нәфәс алыб дајаныр, будур
Мәктублар үнвана јағыр гар кими.

Јерә дүшәнләрдән бири дә мәнәм,
Үнвана чатмагчүн дөнмүшәм јелә.
Нә вахтдыр јолуму көзләјир нәнәм,
Билирәм, савады олмаса белә

Мәни охујачаг, басыб бағрына,
Дејәчәк: өзүндән, ишиндән даныш.
Һәлә атам, анам, бачым бир јана,
Јығылачаг бизә нечә дост, таныш.

Кәндимиз мәнимчүн дарыхыб јаман,
Һәр јердә бир чүрә динәчәјәм мән.
Севдијим көзәллә көрүшән заман
Севки мәктубуна дөнәчәјәм мән.

Билирәм, һәр кәсин көнлүндә сөз вар,
Жәрәкдир јетишә сөз үнванына.
Јолларда ләнкимә, тәләс, ај гатар,
Мәктублар тез чатсын өз үнванына...

НӘ БИЛӘРДИК

Севмәсәк, Ај тәк нур сачан
Үзүн гәдрин нә биләрдик?
Севда илә долуб дашан
Көзүн гәдрин нә биләрдик?

Боран алды үстүмүзү,
Оғурлады истимизи.
Боғмасајды түстү бизи,
Көзүн гәдрин нә биләрдик?

Доғма сајардыг һамыны,
Кәзмәздик атын һамыны,
Дадмасаг шитин тамыны,
Дузун гәдрин нә биләрдик!

Бу мејдана кирмәсәјдик,
Һагга көнүл вермәсәјдик,
Әјриләри көрмәсәјдик,
Дүзүн гәдрин нә биләрдик?

Үрәкләрдә нур олмасаг,
Сулар кими дурулмасаг,
Фүзулијә вурулмасаг,
Сөзүн гәдрин нә биләрдик?

Севки—өмрүн јарашығы,
Һәсрәт—көнүл сармашығы,
Севмәсәк Сары ашығы,
Сазын гәдрин нә биләрдик?

Ајрылыг бизи јахмаса,
Көзүмүздән јаш ахмаса,
Чохдан әлимиз чыхмаса,
Азын гәдрин нә биләрдик?

Устајам, дејиләм нашы,
Наваланыб көнлүм гушу,
Көрмәсәк боранлы гышы,
Јазын гәдрин нә биләрдик?

АЈЛЫ НӘҒМӘЛӘР

Гәлбинә севки дүшәнин
Јуху кедәрми көзүнә?
Ајағым јердән үзүлүр,
Ај мәни чәкир өзүнә.

Онун бирчә тәбәссүмү
Јеримдән гопарыр мәни.
Ушаг тәк әлимдән тутуб,
Һараса апарыр мәни...

* * *

Мән јухуја кедән кими
Көјдән Ај ашағы дүшүр.
Јаздыгларымын үстүнә
Кәлиб Ај ишығы дүшүр.

Һәсрәт долу мисраларын
Көзләринә кетмир чимир.
Үрәјимин арзулары
Сәһәрәчән чимир, чимир...

Ачылыр сәтирләримин
Гырышығы, ујушуғу.
Јарымчыг галан ше'рими
Тамамлајыр Ај ишығы.

Чызмагарамы охујуб
Аһ чәкәни гынамырам.
Ахшам јаздығым нәғмәни
Сәһәр дуруб танымырам...

АЈЫМ

Ајым, нијә күскүнсән?
Јорғунсан, ја үзкүнсән?
Севәнләрин бахдығы
Бир сәһрли күзкүсән.

Тој-бајрамды кәлишин,
Сәадәтди күлүшүн.
Кечәләр шаирләри
Дәли етмәкди ишин.

Мәни сојугча сүзмә,
Севән көнлүмү үзмә,
Пәнчәрәдән кир евә,
Үзүнү гој үзүмә...

АЈЛЫ КЕЧӘ

Ајлы кечә, ајлы кечә,
Ахды өмрүмә, өмрүмә.
Ајлы кечә, ај көзүнлә
Бахдын өмрүмә, өмрүмә.

Ајлы кечә, ајлы кечә,
Бир ај үзә вурулмушам.
Ајлы кечә, ајлы кечә,
Әчәб бәхтәвәр олмушам.

Көјүн улдуз «мәмәсиндән»
Кечә нәнә ишыг сағар.
Интизарлы көзләримә.
Улдуз-улдуз ишыг јағар.

Булуд көрдүм, елә сандым
Көјдә кимсә гуруб чадыр.
Ај кирди булуда, нејнәк,
Ај үзлүм ки, јанымдадыр?!

АЈЛА ҮЗ-ҮЗӘ

Мән Аја бахан заман
Ғалым пәришан олур.
Мән Аја бахан заман
Ғәлбимә севки долур.

Санки сөһбәт едәрәм
Ән меһрибан адамла.
Үрәјимә һәсрәтин
Сүзүлүр дамла-дамла.

Ај мәни дәли едиб,
Јухум әршә чәкилиб.
Билирәм ки, сәнин дә
Көзүн Аја дикилиб.

Севәнләрин јолуна
Нур чиләјән о фәнәр
Интизар бахышларын
Көрүш јеринә дөнәр...

АЈДЫНЛЫГ КЕЧӘЛӘРДӘ

Ешгин јолу үстүндә
Һәр ишыг мајак олур.
Севәнләрин һамысы
Кечәләр ојағ олур.

Арзулар гөнчә тутур
Ај ишығындан ичиб.
Сәјјарәләр ичиндә
Көзүм бир улдуз сечиб.

Ајдынлыг кечәләрдә
Ғуш олмағ истәјирәм.
Мән учуб улдузлара
Ғошулмағ истәјирәм.

Онлара әлми чатар
Улдузлар чох гәлбиди?—
Һәрәси бир севәннин
Ишыг сачан гәлбиди.

Е'ТИБАРЛЫ ДОСТ

Һәр гонағ мәним башыма
Доланды пәрванә кими.
Көврәлдим, синәмдә үрәк
Титрәди бир нанә кими.

Ахшам дүшдү, шәр гарышды,
Достларым дөндүләр кери.
Сон көзләри өләзиди,
Бумбуз олду очағ јери.

Көжә бахдым, гәлбим әсди,
Бу ај мәнәдә үрәк гојмур.
Тәкчә о, е'тибарлыды,
Кечәләр мәни тәк гојмур.

ЖАРПАГЛАРЫН АРАСЫНДА ЧИЧӘКЛӘЈӘН АЈ

Р. Рзаја

Бу кечәнин сүкутунда бир дәли һарај,
Бу кечәнин чәмалына олмушам әсир.
Жарпагларын арасында чичәкләјиб ај,
Бу лөвһәни сејр етдикчә үрәјим әсир.

Жарпагларын арасында чичәкләјән ај
Бу дүңјанын ән бәхтәвәр чичәји имиш.
Жарпагларын арасында чичәкләјән ај
Демәјәсән, бир шаирин үрәји имиш...

* * *

Гапыны ачдым,
Ај кирди евә.
Гапыны өртдүм,
Ај чыхды чөлә.
Ону душтаг еләјиб
евдә сахлајан
анадан олмајыб һәлә...

* * *

Жашыл ишыг
кәл-кәл дејир,
гырмызы—дајан,
сары—һазырлаш:
—Ајым, нә гәдәр сәнин үзүнә
баха-баха дајаным?

КОР АЈ

Ишыға гәрг едир чығыры, изи,
Ај чөлә, чәмәнә чағырыр бизи.
Нурундан пај верир дәрәјә, дүзә,
Һәр шеји, һәр шеји көстәрир бизә.
Анчаг көзү корду, һеч нәји көрмүр,
Шеһ алтда үшүјән чичәји көрмүр.
Одундан од алыб јанан көзләри,
Жарасы нур сачан үрәји көрмүр...

АЈ

Јухусу гачанлара
Үмидди, дајагды Ај.
Жарым, јолдашым јатыб,
Јахшы ки, ојагды Ај.
Шаирләрин јолуна
Нур сачан мајакды ај.

пейман бағладыг.
Севинч гәһәри боғду бизи,
ағладыг...
Һәсрәт долу мисралар
Һәсрәт долу гәлбимизә ахды.
Фүзули мејданы—
мәһәббәт дүнјасынын пайтахты.
Бу ад чох јарашыр она.
Севмәји бачармајанлар,
ше'рә биканәләр
кирмәсин бу мејдана...

ШАИРИН КӨЗҮНДӘН ЧЫХАН КӨЗ ЈАШЫ

Дедин—Ағламырсан, даһсан елә бил,
Мәнимсә көзүмдән кур селләр ахыр.
—Шаирин көз јашы көзүндән дејил,
Шаирин көз јашы гәләмдән чыхыр.

Синәмдә ағрылар чалханыр, дашыр,
Сәнин килејләрин һәдәрди, һәдәр.
Шаир гәләминдән чыхан көз јашы
Кағызлар үстүндә нискил көјәрдәр.

КӨНЛҮМ

Көнлүм гырыг шүшәди,
Үмиди күнәшәди.
Севинчи—кол дибиндә
Кизләнен бәнөвшәди.,
Дағ јанында дағ көнлүм,
Зирвәләри ағ көнлүм.
Гәм-гүссә һасарынын
Ичиндә душтаг көнлүм...

ДӨРД ФӘСИЛ

Дөрд фәсил—
дүнјанын
дөрд үзүдү,
заманын дөрд тәкәри,
илин дөрд сөзүдү.
Үрәјин дөрд ханасы,
дөрд севинчи,
дөрд әзабыды.
Тәбиәтә ачылан
дөрд сәһрли гапыды...

* * *

Итдин о дағын архасында,
о дағ ајрылығын сәһрәди—
кечилмәз һасарыды.
Анчаг...
далынча гүруба бахмырам,
үзүм күндоғана сарыды.
Әкәр доғрудан да күнәшсәнсә,
јенидән гајыдачагсан өмрүмә...

ЈАХШЫ КИ ДҮНЈАНЫН СЕВӘНЛӘРИ ВАР

Дүнја нечә дәфә ағ бәләнсә дә,
Гәлбимин башында бир ишыг јанар.
Бу ешгин үстүнә гар әләнсә дә,
О гарын алтындан гәлбим бојланар.

Һәлә нечә дәфә көзүн долачаг,
Нечә јол дөнәчәк өмрүнә баһар.
Санма ки, бу севда јетим галачаг,
Јахшы ки, дүнјанын севәнләри вар.

Көзүмү көзүндөн етдилер сүркүн,
Вэтэн нискилини гәриб көрөчөк.
Гар алтдан бојланан гәлбими бир күм
Бир кәнч өз јарына дәриб верөчөк.

Үстүмә јағачаг дүмағ ләчәкләр,
Ала көзләринә олум садаға.
Јахшы ки, дүнјада севән үрәкләр
Нә горуг таныјыр, нә дә гадаға...

ГУШ ДИМДИЈИНДӘН ДҮШӘН СЕВДА

Көрпәчә бир булаг идим,
Кур чаја дөнәчәк өмрүм.
Бир гуш димдијиндән дүшән
Севдаја дөнәчәк өмрүм.

Әтри галыб чичәкләрдә,
Јахасы шух күләкләрдә.
Мәни дујан үрәкләрдә
Сәдаја дөнәчәк өмрүм.

Синәм өләзијән очаг,
Достдан, јардан ајрылачаг,
Жөрүшләрдән сыјрылачаг,
Видаја дөнәчәк өмрүм.

Заман титрәјир сачымда,
Гәлбим өмүр ағачымда.
Һәјатымын сон учунда
Нидаја дөнәчәк өмрүм...

ИСТӘЈИРӘМ

Истәјирәм суалларла долу
мәктубуна чаваб јазым.
Анчаг үрәјимдә сәни исидә биләчөк
бирчә килә сөз тапа билмирәм.
Гаршымдакы ағ вәрәги
ағ бајраг кими галдырмагдан башга
сөз тапа билмирәм.

ГАН БАҢАСЫНА

Истәмирәм ки, бир дәлиганлы
бизә баха, сына!
Бу өпүшүн ән учузу
ган баһасынады, күлүм,
ган баһасына...

СЕВКИ

Өмүр вәфасызды,
буну билә-билә
јенә севирик ону.

* * *

Сәнин көзләринин јашы,
Тале үзүјүмүн гашы...

* * *

Тале гисмәт еләди, вердин мәнә пај, көзәл,
Көзләрин кәл-кәл дејир, чәтин бу јолдан дөнәм.
Илк севки мүәллимин мән олсам да, ај көзәл,
Мәһәббәт күлшәнинә јолу сон дүшән мәнәм...

ГАЛАЧАГ

Элвида десэн дэ, унут десэн дэ,
Севда күлшэниндэ изим галачаг.
Сэнин унудулмаз хатиратында
Сөһбэтим галачаг, сөзүм галачаг.

Јохсан, бир мүгэддэс гэмэ батмышам,
Шәһди-шәкәриндән бир аз дадмышам,
Сэнин үрәјиндә очаг чатмышам,
Аловум сөнсә дэ, көзүм галачаг.

Диндирән олмаса, динән дејилсән,
Елэ јанырсан ки, сөнән дејилсән,
Билсәм дэ керіјә дөнән дејилсән,
Јенә јолларында көзүм галачаг.

Шаирин дөнәрми сөвкідән үзү?
Чошуб чалхаланыр севки дәнизи,
Тале көрүшдүрсә јенидән бизи,
Үзүнә бахмаға үзүм галачаг...

* * *

— Нечә севим сәни, үрәји дашсан,
Даш илә ахы ким үлфәт бағлајар?
— Торпаг вар гојнунда неч нә битирмәз,
Даш вар ки, гојнунда чајлар чағлајар.

БӘНӨВШӘ

Чичәкләдин, демәк јазды,
Нијә белә өмрүн азды?
Һаггын вар батасан гэмә,
Һәлә бу аз имиш демә,
Ачылан кими дәрирләр,

Севәнләрә көндәрирләр.
Ким ки сәни сеvir, дујур,
Әтриң јашајыр ил боју
Үрәјиндә о инсанын,
Мүгәддәсдир адын-санын.
Гисмәтимә сән дүшәсэн,
Нә севимли бәнөвшәсэн...

НАР ЧИЧӘЈИ

Нар чичәји, нар чичәји,
Илк ешгин нүбар чичәји.
Гөнчәләдин, ләчәк ачдын,
Көзүмдә јаш чичәк ачды.
Өмрүмдә баһара дөндүн,
Бир чүт чатал нара дөндүн.
Гој јахындан көрүм сәни,
Әл узадыб дәрим сәни...

* * *

Көз тутду, чәфасы үрәјә дүшүр,
Үрәјин көрпүсү көзлә ојнама.
Јаш үстә јаш кәлир, илләр өтүшүр,
Оду сөндүрмүсән, көзлә ојнама.

Көврәк дујғуларын елә бил нејди,
Нејин гәлбиндәки дилиндә галмаз.
Мәһәббәт јанғысы хаталы шејди,
Елә јанарсан ки, күлүн дә галмаз.

* * *

Үзүнә нур сачан тәбәссүм һаны?
Көрүрәм, үрәјин сөзлә долуду.
Јенә нә дејибләр гаралыб ганын,
Чөкүб арамыза килеј булуду.

Ујма индэн белә ара сөзүнә,
Ешгими көзүмдән оху һәмишә.
Севинчин нурујла күлән үзүнә
Гыјмарам кәдәрин көлкәси дүшә...

* * *

Көврәлирәм о ағ әлләр чичәк дәрәндә,
Өзүм дә чашыб галмышам, сәни көрәндә
Гар алтындан баш галдыран новрузкүлү тәк,
Аз галыр ки, дешиб чыхсын көксүмү үрәк...

ГЫЗЛАР

Севкими гојдуруз лаға,
Өзүм үчүн көрк етдиниз.
Мәним көврәк һиссләримини
Үрәжимдән һүркүтдүнүз.

Көзүнүз сизи севәни
Аздырар, јола чыхартмаз.
Гызлар, сизин аранызда
Гарға да бала чыхартмаз...

ҺӘЈАТ ЈОЛДАШЫМА

Чох сағ ол, гәлбимдә одун јашајыр,
Дилимдә мүгәддәс адын јашајыр.
Хошбәхт дејиләмми, мәни өзүмдән
Даһа чох истәјән гадын јашајыр?!

ИЛК КӘНЧЛИЈИМ

Күндәлијими вәрәгләјәркән

Мән јаздығым күндәлијин һәр сәһифәси
Тарих олуб...

Бир сызылты гопур синәмдән.
Вәрәгләри чевирдикчә үрәјим әсир,
Өмрүн өтән чағларына гајыдырам мән.

Илк кәнчлијим, сәһбәтиндән дејиләм дојан,
Кәлмишәм ки, хәбәр алам: кефин нечәди?
Бу саралмыш күндәликдә һеч вахт солмајан
Севдамызын чичәкләри һәлә гөнчәди.

Мәним достум, гошулмусан учан гушлара,
Јаз кәләндә селләр кими чошуб-дашмысан.
Хәјалымын гајығлары дәјиб дашлара,
Һәгигәтин сәрт үзүнү көрүб чашмысан.

Гынамырам, о заманлар ушаг олмусан,
Бөјүк ишә чан атанда сәһвләрин олуб.
Нә јахшы ки, ријалардан узаг олмусан,
Севда адлы бир дүнјаја сәфәрин олуб.

Мәһәббәтдән сөз ачармыш сајрышан улдуз,
Ајлы кечә артырармыш ешгин дадыны.
Көр нә бөјүк иш олубмуш—истәдијин гыз
Ушағларын јанындача чәкиб адыны.

О вахт сәнин аләминдә һәр кичик нахыш,
Һәр адичә тәбәссүм дә мәһәббәт имиш.
Сәни хошбәхт еләмәјә бир оғрун бахыш,
Бирчә ширин кәлмә белә кифәјәт имиш.

Бир заманлар ишвәсиндән илһам алдығын
Һәммин көзәл чеврилибдир чан сирдашыма.
Сәнин о вахт кәлмәсинә һәсрәт галдығын
О гыз инди пәрванә тәк дөнүр башыма.

Илк кәнчлијим, итиб кетдин сән илим-илим,
Сәадәтә говушмушам, өмрүм јаз олуб.
Узаг гачан севкилинә јетишиб әлим,
Өмрүн о хош чағларыса әлчатмаз олуб...

«ЧИНАР» РӘГС ЕЛӘЈӘНДӘ

Чинар бојлу гызларымыз
Чинар кими јырғаланды.
Чинарларын будағында
Тумурчуглар сырғаланды.

Данышдыра билсән әкәр,
Данышарлар, күләрләр дә.
Јарпаг олмаг истәјәнләр
Аз олмады күл әлләрдә.

Палыд икидләр сүздүләр
Чинар бојлу көзәлләри.
Һәр чинар бир гыза дөнүб,
Санки чинар јарпағыды
гыз әлләри.

А чалғычы, јаныглы чал,
Будагларда үт јарпағы!
Дүшүб гонајды чијнимә
Биринин бир чүт јарпағы...

ЧОБАН ГАРДАШ

Узаныб чај гырағында
Күдәк гызлары, гызлары.
Сејр еләјәк оғрун-оғрун
Ај тәк гызлары, гызлары.

Јенә чыхаг о дағ үстә,
Гушлар суссун будаг үстә,
Һарајласын булаг үстә
Түтәк гызлары, гызлары.

Нур дамчылар дөнсүн селә,
Хатирәләр кәлсин дилә.
Һәсрәт долу сәда илә
Үтәк гызлары, гызлары...

ВӘҺДӘТ

Гәлбимдә мәнәббәт, үрәјиндә кин,
Тамам фәргләнирик бир-биримиздән.
Бә'зән дүшүнүрәм, јәгин магнитин
Шимал гүтбү сәнсән, чәнуб гүтбү мән.

Дејирсән: тутмарыг бир-биримизлә,
Буну дүшүнмүшәм дәриндән дәрин.
Дејирәм, әзизим, бир мәни динлә,
Олмурму вәһдәти әксликләрин?!

* * *

Ешгими инкар етмәк мәнә өлүмдүр, өлүм,
Инкарлыг дујмамышам јох дејәркән сәсиндә
Мәнәббәт фәлсәфәсин дејә билмәрәм, күлүм,
Јох инкар демәк дејил һәјат фәлсәфәсиндә.

БИРТӘРӘФЛИ МӘҺӘББӘТ

Милјон тәбәссүмлә гаршымда дурсан,
Јохдур мәнәббәтим зәррәчән сәнә.
Унутма, сыфыры милјона вурсан,
Ахыры сыфырдыр, сыфырдыр јенә.

ТӘКРАР

Дејирләр ки, бир шејә баханда тәкрар-тәкрар,
Адиләшәр һәмин шеј, бахмаға галмаз һәвәс.
О гара көзләриндә сөјлә, адиликми вар,
Күндә јүз јол бахырам, нијә јорулмурам бәс?

АЈРЫЛЫГ

Үрәк атәшләрә галанар,
Тез ајрыланда.
Сулар бирләшәндә буланар,
Биз ајрыланда.

ГОША СИМ

Елә дүшүнмә ки, билмир үрәјим,
Нә јува гушујуг, ахы кимик биз?!
Сәндән ајрылмаға кәлмир үрәјим,
Дејирсән, елә бил гоша симик биз.

Бизә дүзәнләр дә инди олуб дик,
Икимиз бир јердә ола билмәрик.
Гоша сим олсаг да, көкдән дүшмүшүк,
Мәһәббәт маһнысы чала билмәрик.

СӘН БАХСАН

Елә мәст еләјиб көзләрин мәни,
Дағлар топуғумдан, көј гуршағымдан...
Чәкилиб дүнјанын чисәји, чәни,
Үрәјим асылыб көј гуршағындан.

Чиркин дә көзүмдә көјчәјә дөнүб,
Сән бахсан, севинәр, талејим күләр.
Үрәјим бир овуч чичәјә дөнүб,
Сәнин гәдәминә сәпилә биләр...

КӨЗҮМҮН ГАН ЧЫҒЫРЛАРЫ

Һара атым синәмдәки бу ағрылары,
Һәјатымы индән белә кимә һәср едим?
Көзүмдәки гыпгырмызы ган чығырлары
Ајағынын изләриди јохса һәсрәтин?

О чығырлар ган ағлајан булуд көзүмдә
Ишыг сачан гызыл-гызыл шимшәкди јохса?!
Су әләдин, көмүр олду гызыл көзүм дә,
Көзләрим ачыб көрдүм јанымда јохсан.

ҮРӘК

Һәр тарзәнин әлиндә динмәз гәлбимин сими,
Бундан сонра өзүнә ахтар өзкә пешә сән.
Өзүнү апарырсан нијә сәрнишин кими,
Үрәк гатар дејил ки, миниб сонра дүшәсән.

Инсанларын әлиндә ојунчаг дејил һәјат,
Јәгн ки, бу һикмәти дујмајыбсан һәлә сән.
Дејирсән ки, адымы үрәјиндән силиб ат,
Үрәк гатар дејил ки, миниб, сонра дүшәсән.

ШИМШӘК ИШЫҒЫНДА

Шимшәк ишығында «чимди» дағ, дәрә,
Санки аловланан тәндирди көјләр.
Торпагдан күч алыб галхан күлләрә
Долу јумруғуну ендирди көјләр.

Һәдәләр көндәрди гардашын, атан,
Чичәк мәһәббәтим бојланды, галхды.
О буз јумруглары саја салмадан,
Шимшәк ишығында көзүнә бахдым...

КӨСӨВ

Севән үрәжимә жазылыб адын,
Үрәк севәнләрә эн мүнәсиб ев.
Сән очаг көрмәјән сулу бир одун,
Мән очагдан чыхан гара бир көсөв.

Көсөвә нә вар ки, һәр одда јанар,
Көсөв инсан кими даныша билмир.
Нијә ешг одуна көсөв оланлар,
Башга бир очагда алыша билмир?

АЛОВА ДӨНҮР

Булуд вар көјләрдә гара-горхулу,
Булудлар да вар ки, дүмаг гар кими.
Јел әсчәк үзүнү тутар сачларын
Ај үзүнү тутан булудлар кими.

Булуддан-булуда ахан гығылчым
Бир дәфә парлајыр, сонра тез сөнүр.
Сәнин көзләриндән чыхан гығылчым,
Мәним үрәжимдә алова дөнүр.

ҲАВАМ ЧАТМЫР

Нә вахтдандыр ајрылмышыг,
Мәндә буна давам чатмыр.
Дүзү, јаман дарыхырам,
Елә бил ки, һавам чатмыр.
Демирәм ки, оксикен вер,
Јох, башгадыр дәрди-сәрим.
Сәнин карбон нәфәсини
Арзулајыр чијәрләрим...

* * *

Севкиси јохса
Севилмәз ашыг.
Үрәк лампады,
Мәһәббәт ишыг...

ТҮРК МҮҒӘННИСИ ӘМӘЛ САЈЫНА

Һәзин бир дүјғу кими
Гәлбими бүрүјүрсән.
Сән охуја-охуја
Шам кими әријирсән.

Дилин нечә шириндир,
Мән о дилин көләси.
Јанағындан ахан јаш
Шамын одлу киләси.

Динләдикчә нәғмәни
Көврәлирәм, долурам.
Сәсинин ишығынын
Пәрванәси олурам.

Әлим әлинә чатмыр,
Көзүм көзүнә бахыр.
Сәсин јаз јағышына
Дөнүб гәлбимә јағыр...

ИНАДҚАР ГӘЛӘМ

Јолларымыз ајры дүшүб,
Өзүн баша дүшән гызсан.
Мәним үрәжим долуду,
Сәнсә јазылмыш кағызсан.

Мөним гэлбим инсафлыды,
Көнлүнү үзмөк истөмир.
Анчаг гэлэмим жазылмыш
Вэрэгдә кәзмәк истөмир...

ОХУМА, БҮЛБҮЛ, ОХУМА

Үрәјиндән гопан аһлар
Үрәјими парчалајыр.
Сәнин бу кәдәрли нәғмән
Дәрдләримә дәрд чалајыр.
Охума, бүлбүл, охума!

Сәсіндә ки бу јанғы вар
Мәни саларсан гана сән.
Севкилимин синәсіндән
Гопан үрәк тәк гонасан
Јахама, бүлбүл, јахама!

Ајрылыг дүшдү араја,
Бәсди, сәс вермә сәсимә.
Дөзәммәрик бу һараја.
Гәлбимдәки сары симә
Тохунма, бүлбүл, тохунма!

Кәсә билмәсэн нәғмәни
Димдијинә күл аларсан.
Сәсіндә од вар, ишыг вар,
Јаныб, јаныб күл оларсан
Аһыма, бүлбүл, аһыма!
Охума, бүлбүл, охума!...

ОНУНЧУ КӨЗЭЛЛИК

Көзәллик ондур, доггузу дондур.
Аталар сөзү

Көзәл гыз, күчәдә кәлсәм гаршына,
Сүрмәли көзләрин күләчәк сәнин.
Десәм бәнзәјирсән товуз гушуна,
Билирәм, хошуна кәләчәк сәнин.

Дүзү, әјниндәки о көзәл палтар
Аз галыр мәни дә сала кәмәндә.
Доггуз көзәллијин доггузу да вар,
Онунчу көзәллик чатышмыр сәндә...

УШАГ ҺӘКИМИ

—Кечәләр јатмырам сабаһа кими.
—О гәдәр хәстәсэн, јә'ни, ај оғлан?
Сән бөјүк, мән исә ушаг һәкими,
Сағалда билмәрм сәни, ај оғлан.

—Мөним тәк хәстәјә лазымды хош күн,
Сәнин дә сөһбәтин үрәкачандыр.
Һеч нараһат олма, онсуз да ешгин
Ушаға дөндәриб мәни һачандыр...

НЕЈЛӘЈИМ?

Мәһәббәтдән аз јаз,—
Ешитмишәм нечәләриндән.
Нејләјим,
чәкә билмирәм
дәмир ајағымы,
Мәһәббәтин магнит
гүчәләриндән.

ДИЛЛӘ КӨЗ АРАСЫНДА

Көзүн дејир јахын кәл,
Дилин дејир узаг кәз.
Диллә көз арасында
Де, нејләјим инди бәс?

СӘНИНЛӘ ҮЗ-ҮЗӘ

Көзләриндәки ишыг
Варлығымы исидән
Күнәшә дөндү.
Гөнчә тәбәссүмүн
пардахланыб ачылды,
Күлүшә дөндү...

ТӘЧНИС

Тәбәссүмүн дүзәлдибдир бах, иши!
Гурбан олум ешгинә дә, јара да.
Көр нејләди онун сүзкүн бахышы?
Јоха чыхды синәмдәки јара да.

Сачындакы ја әнбәрди, ја хына,
Бир күл олуб учуб гонам јахана.
Чан атырам үзә-үзә јахына,
Ешги чошгун бир дәнизди, јар ада.

Вахтын кечсә белә дилбәр гыз илә,
Бир дәгигән бәрабәрди гызыла.
Јағыш јаға, кәлиб сәнә гысыла,
Үрәјиндә бир тәлатүм јарада.

ЈАЗ КӘТИР

Биканәләр доғма санмаз кәлмәни,
Һәр јетәнә тај еләмә кәл мәни,
Дејәчәјин о мүгәддәс кәлмәни
Көзләринин бәбәјинә јаз кәтир.

Қур ишығын пәрванәси аз олмаз,
Гранити кәсә биләр аз алмаз,
Бир өпүшлә көзәллијин азалмаз,
Бир өпүшлә варлығыма јаз кәтир.

* * *

Әсил јара көнүл верән јарыјар,
Инанмырам һәр јетәнә јар уја.
Јенә чәкиб гылынчыны ајрылыг,
Кен дүшмәклә унудармы јары јар?!

МӘҢӘББӘТИН НӘҒМӘСИ

Бир бүлбүл чырпыныр синәмдә.
Охудуғу нәғмә—
мәним өмрүм.
Евдә охујур,
ишдә, күчәдә охујур...
О бүлбүлүн севкилиси
сәнин синәндә душтагды.
Бир-биринә сөјкәнәндә
ики гәфәс,
сәс-сәсә верәчәк
бир чүт бүлбүл...

КҮЧЭМИЗДЭН КЕЧЭН ГЫЗ

Варлыга нэ дарлыг—
күлүшләрини
үстүмүзэ эндәирсән.
Һамынын сәндән умачағы вар,
һамыја тәбәссүм пајы
көндәирсән.
Һәр бахышынла
өзүнә бағлајырсан һамыны.
Һәр оғул чыха билмәз
белә дүјүндән.
Кечирсән күлүмсәјә-күлүмсәјә,
елә бил һеч хәбәрин јохду
һамыны
бәхтәвәр еләдијиндән...

ТЕЛЕФОН СӨҢБӘТИ

—Дилин топуг чалыр, јанағын јаныр,
Үз-үзә кәләндә нијә әсирсән?
Көзүндән бир дәли һәсрәт бојланыр,
Мәни тәкләмәјә мәгам кәзирсән.

—Нә вахт үрәјимин оду сөнәчәк,
Јаныб говрулурам илләрдән бәри.
Һөнкүрсәм, көз јашым селә дөнәчәк,
Јујуб апарачаг хатирәләри.

—Гәлбимдә мәнәббәт чырағы сөнүб,
Күллә ојнамағын наһагдыр, наһаг.
—Мәним еһтирасым ач гурда дөнүб,
Сәни гузу кими парчалајачаг...

* * *

Бәс нә вахт динәчәк де, көнүл тарым?
Мизрабы тутмусан өз овчунда сән.
Телефон хәттидир бу мисраларым,
Бир учунда сәнсән ,бир учунда мән.

Өзкәјә гисмәтмиш бу тој, бу бајрам.
Чимирсән мәнәббәт јағышында сән.
Бу башда елә һеј пычылдајырам,
Сусурсан мисранын о башында сән.

БУ СЕВДАНЫН ЈОЛУ

Бу севданын јолу сисди, думанды,
Әзабларым үрәјинә јатдымы?
Ел ичиндә рүсвај олмаг јаманды,
Бу һалыма сәнин гәлбин шаддымы?

Үрәјимә һәсрәт оду јүкләниб,
Бәдхаһларын гулаглары шәкләниб,
Бахышларым бахышына көкләниб,
Охујачаг, мизраб телә чатдымы.

Ел нә дејәр?—Үрәјин нә вечинә.
Дағ ашарам бу јанғынын күчүнә.
Көзләримин ичинә бах, ичинә,
Бәбәкләрим бәбәјинә јаддымы?

Үзүн пајыз чичәјини андырыр,
Үрәксиздән кәнар гачыр, јан дурур,
Тәбәссүмүн јашыл ишыг јандырыр,
Бахышларын аловдуму, оддуму?

Битишәрми шүшә гәлби гырсалар?
Бу һәсрәтин оду мәни гарсалар.
Тамарзыҗыг, говушмагчын вүсала
Кифајәтдир илк чәсарәт аддымы...

ӘСКИК ОЛМАЗ

Бизим бу јерләрин тој-дүјүнүндән
Каман әскик олмаз, тар әскик олмаз.
Чај ахар, дағларын сују түкәнмәз—
Мәнбәји вар исә, вар әскик олмаз.

Күләр зирвәсиндән сәнә узаглар,
Гајнајар көксүндән сәрин булаглар.
Елә учадыр ки, бизим бу дағлар,
Јајда зирвәсиндән гар әскик олмаз.

Кетмәјиб кимсәјә борча тәбиәт,
Вермәз нанкорлара мачал тәбиәт.
Билир өз ишини гоча тәбиәт—
Күлүн дөврәсиндән хар әскик олмаз.

Узаглар нә гәдәр олубдур јахын,
Галхыб зирвәләрә дөрд јана бахын.
Инсан әлләријлә салынан бағын.
Үстүндән һеч заман бар әскик олмаз.

Бағбан ағач әкәр ширин бар үчүн,
Үрәјим тәләсәр илк нүбар үчүн.
Бир көнүл охшајан шух никар үчүн
Шаир үрәјиндә јер әскик олмаз.

* * *

Ким дејир ки, ешгин көлү
Мәнә дәринди, дәринди?
Синәмдә гөнчәләр ачыб,
Көзәл, дәр инди, дәр инди.

Доландым дәрәни, дағы,
Ов бәријә кәлди јахын.
Нијә онун гаш-габағы
Чәнә бүрүндү, бүрүндү?!

Елә бил һеч гыз дејилди,
Үрәкдәки нә мејилди?—
Чешмә үстүнә әјилди,
Синә көрүндү, көрүндү.

Ајна сулар аловланды,
Јанаглар елә бил ганды.
Өз әксинә бахыб, јанды,
Нәләр чәкмишик көр инди?!

* * *

Күнәш тәк чых отағындан,
Күлүш ахсын додағындан.
Күнәш мејнә будағындан
Асды үзүмү, үзүмү.

Көј сулара дүшдү әксин,
Габарды севдалы көксүн.
Бәхтәвәрәм, од нәфәсин
Гарсды үзүмү, үзүмү.

Әһсэн баһар күләжинә—
Чичәкләрин бәбәжинә,
Севәнләрин үрәжинә
Јазды сөзүмү, сөзүмү...

АБШЕРОН КӨЗЭЛИНӘ

Ала көзлү, гәләм гашлы,
Бир көр нејләди, нејләди?!
Елә бахды, ағлым чашды,
Билмәм јер нәди, көј нәди?!

Лал көнлүмә сәда дүшдү,
Көсөв идим, ода дүшдүм.
Өтән чағлар јада дүшдү,
Јарам көјнәди, көјнәди.

Гоша кәзәк сизин бағы,
Алманы нејнирәм ахы?
Абшеронун јарашығы
Јарым, мејнәди, мејнәди.

Гыврым телләр дәстә-дәстә,
Үзү көјчәк, боју бәстә.
Күл додагдан күлаб истә,
Чаным меј нәди, меј нәди?!

Инаддан әл үзмәмисән,
Талејиндән күсмәмисән...
Субајлыгдан безмәмисән,
Онда бәс бу килеј нәди?!

АЛДАНА-АЛДАНА

Дост кәлиши тоја дөндү,
Өмрүн гышы јаја дөндү,
Дәрәләрдә чаја дөндү,
Булаг боллана-боллана.

Бах бу кәндин көјчәжинә,
Бәнзәјир дағ чичәжинә,
Гонуб онун ләчәжинә,
Додаг баллана-баллана.

Көзләр бир чүт үлкәр иди,
Дил-додағы шәкәр иди,
Үрәкләри чәкәр иди
Бухаг саллана-саллана.

Даһа чарә јохду мәнә,
Көр ким үрчаһ чыхды мәнә?
Оғрун-оғрун бахды мәнә,
Јанаг аллана-аллана.

Үрәјини ода салды,
Нә биләјди бош хәјалды,
Бир һәфтә дә артыг галды,
Гонаг алдана-алдана.

ДӨНҮБ

Ал шәфәгли күнләримиз
Чискинә, јағыша дөнүб.
Ичин-ичин ағламышыг,
Дәрд-кирпикдә јаша дөнүб.

Сон баһарын күлү солуб,
Гара көзләримиз долуб,
Өмрүмүз әфсанә олуб,
Гыз-кәлинләр гуша дөнүб.

Тапдамышыг хәзәлләри,
Јарпаг имиш гыз әлләри.
Дујмамышыг көзәлләри,
Үрәјимиз даша дөнүб.

Көнчлијимиз чыхыб кедиб,
Јаш бизи пәришан едиб.
Илләр өтүб, ајлар өтүб,
Өмрүн јазы гыша дөнүб...

МӘНИ

Заман бәркә, боша чәкиб,
Неһрә тәк чалхады мәни.
Бир көзәлә үрчәһ олдум,
Јолумдан сахлады мәни.

Үрәјимдә ешгин дағы,
Доландым араны, дағы.
Көзәлләр ишвәјлә бахыб,
Көксүмдән охлады мәни.

Вурулдум ота, јарпаға,
Көзләрим дөндү булаға.
Бағ салдым, ана торпаға
Бәнд етди, бағлады мәни.

Күлләр күлүр көзләр кими,
Еһ, о көзләр көзләр кими?
Лаләләри көзләр кими
Јандырды, дағлады мәни.

Дәрд ичими паралады,
Мәни мәнән аралады.
Өзүмүнкү јаралады,
Өзкәләр ағлады мәни.

Гүдрәтини Танры, көрдүм,
Нечә гызы гары көрдүм,
Өз сачымда гары көрдүм,
Гочалыг һағлады мәни...

ДУНЈАНЫН ХОШБӘХТИ

Бәсдир гәһәрләндиң сән дөнә-дөнә,
Јанағындан ахан дүрмү, инчими?
Меһрибан көзләрин дикилсин мәнә,
О гонур көзләрдә алым динчими.

Әзаблы һичрандан һеч вахт күсмәдим,
Чочуг дејилдим ки, јолумдан дөнәм.
Көз јашы олса да һәлә гисмәтим,
Дунјанын ән бөјүк хошбәхти мәнәм.

Јетәр сусдуғумуз, үрәкдә сөз вар,
Бизи усандыран сүкут дејилми?
Мәнимчүн төкдүјүн о инчи јашлар,
Хошбәхт олмағыма сүбут дејилми?

ГАПЫМЫН АҒЗЫНДА ӨПҮШӘН ГЫЗЛАР

Һәр сизә баханда үрәјим сызлар,
Һәрдән јада салын бары бизи дә.
Гапымын ағзында өпүшән гызлар,
Бағрыма басырам икинизи дә.

Һәсрәтин одуна һеј јанырсыныз,
Севдалы үрәјим дашдан һа дејил.
Өпүшә-өпүшә бојланырсыныз,
Јандыг верирсиниз мәнә елә бил.

ЗАРАФАТЛАР

1

—Ани тәбәссүмүм дә
Јајынмасын көзүндән.
Сејр елә гамәтими,
Сөјлә, көзәләмми мән?
—Көзәл сөзү дүзәлиб,
Ај гыз, «көз», «әл» сөзүндән,
Көз көрүр, әл чатмаса
Нә биләрәм көзәлсән?!

2

—Үрәјим нурла долур
Көрчәк күнәш үзүнү.
—Оғлан, күнәшә бахма,
Гамашдырар көзүнү.
—Ај гыз, олма нараһат,
Еһтијатла бахарам.
Көзүм гамашса әкәр,
Күн ејнәји тахарам.

3

—Мән сәни сеvirәм диванә кими.
—Сәндә үрәк һаны—Ја сән, ја һејкәл.
—Әкәр инанмырсан, мәнәббәтими
Бир мөнүр өпүшлә тәсдигләјим кәл.

4

Од вар көзүнүздә, елә бахмајын,
Сысга сулары да дашдырарсыңыз.
Көзәлләр, бәзәниб јола чыхмајын,
Машын сүрәнләри чашдырарсыңыз...

МӘНӘББӘТ

—Үрәјә нур кими кирди,
Чыханда дөндү гылынча.
Һичрана дөзә билмәди,
Ган дүшдү онун далынча.

Үрәјә нур кими кирди,
Өмүр ишыға бојанды.
Үрәкдән тикан тәк чыхды,
Үрәк дөзмәди, дајанды...

КИМСӘДӘ ЈОХДУР КӨЗҮМ

Кимсәдә јохдур көзүм,
Сәнсән сөнбәтим, сөзүм.
Улдуза нечә бахсын
Аја өјрәшән көзүм?

Итмисән илим-илим,
Дәррдән тутулуб дилим.
Һејваны нечә дәрсин,
Нара өјрәшән әлим?!

ХАЛЛЫ ГЫЗ

Әфсунлајыр бәнизиндә халы адамы,
Бу көзәллик дәнизиндә хал адамы?!
Кәмиләри гәрг олан бир дәнизчи тәк,
О адаја туллајыбдыр мәни күләк.
Атма мәни далғалара, нә күнаһым?
О ададыр сон үмидим, сон пәнаһым.

Мәним дәли истәјими көзләрин дујуб,
Ајагларын гачмаг истәр саһил бојунча.
Көзләрини көзләирмә көзәтчи гојуб,
Гојмурсан ки, әндамыны сүзүм дојунча.

Өз-өзүнә вуруларсан әксинә бахсан,
Интизарлы көзләримин гарасында сән.
Билирсән ки, балыг кими чырпыначагсан,
Интизарлы голларымын арасында сән...

ЛӘ'НӘТ ШЕЈТАНА

Гызларын дөврәсинә
Дүшдү бир гоча киши.
Гочаја саташмагды
Әркән гызларын иши.
Гызларын әлләриндә
Гоча бир топа дөндү.
Тохундугча күл әлләр,
Инчәлиб сапа дөндү;
Гәлби әсди гочанын,
Үрәји тел-тел олду.
Көјү булудлар алды,
Јағыш јағды, сел олду.
Ону әлә салдылар:
Гоча јыхыл, гоча јат.
Доғрудурму дејирләр
Арпа јемир гоча ат?
Лә'нәт дејиб шејтана,
Гоча кирди мејдана...

—Бу вахтачан мән биләрдим буз сән
Наз сатардым, көјнәдәрди бу сәни,
Зорла алдын додағымдан бусәни,
Дилин јохду, еләјәсән дил-ағыз?!

Үрчаһ олдун мәним кими сәнәмә,
Сүд һа дејил, мәнәббәтдир мән әмән.
Дилләнсәнә...

—Туш оlanda сәнә мән,
Нә сәһрдир ,топуг чалыр дил, а гыз?!

Ширин јардан хошду мәнә ширин наз,
Ширинләрин ширинидир Ширинназ.
—Руһун олсун, ширин јардан ширин јаз,
Охујанда бала батсын дил-ағыз...

ПАЈЫЗ ЧИЧӘЈИ

Ханым аға, гыз аға,
Марал кәлди дузлаға.
Јазыг һардан биләјди
Дүшүб тора, дузаға?!

Ханым аға, гыз аға,
Дүшдүн мәнән узаға.
Ешгимиз гузу кими
Туш олду јалгузаға.

Ханым аға, гыз аға,
Бахышындан буз јағар
Вәдәсиндә ачмадым,
Дүшдүм гара, сазаға...

БЭЛКЭ БУ ЈЕРЛЭРЭ ДҮШМЭДИ ЈӨНҮМ

Көр һарда гаршыма чыхдын, ај көзэл,
Күлдүн, үрәјимин телләри әсди.
Тәзә исиниркән бир-биримизә,
Үстүмә ајрылыг јелләри әсди.

Јаман көврәлмишәм, мәни гынама,
Көзләрим долачаг, бир һимә бәндди.
Јетмәмиш мурада, чатмамыш кама
Ајрылмаг өзү дә бир ағыр дәрди.

Тале бирчә дәфә үзә күләндә
Газандыг јашамаг һәвәсини биз.
Дејирсән:—Инди кет, бир дә кәләндә
Чыхарыг бу күнүн әвәзини биз.

Күлүм, өз һөкмү вар ахы һәр анын,
Бәлкә бу јерләрә дүшмәди јөнүм.
Бир дә о башына кедиб дүнјанын,
Тәк сәнин хәтринә керими дөнүм?!

ҺАРА КЕДИМ

Ала көзләр чүт улдузу андырды,
Мәни көрчәк рәгиб чашды, јан дурду.
Тәбәссүмүн јашыл ишыг јандырды,
Јола дүшдү һәсрәтимин гатары.

Санки чајдыр, һеј гыврылыр, јол ахыр,
Тутуб ону кедиб тапдым булағы.
Мәгсәд дејил, васитәдир јол ахы?—
Һара кедим, јоллар сәндә гуртарыр.

СЕВИНЧ ЈАШЛАРЫ

Үз-үзә дуранда бәхтим ачылыр,
Сеһрли бир ајна олур көзләрин.
Өзүм дә билмирәм һеч сәбәб нәдир,
Һәр мәни көрәндә долур көзләрин.

«Инсан һәјатыны севки бәзәјир»—
Дејәндә чатылыр гара гашларың.
Күлүн үстүндәки шеһә бәнзәјир,
Сәнин көзүндәки севинч јашлары.

ТАНРЫЧА

Нә јахшы ки, инсанларың
Имдадына танры чатыр.
Көјү чәкиб јер үстүнә
Бах, гурубдур Танры чадыр.
Битирдији чичәјә бах,
Гопармаға әлим кәлмир.
Өлмүшә бах, нә көјчәкди,
Гыз демәјә дилим кәлмир,
Көјдән енән танрычадыр.

КИТАБ ОХУЈАН ГЫЗ

Һәрдән көкс өтүрүр о гыз дәриндән,
Нәдир охудуғу?—Бахырам она.
Көзләри китабын сәтирләриндә,
Үрәји атланыр бизим балкона.

Кағызы үзүнә рүбәнд еләјиб,
Интизар көзләри дөнүбдүр көзә.
Фикриндә һәр сәтри кәмәнд ејләјиб,
Тулламаг истәјир бир дилбилмәзә.

БИР КӨЗЭЛИН ТОЈУНДА

Тамадамыз арытлады ичини,
Деди:—Өмүр сүрүб кетди көчүнү.
Һүнәрин вар, кери гајтар елчини,
Нә замандыр? Гыз гошулуб гачачаг.

Нә јахшыдыр гыз евиндән сөз алмаг,
Нә чәтиндир гыз көчүрмәк, гыз алмаг,
Сәадәтдир бу очагдан көз алмаг,
Евинизә гызымыз нур сачачаг.

Бу јастанлар, бу күнејләр, бу дағлар,
Гара зурна гаһ-гаһ чәкәр, уд ағлар.
Бир-биринә тохундumu додаглар,
Кизли-кизли мәтләбләри ачачаг.

Гәдәһиниз силә олсун, ај елләр,
Үрәјиниз пилә олсун, ај елләр,
Пис күнүмүз белә олсун, ај елләр,
Ди тәләсин, вахт гуш олуб учачаг...

ГАРМОН

Ај Әлаббас, Әлаббас,
Ярынын бағры дашды.
Гармонунун сәсинә
Кәкликләр гаггылдашды.

Ај Әлаббас, Әлаббас,
Гармонунун дилләри,
Бармагларына һәсрәт
Севкилинин әлләри.

Ај Әлаббас, Әлаббас,
Мән дәрдлијәм, сәнә нә?
Гармонун севкилинми
Баш гојубдур синәнә?

Ај Әлаббас, Әлаббас,
Көјдә улдуз сајрышыр.
О гармон севкилинин
Нәфәси нәғмә олур,
Ахыб чаја гарышыр.

Ај Әлаббас, аста чал,
Рәгиб дујар, ган еләр.
Сәнин гармон севкилин
Ики гол арасында
Дартынар, фәған еләр...

* * *

Нур долду көзүмә,
Ачылды үзүмә
Бир өмрүн сәһәри.

Ај кечди, ил кечди,
Бир гөнчә күл сечдим
Севмәкдән өтәри.

Севкилим курсачды,
Өмрүмә нур сачды
Талејин үлкәри.

Нејләјим инди мән?—
Ешг имиш сән демә
Һәјатын чөвһәри.

Кириди чошанлар,
Сән демә хош анлар
Олурмуш өтәри.

Боғулдум түстүмә,
Элэнди үстүмә
Дүнјанын кәдәри.

Өмрүмүз таланды,
Мәһәббәт галанды,
Биз исә кедәрди...

ДИ САҒ ОЛ, ЭЗИЗИМ

Јенә о ағ әлләр әлимдә иди,
Јенә о көзләрә бахырды көзүм.
Елә ки, нәфәсин үзүмә дәјди,
Ишарды күл алтда ујујан көзүм.

Бу дәли севдаја нә әввәл, нә сон?—
Бахыб күлүмсәдин, титрәди үрәк.
Севиндим, тәк галан јазыг Робинзон
Ағ јелкән көрәндә севиндији тәк.

Даныша билмәдик дојунча нечин?
Дејәсән бизимлә тале әјибди.
Мәним додагларым ағ әлләр үчүн
Еһ, билсән нә гәдәр гәрибсәјибди?!

Титрәди, сәнин дә габарды синән:
—Өзүнү әлә ал—дедин—тохтаг ол!
Биканә дејилмиш үрәјин мәнә,
Бу һәјәчан үчүн, достум, чох сағ ол!
Тез-тез кәл көрүшәк...

еһ, бунун үчүн

Нә гәдәр бәһанә ујдурум ахы?!
Једим үрәјими мән ичин-ичин,
Көр бизә кәнардан нечә көз бахыр?!

Күлдүн гәмли-гәмли:—Де, нејләјим бәс?—
Севирсән, һәр шејә дөзәсән кәрәк.
Бурда дајанмағын әбәсдир, әбәс,
Ди сағ ол, әзизим, көрүшәнәдәк...

ЈЕНӘ ДӘ

Јенә дә чыхајдыг сејрә икимиз,
Јенә дә јағајды баһар јағышы.
Јујунуб көјләрин көз јашында биз,
Бахајдыг көз-көзә лап јахшы-јахшы.

Исланмыш әлимиз олса да бумбуз,
Дәјчәк бир-биринә јенә јанајдыг.
Бир вахт көлкәсиндә отурдуғумуз
Ағачын алтында далдаланајдыг.

Јенә сәс салајды о шән дамчылар,
Јарпаглар үстүндән һеј сыза-сыза,
Бизим үстүмүзә дүшән дамчылар,
Јенә гарышајды пычылтымыза...

АХТАРЫРАМ

Бир сөз сөјләјәндә од тутуб јанан
Јанаг ахтарырам, үз ахтарырам.
Һәлә кечикмишәм бу ахтарышда,
Елә билмәјин ки, тез ахтарырам.

Кечиб нечэ долај, дөнкэ, кэлмишэм.
Севдасыз гэлблэрлэ чэнкэ кэлмишэм.
Сојуг бахышлардан тэнкэ кэлмишэм,
Руһуму исидән көз ахтарырам.

Үмидсизлијими вериб јухуја,
Ахтардым, арадым мән дүја-дуја,
Лағ едән дә олду, дедилэр куја
Ову итирмишэм, из ахтарырам.

Бирчэ тәбәссүмлэ руһум исинди,
Ширин дүјгуларым динди, нэ динди.
Дедијим көзәли тапмышам, инди
Гэлбими ачмаға сөз ахтарырам.

УТАНМАГДАН КЕЧИБДИ

Баханлар нэ дүшүнэр,
Ај оғлан, көз еләмэ.
Чыздағымы чыхартды,
Валлаһ, бу «Назеләмә!»

Ағрын алым, аста чал,
Утанырам мән ахы?
Тојханаја кирәндән
Од тутубдур јанағым.

Сүмүкләрим көјнәјир,
Чаванларын һәсрәти
Үрәјимә көчүбдүр.
А зурначы, зирәк чал,
Утанмагдан кечибдир...

Бағларын нур сачан лимону варса,
Гәриб кәмиләрин лиманы варса,
Туфанлар гојнунда үзмәјә дәјәр,
Үрәјин көрүшмәк күманы варса...

СӘҺӘРЛӘР

Сәһәр севдасыјла күләр үфүгләр,
Һәсрәтли көзүмдә јар ишыг олар.
Кечәнин гојнундан сыјрылан сәһәр
Өмрүмә, күнүмә јарашыг олар.

Дан јери рәнк алар зәррин шәфәгдән,
Дүнјанын үзүнә тәбәссүм гонар.
Күнәш күлүмсәјиб галхар үфүгдән,
Көксүмдә севдалы бир үрәк јанар.

Јолумуз үстүндә дағ вар, дәниз вар,
Гаршыдан ағ күнләр сәсләјир бизи.
Һәлә нечә-нечә сәһәримиз вар,
Ишыглы сабаһлар көзләјир бизи...

ТӘЗӘ ИЛ

Мусигиси Чаваншир Гулијевиндир

Каман кәтир, саз кәтир,
Ширин бир аваз кәтир.
Дөн зәфәрләр илинә,
Үрәкләрә јаз кәтир.

Нәгарат

Тәзә ил, ај тәзә ил,
Кәлмәјәсән көзә, ил!
Уғурлу гәдәминлә
Өмрүмүзү бәзә, ил!

Тез кәл, бизи севиндир,
Јолу, изи севиндир.
Доғмалары көзләјән
Дағы, дүзү севиндир.

Нәгарат

Үзләрә ишыг кәтир,
Көзләрә ишыг кәтир.
Күл алтында ујујан
Көзләрә ишыг кәтир.

Нәгарат

Севинчдән әсир дилим,
Хош көрдүк, тәзә илим.
Кәлишинлә јурдумдан
Дәрд итсин илим-илим.

Нәгарат

Јахамы күләк ачсын,
Гәдәмин үрәк ачсын.
Севәнләрин гәлбиндә
Арзулар чичәк ачсын.

Нәгарат

БАКЫМ

Мусигиси Наилә Мирмәммәдлининдир

Бәхтинә сөкүлүб дан,
Талеји күлүр үзә.
Саһил бағы чырағбан,
Гыз галасы мө'чүзә.
Өз доғма шәһәримин
Һүснүнә гојун бахым.
Хәзәримин бојунда
Ишыглар бојунбағы.

Нәгарат

Көзәллији өнүндә
Дүнја-аләм баш әјир.
Нә гәдәр ки, Бакы вар
Азәрбајчан јашајыр.
Гибләкаһым, әзизим,
Севкилим, гәлби пакым.
Анам Азәрбајчанын
Дөјүнән гәлби Бакы.

Һејкәлләри бабамын
Руһу кими дикәлиб.
Бир обанын, бир елин
Көзү она дикилиб.
Көзәллији, шөһрәти
Јајылыб елдән-елә.
Ону дүнја таныјыр,
Ады дүшүбдүр дилә.

Нәгарат

СЕВКИДЭ КЕРИЈЭ ЈОЛ ЈОХДУ

Мусигиси Наила Мирмәммәдлининдир

Гәлбимдә јурд салан тәмиз севкијә
Нијә јухарыдан ашағы бахдын
Мәндән үз дөндәриб ујдун өзкәјә,
Елә дүшүндүн ки, ачылды бахтын.

Нәгарат

Үстүмдән ајрылыг јелләри әсди,
Мәни күл еләди һәсрәтин аһы.
Сәдагә умурсан, анчаг әбәсди,
Севкидә керијә јол јохду ахы?!

Жүлүнү солдурду чичәкли бағын,
Сојуг бахышларын бир шахта кими.
Мәним үрәјимә вурдуғун дағын
Јарасы көјнәјир бу вахта кими...

Нәгарат

БАХЫШЛАР

Мусигиси Гисмәт Әлијевиндир

Өмрүмдән бир дурна гатары кечди,
Мәним көрүшүмә ај өзү кәлди.
Севдалы күнләрин баһары кечди,
Севкинин чискинли пајызы кәлди.

Нәгарат

Меһрибан көзләрин мәнә бахырса,
Нејләјәр туфанлар, јағышлар мәнә.
Санарам дүнјанын бәхтәвәријәм,
Бахышлар бир дүнја бағышлар мәнә.

Гәлбинә нур сачан тәбәссүм олду,
Һәјатым бир ширин әзаба дөндү.
Гәлбимин телләри сары сим олду,
Нәмли кирпичләрин мизраба дөндү.

Нәгарат

КӘРАЈЛЫ

Үрәјим гуш тәк чырпынар
Кәндә ахшам дүшән вахты.
Гәлбдә арзу гөнчәләјәр
Севәнләрин нишан вахты.

Јағыш јағар, чисәкләјәр,
Јаланчылар керчәкләјәр,
Көзүмдә јаш чичәкләјәр
Бәркүшадын дашан вахты.

Шеһ дүшәр күл јанағына,
Бал гонар јар додағына,
Дөнәр нанә јарпағына
Үрәк ше'р гошан вахты.

Бәхт улдузум аја дөнәр,
Өмүр гызыл тоја дөнәр,
Өзү дә бир чаја дөнәр.
Јусифоғлу чошан вахты...

НӘҒМӘЛӘР

Будагларда хышылдајан
Јарпағын да нәғмәси вар.
Күләјин дә нәғмәси вар,
Торпағын да нәғмәси вар.

Булбүллэр охујан заман
Динлэмэјэ чан атмышыг.
Нэгмэлэрин көзэлини
Онлар јох, биз јаратмышыг.

Тэбиэтин сэслэрини
Һејран-Һејран динлэмишик.
Елэ ки, дэрд гөнчэ тутуб,
Ичин-ичин инлэмишик.

Гарғынын бағрыны дәлиб
Дүзэлтмишик ағлар неји.
Јаздығымыз маһныларла
Мат гојмушуг јери, көјү.

Өмрүмүзэ бэзэк олуб
Гэлбимиздэн гопан сэслэр.
Һиссимиздэн, дүјғумуздан
Сепр, эфсун тапан сэслэр.

Инсан нэгмэлэр алтында
Этэ долуб, гана долуб.
Биз нэгмэсиз доғулсаг да,
Нэгмэ бизэ ганад олуб.

БИРДЭН-БИРЭ

Өмрүн пајызы кэлди, хэзан олду дилэклэр,
Шум салды өтэн гајғылар алнымда, үзүмдэ.
Эсди гара јел, јарпағымы төкдү күлэклэр,
Бэрк нараһатам, дүнјада јохдур бир изим дә.

Јаздыгларымы уф демэдэн позду бу дүнја,
Биздэн кэлэчэк нэслэ галан сөздү бу дүнја,
Билмэм нэ үчүн рэнки гачыб, бозду бу дүнја,
Көрдүм ону, өз һалыма мат галдым өзүм дә.

Тутдгунду һава, көјдэ нэ күн-ај, нэ дә улдуз,
Мэн һеј кэзирэм гэмли чэмэндэ јенэ јалгыз.
Шеһли чичэјэ бэнзэди гаршымдан өтэн гыз,
Бирдэн-бирэ боз дүнја көзэллэшиди көзүмдэ...

* * *

Сэндэн сэнэ, еј севкили чанан, килејим вар,
Сэндэн мәним, еј сэрви-хураман, дилэјим вар.

Лазыммы ахы е'тирафым?—Архајын ол ки,
Мэн бэхтијарам, сэн кими бир шух мэлэјим вар.

Өмрүм боју һеч олмамышам кимсэјэ мөһтач,
Нэ јахшы ки, сүфрэмдэ һалал дуз-чөрэјим вар.

Бүллур кими сафдыр үрэјим, сэн ки билирсэн,
Кимсэ дејэ билмэз ки, мәним бир кэлэјим вар.

Јохсуллуғуму дэрд еләмэ, гэлбини сыхма,
Нэ јохса да, севдајла долу бир үрэјим вар...

* * *

Чошурам мэн һэлэ, нэгмэ демэјэ вар һэвэсим,
Һеч кэсэ бэнзэмир алэмдэ билирсэн ки, сэсим.

Сачымын гарына јох, көнлүмүн аһәнкинэ бах,
Сэни көрдүм, көзэлим, бил ки, түкәнмэз
Һэвэсим.

Үзүнэ һеј тохунан адичэ бир мөһ һа дејил,
Нэфэсимдир, нэфэсимдир, нэфэсимдир,
нэфэсим...

Гынама кэл мэни, мејл етсэм ала көзлүлэрэ,
Көзэлэ көзмү јумар, сөјлө, Фүзули нэвэси?

Јоха чыхсам, долашыб еллэри ахтарма наһаг,
Рафигэм, сэн ону бил, дүнјада јохдур эвэзим...

* * *

Кәлди баһарым, бағда ағачлар чичәк ачды,
Бахдымса һара көрдүјүм ишләр үрәк ачды.

Нәғмә илә долду үрәји, титрәди бирдән;
Чошду, охуду, сиррини бүлбүл күлә ачды.

Нур кәлди мәним көзләримә, руһум исинди,
Јел вурду, сәнин синәни бирдән күләк ачды.

Шејтан кими гәлбимдә тәбәссүм ојадыб јаз,
Бу јашлы чағымда башыма бир кәләк ачды...

* * *

Кен гачма, күлүм, сән бу јерин чән-чисәјиндән,
Кәл дәстә тутум мән сәнә дағлар чичәјиндән.

Шүмшад голуну мән елә күл саплағы сандым,
Көрдүм јапышыб әлләрим о ағ биләјиндән.

Нәбзи дәјүнүр бармағым алтында, илаһи,
Мүждә кәтирир севкили арзу-диләјиндән.

Күлдүн үзүмә, көнлүмү севда илә јахдын,
Гәлбим охујур, бүлбүлә дөнмүш фәрәһиндән...

Гынама кэл мэни, мејл етсэм ала көзлүлэрэ,
Көзэлэ көзмү јумар, сөјлө, Фүзули нэвэси?

Кирсә көзәлим бағыма, мүтләг күлүм ијләр,
Ејләрсә әкәр дәрдимә дәрман, күлүм ејләр.

Әскик еләмәз чөврүнү биздән, кечә-күндүз,
Оғрун бахышыјла үрәји јар, дилим ејләр.

Кәлмәз јахына овчудан үркмүш бала чејран,
Кен гачмаг илә севкили-чанан зүлм ејләр.

Јахшы билирәм, гәлбими кимдир салан ода,
Нејләрсә мәнә өзкәси јох, севкилим ејләр...

КӨНЛҮМ

Бахышын ејләјиб виран көнлүмү,
Сәнин һәсрәтинлә вуран көнлүмү.

Гәлбимә түкәнмәз ешгинлә нур сач,
Гојма ки, бүрүсүн торан көнлүмү.

Һәјәчан өмрүмүн мәнасы олуб,
Сәнин һәсрәтиндир саран көнлүмү.

Кәл тутуб әл-әлә јайлаға галхаг,
Горхутмаз о ачы боран көнлүмү.

Гәлбим дағ-дағ олур дағ јада дүшчәк,
Отуда билмәјир аран көнлүмү.

Бизсиз јетим галан улу јурд јери
Раһат бурахмајыр бир ан көнлүмү...

ДЭРД МЭНИ ҮСТЭЛЭЖИБ БАЈАТЫЈА КӨКЛЭДИ...

* * *

Чэн кэлди, чисэклэди,
Көзлэрим чичэклэди.
Дэрд мэни үстэлэжиб,
Бајатыја көклэди.

* * *

Јағыш дејилэм јағам,
Бу дэрдэ дөздүм, дағам.
Һәсрәтин дөрд эли вар,
Мәнимсә бирчә јахам.

* * *

Бәнөвшә дәрдин, элин,
Та нәди дәрдин, элим?
Үзүлмүр ки, үзүлмүр
Јахамдан дәрдин эли.

* * *

Бир уча дағам һәлә,
Зирвәси ағам һәлә.
Дэрддән гача билмирәм,
Кечибдир јахам элә.

* * *

Гојмурлар јазам, ата,
Гатырлар газамата.
Дэрд чајыр тәк көк салыб,
Күчүм јох газам, атам.

* * *

Чобан, дөндәр нахыры,
Јох бу ишин ахыры.
Су чухуру ахтарар,
Инәк-чамыш ахуру.

* * *

Ајры дүшдүм көчүмдән,
Галдым боран ичиндә.
Сахсаған кәклик овлар
Гыш човғунлу кечәндә.

* * *

Чејран гачды, вазыды,
Бу нечә авазыды?
Бирдән овчуну көрдүм,
Сифәтим авазыды.

* * *

Бу, архын гырағыды,
Орда битән гарғыды.
Кәсиб түтәк дүзәлтдим,
Гарғы мэни гарғыды.

* * *

Јахшылыға јар олдум,
Јетимә гаһмар олдум.
Гојнумда бәсләдијим
Чеврилди шаһмар олду.

* * *

Көзүн һимә бәнддими?
Сөзүн шәкәр, гәнддими?
Сән чавансан, мән гоча,
Фәләк бүкүб гәддими.

* * *

Кәздим дағы, дәрәни,
Күл сандым һејвәрәни.
Сәсим тутуб дүнјаны,
Јохдур бир һај верәним...

* * *

Дур чых көз габағына,
Кирмә өзкә бағына.
Ел дәрди чәкән, көзү
Ешмәз өз габағына.

* * *

Динмәди, дил утанды,
Очагда күл утанды.
Күл үзүнү көрәндә
Чәмәндә күл утанды.

* * *

Бағрым шанә-шанәдир,
Гәлбим титрәк нанәдир.
Инсан раһатлыг кәзир,
Өлүм бир бәһанәдир.

Чәмән санки дибчәкди,
Ичи долу чичәкди.
Ај доғду, кайнаты
Гызыл сујуна чәкди.

* * *

Вурғун көнлүм сәрхошду,
Санмајын Ај нахошду.
Онун солғун үзүнү
Сејр еләмәк нә хошду?!

* * *

Мәнә бахса јахындан,
Кечәрдим күнаһындан.
Ајын үзү саралыб
Севәнләрин аһындан.

* * *

Гәлбин әсди, ај адам,
Көнүл вердин аја да.
Көјләр мави дәнизди,
Гојнундакы Ај—ада.

* * *

Үрәјими инчәлтди,
Мәни јорду, динчәлтди.
Ај ишығы гәлбимдә
Нечә севки чүчәртди.

* * *
Мэни салыб јар ода.
Өлсэм дә бу јарадан—
Бу севкини гэлбимә
Чох көрмәсин јарадан.

* * *
Көјәртмишәм сәмәни,
Апарын Гарса мәни.
Горхурам ајрылығын
Алову гарса мәни.

* * *
Үрәк јахан Аразды,
Гәмли ахан Аразды.
Бизи ајры саланда,
Инсаф, мүрвәт, ар азды.

* * *
Көздә галан арзујам,
Тәбризә тamarзыјам.
Кирпијимдән гопан јаш
Јағ кими дамар суја.

* * *
Јанды, даш киләләнди,
Көздә јаш киләләнди.
Аразын о тајындан
Бу таја күл әләнди.

* * *
Араз курду, дәринди,
Нәфәсини дәр инди.
Гәдәмләримә һәсрәт
Галан Худафәринди.

* * *
Башында чуна кәзир,
Бир гәриб сона кәзир.
Ики од арасында
Билмирәм су нә кәзир?

* * *
!
Дәрд әл чәкмир јахамдан,
Танры, кеч күнаһымдан.
Нијә дәмир тиканлар
Әримәјир аһымдан?

* * *
Јолумуз һачаланды,
Зүлфүн үрәк чаланды.
Бирчә јол сәни көрдүм,
Өмрүмә ил чаланды.

* * *
Бошалды ешг бадәси,
Гәдир билмәз бадәсил.
Мән көз ачыб јумунча,
Кәлди һичран вадәси.

* * *
Нура, ишыға ачам,
Ачылар сабаһ һачан?
Жүнәшин һәсрәтиндә
Говрулдум сабаһачан.

* * *

Дәрд мәним ағам олду,
Нашы олдум, хам олдум.
Гөнчә икән гыјмадым,
Ачылды вағам олду.

* * *

Жөрмәјиб гоша мәни,
Басмајын даша мәни.
Синәмдәки арзулар
Дөндәриб гуша мәни.

* * *

Гызылкүл һәшәм олду,
Солан бәнөвшәм олду.
Јолларына көз дикиб
Ағламаг пешәм олду.

* * *

Нурлу сәһәри көрдүм,
Гызыл јәһәри көрдүм.
Јабынын күдазына
Кедән кәһәри көрдүм.

НИСКИ * * * БА * * * * * * * * *

Јорду бу јоллар мәни,
Үздү бу јоллар мәни.
Јарын тә'нәли сөзү
Гүрбәтә јоллар мәни.

* * *

Әлиндә бу сәмәни,
Јар кәлиб буса мәни.
Гышдан јаза чыхарда
Бир одлу бусә мәни.

* * *

О күл тәзә-тәрдими?
Әлин чичәк дәрдими?
Достларым чан һајында,
Кимә дејим дәрдими?

* * *

Јун сајмајын гәзили,
Һагг үзүлмүр, нәзилир.
Дәрдин чијниндә дурур
Бу дүнјанын өзүлү.

* * *

Гојма һеч бир шәрт мәнә,
Һәјат олуб сәрт мәнә.
Онсуз јашајаммарам
Доғмалашыб дәрд мәнә.

* * *

Эбәдиди бу кәдәр,
Үрәк гәмли, мүкәддәр.
Дәрд дәвәни әридиб,
Гарышгаја жүк едәр.

* * *

Дәрд күкрәжиб һеј кәлир,
Голларыма һеј кәлир.
Сөзләри чилалајыб,
Јонмушам гәм һејкәли.

* * *

Дәрд бол, севинч кәм олду,
Ағлар көзүм нәм олду.
Сөздән бир гала тикдим,
Пәнчәрәси гәм олду.

* * *

Дәрд үзүк, гашы мәнәм,
Көзүнүн јашы мәнәм.
Бу дүнја гәм көлүдү,
Дибинин дашы мәнәм...

* * *

Бағрым башы ган олуб,
Һагг диләјим данылыб.
Гәм чәкичә дөнүбдүр,
Үрәјим зиндан олуб...

НИСКИЛЛИ БАЈАТЫЛАР

—Дәрд мәним севкилимди,
Бағрым дилим-дилимди.
Баладан ајры дүшмәк
Өлүмдән дә зүлүмдү.

—Бу дүнја әләк-вәләк,
Дөјүр бизи гар, күләк,
Зүлүмләр чәкирик ки,
Өлүмүн гәдрин биләк.

—Оғлум, гара бағларам,
Үрәкләри дағларам.
Дилим гурусун, сәнсиз
Кечә-күндүз ағларам.

—Көз јашыны сил, дөнмәз,
Ај гајыдар, ил дөнмәз.
Өлүм һагдыр, өлүрәм
Сөјләмјә дил дөнмәз.

—Сими јох саз кимијәм,
Дөшү хәлбир кәмијәм.
Гајыт кәл, оғлум, сәнсиз
Бир јығын сүр-сүмүјәм.

—Нефт јанар, гора кирсә,
Балыглар тора кирсә...
Өлүм нәһәнк сарајды,
Ким чыхар ора кирсә? !

—Биләрзик голда кәрәк,
Бәнвшә колда кәрәк.
Нијә дурмусан, оғлум,
Јолчулар јолда кәрәк.

Бу илин баһары	24
Бу ғышын гары да беләчә жағды	25
Вәтән дәрди	26
Јухумда боз гурд улајыр	26
Һәсрәт галдығымыз јерләр	27
Очаглары сөнән јурдум	28
Хочалы шәһидләринә	28
Папағымыз јерә дүшүб	29
Кирпикдән асылан дашлар	30
Гачгын һејкәлләр	31
Вәтән уғрунда	32
Шәһид мазарлары	33
Бу нечә дүнјады	
Сатыр	33
Олурму	34
Корун чатласын Короғлу	34
Галды	35
Гарангуш Сејид гушуду	36
Гәриб дијар	37
Һачылејләк	37
Ана торпаг, көклә мәни	38
Инсан хасијјәти	38
Кәсилмиш гол һаггында ағы	39
Өн чәркә	40
Фәһләјә мәктуб	40
Ананын сәси	41
Ајаглар алтындан бәбәкләрәчән	42
Дәјирман	42
Нә вар, нә јохдур	43
Һејкәлләрин көз јашы	44
Јумаг	45
Сән чалдын	45
Синәндә	46
Сығыныб	47
Өмрүмүн илк үнваны	48
Елә бил мин илди јашајырам мән	49

АЛНЫМА ЈАЗЫЛАН ЈАЗЫ

Өмүр китабы	51
Ше'р јолумуздан еләди бизи	52
Шаир	53
Ишыгды шаир	54
Илк ше'рләримиз чап еләјәнләрә	55
Шаир ојунчағы	56
Һәкимлә сөһбәт. Сөз	57
Бу тәјјарәнин јүкү сөз	58
Шаирләр	58
Сөз	58
Дүнјанын ән көзәл сөзү	59
Тәмизлик	60
Алныма јазылан јазы	61
Доғма јерләрдә	62
Ишыгла баш-баша	63
Башыма дүшән ај	63
Һәјат давам едир	64
Сәнин көз јашына ғыјмады таиры	64
Дүнјадан ајрылмаг истәмир үрәк	65
Шәфгәт бачысы	65
Бағышла мәни устад	66
Хәстәхана пәнчәрәсиндән сүзүлән ишыг	67
Өмүр јолу	68
Гырх јашым	69
Гајғылар	70
Бу пајыз	70
Дәрд	71
Әбәди үнван	71
Киди дүнја	72
Индән белә	72
Зарафат	73
Беләси	73
Динчлијими әлдән алыб бу дурна көчү	73

Үрәјимә килеј мәктубу	74
Бу дүнјанын дәрдрәринә вурулдум	75
Кағыз-куғуз арасында	76
Ше'р дәфтәримә көрдүм јухуда	76
Јашамағ	77
Утаныр	79
Даһа	79
Галыб	80
Он ики декабр	81
Ғалал ғаным чағлады ки	81
Ај ишығы	82
Јајлым мөвсүмү	83
О гәдәр өпдүм ки	83
Өмүр кечир	84
Мәним балаларым	84
Елә јаша	85
Изин ғалсын	86
Биз тәзәдән доғулуруғ	87
Өтән күнләр-кәлән күнләр	88
Гисмәт	88
Ағ вәрәгләр	88
Ағ кағызла үз-үзә	89
Бир өмрүн хәритәси	89
Дил ачан вәрәгләр	90
Шаир өмрү	91
Јарпағлар	91
Крос јарышы	92
1950 илдән сонра	92
Дүнјанын ән көзәл үзү	93
Бизә нә	93
Ше'рсиз күнләрим	93

БУ ДҮНЈА БИР НАҒЫЛДЫ

Дедиләр	95
Атамын миндији атлар	96

Ата гәбри	97
Ана гәбриндән ғопан аһ	98
Өлүмә	98
Ағры	99
Өмүр очағы	99
Бу дүнја бир нағылды	100
Бәхт үлкәри ахтарырығ	100
Һәр үрәјә өзү бојда	101
Олмаз	102
Дүшмүшүк һағғын далынча	102
Кәрәк	103
Мәндән сонра ғалан дүнја	103
Бу дүнја	104
Мән ки, маһны охумаздым	104
Муғам	105
Мизраб симә тохундumu	105
Гулу Әскәровун сәси	106
Алим Ғасымова	106
Ашығ вар, ашығ вар	107
Сөзсүз маһны	107
Дәрд гәлбимин сакиниди	108
Азадлығы јолнуда өлән	108
Сонунчу кәлмә	109
Јесенини охујанда	110
Дәрд	111
Ғағајы севкиси	111
Туш кәлиб	112
Һәсрәтимдән солан чичәк	113
Ғармағымдан ғачан балығ	113
Ғәриб дүјмә	114
Бәхтәвәрик	115
Вар	118
Алабаш	119
Ғадынлара	119
Утанан сәс	120

Азербайжан гадыны	120
Вал сатан гыз	122
Бир сензора мэктуб	122
Гарачы	123
Бу баһарын сон жарпағы	124
Алнымыза жазыланлар	124
Дуза кедирсэн Дағда чајлаг дашы. Бир оланлар	125
Һеч Аллаһ гојардымы?	126
Гору мәни, Заманын дәјирманы	126
Дәрд	127
Јахшы адам	129
Пис адам	130
Кобуд адам	130
Бир көрпә ағ севинч	131
Нә замандан әһли-бәшәр олмусан?	131
Бир һарына	132
Гатыр	132
Һәјат. Ади һәгигәт. Күллә	133
Өлүмсүз ад. Арпа. Бајгуш	134
Көрдүмү. Град-Гырат. Тәклик. Тәклији севән адам	135
Ше'р. Һәјат ешги	136
Алча ағачы. Шаир гәлби. Јалгызлыг. Далға вә са һил	137
Рубаиләр	138

ТОРПАГ НӘҒМӘСИ

Илләр кечәр	142
Бу дағлар мәним дә бешијим олуб	142
Елдәди . . . Галхан	144
Күнәшә доғру	145
Бир гаја һелләдим	146
Зирвә . . . Ана Торпаг	147
Машын кедир Гечрешә	149
Нә јахшы ки . . . Учалыр инсан оғлу	150
Дағ даға охшајыр . . . Јардымлы дағларында	151
Чыхдыг сизин дағлара	152
Гара торпаг кирир јухума даһа	153
Јандыр ата очағынын чырағыны	154
Торпаг үстүндә доғулан јашыдларыма	154
Өмрүн ики аны . . . Лаһыч јолларында.	155
Шәмкир лөвһләри Шәһрдә јашајан кәнд адамла- рына	156
Ганлыча јајлағында . . . Гурујан ағач	157

Көрпүдән чаја баханда . . . Бу чәмәнин чичәк көзү	158
Көзәллијин дили лалды . . . Баһар јарадыр	159
Шеһ . . . Сөјүдүм	160
Нечә Гәриб сајым өзүмү бурда	161
Алма-Ата көзәлинин . . . Пајыз кәлиб Оғуза	162
Мәним көрпә тумурчуғум	163
Пајыз сулары	164
Пајызда јашыл жарпаг. Пајыз	165
Шамаһыдан гајыдырам	167
Кир дәнизә, оғлум. Уч бачы	168
Тут ағачы	169
Мән сәни әкмишәм	170
Шабаш	171
Баһар апармышдыг Орабана биз	172
Дағлар дүшүнүрдү	173
Дағ пајы . . . Әбәди гоншулар	174
Зирвәдә битән палыд . . . Јашыллыг нәғмәси	175
Дашлы дәрә . . . Бәнөвшә	176

ӘСКӘР НӘҒМӘЛӘРИ

Биз әскәр кедирик . . . Әскәр палтары	177
Әскәр шинели . . . Әкәр әскәрсәнсә	178
Ики әскәр . . . Тә'лимдә . . . Әскәр мазарлары	179
Полада дөнмушәм . . . Анама мэктуб	180
Вәтнин кешијиндә	182
Естафет . . . Севкилиси әскәр олан гызлара	183
Ајаг дөјәндә дә	183
Е'тираф . . . Тәләс, ај гатар	184

АЈЛЫ НӘҒМӘЛӘР

Нә биләрдик	185
Ајлы нәғмәләр	186
Ајым . . . Ајлы кечә	187
Ајла үз-үзә	188
Ајдынлыг кечәләрдә . . . Е'тибарлы дост	189
Јарпағларынын арасында чичәкләјән ај	190
Кор ај . . . Ај	191
Јахшы ки, дүнјанын севәнләри вар	192
Шаирин көзүндән чыхан көз јашы . . . Көнлүм	194
Дәрд фәсил	194
Јахшы ки, дүнјанын севәнләри вар	195

Гуш димдијиндән дүшән севда	196
Истәрәм . . . Ган баһасына . . . Севки	197
Галачаг	197
Бәнөвшә . . . Нар чичәји	198
Гызлар . . . һәјат јолдашыма . . . Илк кәнчлијим	201
Чинар рағс еләјәндә	202
Чобан гардаш	202
Вәһдәт . . . Биртәрәфли мәнәббәт . . . Тәкрар	203
Ајрылыг . . . Гоша сим . . . Сән бахсан	204
Көзүмүн ган чығырлары. Үрәк. Шимшәк ишы- ғында	205
Көсөв. Алов дөнүр. Навам чатмыр	206
Түрк мүғәнниси Эмәл Сајына. Инадкар гәләм	207
Охума, бүлбүл, охума	208
Онунчу көзәллик. Ушаг һәкими. Нејләјим	209
Диллә көз арасында. Сәнинлә үз-үзә. Тәчнис	210
Јаз кәлир. Мәнәббәт нәғмәси	211
Күчәмиздән кечән гыз. Телефон сөһбәти	212
Бу севданын јолу	213
Әскиж олмаз	214
Абшерон көзәлине . . . Алдана-алдана	216
Дөнүб	217
Мәни	218
Дүнјанын хошбәхти	219
Гапымын ағзында өпүшән гызлар	219
Зарафатлар	220
Мәнәббәт. Қимсәдә јохдур көзүм. Халлы гыз	221
Лә'нәт шејтана	222
Тәчнис . . . Пајыз чичәји	223
Бәлкә бу јерләрә дүшмәди јөнүм. Нара кедим	224
Севинч јашлары. Танрыча. Китаб охујан гыз	225
Бир көзәлин тојунда . . . Гармон	226
Ди сағ ол, әзизим	228
Јенә дә . . . Ахтарырам	229
Утанмагдан кечибди	230
Сәһәрләр Тәзә ил	231
Бакым	233
Севкидә керијә јол јохду . . . Бахышлар	234
Кәрајлы . . . Нәғмәләр	235
Бирдән-бирә	236
Көнлүм	239
Дәрд мәни үстәләјиб бајатыја көкләди	240
Нискилли бајатылар	249

Рафиг Јусифоғлу

ҺӘСРӘТ КӨЧҮ

«Сумгајыт» нәшријјаты

Бакы—1998

Жыгылмаға верилиб. 5.12. 97. Чапа имзаланыб. 30.01.98.

Форматы $70 \times 90^{1/32}$. Мәтбәәнин кағызы № 1.

Жүксәк чап үсулу илә. Шәрти чап вәрәги 12,25.

Сифариш 797. Сајы. 500. Гијмәти мүгавилә илә.

«Сумгајыт» нәшријјаты. 5-чи мәһәллә, ев 14 «А».

Тел: 5-09-62.

Нәшријјатын һесаб нөмрәси: 1609660,

Сумгајыт Сосиал Инвестисија Банкы.

Азәрбајчан Республикасы Мәтбуат вә Информасија

Назирлијинин «Гызыл Шәрг» Ичарә Мәтбәәси,

Һәзи Асланов күчәси, 80.

